

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΙΤΑΛΙΑΙ
ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΠΟΙΚΙΩΝ.

BENETIA.

Α'.

Η BENETIA συνέχεται μετὰ τῆς ἀνατολικῆς (ἡμῶν) χερσονήσου καὶ τῆς πελασγικῆς (ἡμῶν) φυλῆς διὰ στενοτάτων δεσμῶν. Οὐδ' εἰς ἐποχὴν, καὶ ἢ ἐθνολογικὴ ἐπιστήμη τοσοῦτον θαυμασίως προώδευσεν, εἶναι πλέον ἄξια πίστεως τὰ ὑπὸ τῆς ἀρχαίας παραδόσεως λεγόμενα, ὅτι οἱ Ἑνετοὶ ἢ Βενετοὶ ἦλθον ἐκ τῆς Τρωάδος εἰς Παταύϊον (Πάδουαν) ὁδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Ἀγήνορος. Ὁ ἐπισημότερος τῶν ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὸν δέκατον ὀγδοὺν αἰῶνα σοφῶν, ὁ Φρερέτος, ἀπέδειξεν ἤδη ἐν τοῖς Ὑπομνήμασι τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῆς Φιλολογίας, ὅτι οἱ Βενετοὶ ἦσαν ἀπόσπασμα τῆς Ἰλλυρικῆς οἰκογενείας. Γινώσκομεν δὲ νῦν διὰ τῶν ἐμβριθεστέρων ἐρευνῶν τοῦ ἐν Σύρῳ αὐστριακοῦ προξένου κ. Γ. Χάχνου, τοῦ συγγράψαντος τὰς Ἀλβανικὰς μελέτας, ὅτι ἡ Ἰλλυρικὴ οἰκογένεια, πρὶν μὲν ἀνήκουσα εἰς τὴν περίφημον πελασγικὴν φυλὴν, τὴν σήμερον δὲ παρισταμένη ὑπο

τῶν Ἑλλήνων, τῶν Ἀλβανῶν καὶ τῶν Λατίνων τῆς Ἰταλίας, ἐπεξετείνετο κατ' ἀρχὰς ἐπὶ τῶν δύο ὀχθῶν τοῦ Ἀδριατικοῦ.

Ἡ Ἑνετικὴ δημοκρατία, ὥς ὑπὸ μυστηριώδους αὐτοματισμοῦ παρωδουμένη ἔκλινε πάντοτε πρὸς τὴν ἀνατολικὴν Εὐρώπην, ἐξ ἧς καὶ προῆλθε. Γνωστὸν ποῖαι ἦσαν αἱ μακραὶ σχέσεις τῆς Βενετίας μετὰ τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τῆς Ἀλβανίας καὶ μετὰ τῶν μεσημβρινῶν Σλαύων. Ἐνεκα τῆς κατὰ τῆς Τουρκίας ἀδιακόπου πάλης τῆς προσεκτήσατο δόξαν ἀθάνατον. Αἱ δὲ μετὰ τῶν χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς σχέσεις τῆς πληροῦσι τὰ ἔνδοξα αὐτῆς χρονικά.

Πρὸ πολλοῦ ἐπεθύμουν νὰ ἐπαναῖδω τὴν πόλιν ταύτην τῶν δογῶν, ἐν ᾗ ἔχω ἀρχαίους φίλους καὶ εἰς τὰς Ἑλληνικάς καὶ εἰς τὰς Ἰταλικὰς οἰκογενείας. Ἄμα δ' ἡ περιφανὴς αὕτη πόλις ἀπελυτρώθη τῆς ξένης κυριαρχίας, ἀφήσασα καὶ γὰρ τὰ περίχωρα τῆς Λιβόρνου, ἔνθα ἐπὶ τῶν ἀξιοθαυμάστων παραλίων τῆς Μεσογείου (α) πολλὰ εἰρηνικὰ ἔτη διήγαγον, ἐνασχολουμένη εἰς φιλολογικὰ ἔργα, ἥτοι συγγράφουσα τὰς εἰς Ῥούμελην καὶ τὴν Πελοπόννησον (τὸν Μωρέαν) ἐκδρομὰς (β), τὴν εἰς τὸν τάφον τοῦ Δάντου ὁδοιπορίαν μου (γ), τὴν Σερβικὴν ἐξνότητα, τὰς γυναικας ὑπὸ γυναικός, τὴν Ἀλβανικὴν ἐξνότητα (δ),

(α) Ὅρα τὴν περιγραφὴν καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ἀποδημίας ταύτης εἰς τὰς κατὰ τὴν Τοσκάνην περιηγήσεις, *Illustration de Paris*, καὶ εἰς τὴν ἐν τῷ Ἑθνικῷ Ἡμερολογίῳ τοῦ 1865 διατριβὴν μου ἐπιγραφομένην, ἡ Ἑνετίς.

(β) Ὁ κ. Γ. Γ. Παππαδόπουλος ἐδημοσίευσεν ἀρίστην ἀναλυτικὴν μετάφρασιν τοῦ συγγράμματος τούτου ἐν τῇ Πανδώρα.

(γ) Ὅρ. Ἑθνικὸν Ἡμερολ. τοῦ 1868.

(δ) Τὸ σύγγραμμα τοῦτο κατ' ἀρχὰς μεταφρασθὲν ἐλληνιστὶ ὑπὸ τῆς ἐν Τεργέστη Κλειοῦς, μετεγλωττίσθη ἀκολούθως ἰταλιστὶ ὑπὸ τοῦ κ. Ἀρτόμ καὶ Ἀλβανιστὶ ὑπὸ τοῦ κ. Ρ. Π. Καμάριτε.

τὸν ἐλληνικὸν κλῆρον (α), τὴν Ἑθνικὴν ἐπανάστασιν τῶν Σέρβων (β).

Ὅτε ἔφθασα εἰς Βενετίαν, κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1866, ἡ πόλις αὕτη δὲν κατεταράσσετο ὥς κατὰ τὴν ἀξιωματικὴν ἐποχὴν ἣν ἐπεχείρησα νὰ τὴν περιγράψω (Ὅρ. τὴν διατριβὴν μου „ἡ Ἑνετὶς“). Ὁ τόπος ἐπιτυχὼν νὰ ἀπαλλαγῇ τοῦ βαρέος ζυγοῦ του, ἐδράττετο, μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης τοῦ μεσημβρινοῦ λαοῦ ζωηρότητος, πάσης εὐκαιρίας νὰ δείξῃ πόσῃ εὐχαρίστησιν τῷ παρῆεν ἡ ἀπολύτρωσίς του, καίτοι ἡ ἀναπόλησις τῶν θυμάτων αἴτινα (ὡς οἱ ἀδελφοὶ Βανδιέρος Μόρος καὶ Μανῖνος) ὑπέστησαν τὴν λαιμητόμον ἢ τὴν ἐξορίαν, συνήνου θλιβεράς ἀναμνήσεις εἰς τὰς νομιμωτάτας καὶ εὐλογωτάτας ταύτας ἐνδείξεις τῆς χαρᾶς του.

Ἡ Ἑλληνικὴ ἀποικία συγκινηθεῖσα ὁλόκληρος ἐκ τῆς ἡρωϊκῆς πάλης, ἣν ἐπεχείρησαν οἱ Κρήτες πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ἀναμφισβητήτων δικαίων των, ἡρώτα μετ' ἀδημονίας ἂν ἡ μοῖρα ἦτις κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους ὑπῆρξε τοσοῦτον εὖνους εἰς τὴν Ἰταλίαν, παρέχουσα αὐτῇ ἰσχυροὺς προστάτας, ἥδε φαίνεσθαι ἐπὶ πολὺ αὐστηροτέρα πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἥς τὸ ἐνεργητικὸν καὶ θαυμασιὸν πνεῦμα ἐδημιούργησε τὴν Εὐρωπαϊκὴν κοινωνίαν καὶ ἦτις καὶ εἰς αὐτὰς τὰς συμφοράς τῆς παρέσχεν ἐξαιρετικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, εἰς τε τοὺς Σημίτας καὶ τοὺς Ἰνδοευρωπαίους (γ),

(α) Ὅρ. τὴν διεθνῇ Ἐπιθεώρησιν τῆς Βιέννης, 1867.

(β) Ὅρ. τὴν Ἑλληνικὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν 1867.

(γ) Ὁ ἀρχαιότατος πάντων πολιτισμὸς, ὁ κουσχιτικὸς, ἐνεψυχώθη ἄλλοτε ὑπὸ τῆς ζωτικῆς πνοῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἴδὲ τὰς ἱστορίας τῆς σχολῆς τῆς Ἀλεξανδρείας ὑπὸ τοῦ κ. Βασχερότου καὶ τοῦ Ἰουλίου Σίμωνος.

πανταχοῦ διαδίδουσα τὰ φῶτα τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς φιλοσοφίας. Μηδέν ἀναφέροντες περὶ τῶν πεπαιδευμένων Ἀράβων, οἵτινες τὰ μέγιστα θαυμάζονται τὴν σήμερον (α) καὶ οἵτινες ὀφείλουσι τὸ πᾶν (καὶ τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι ἀμφίβολον πλέον τὴν σήμερον) εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἔμπνευσιν, τί ἤθελε γίνεαι ἢ Δύσις ἂν ἢ ἀναγέννησις τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν δὲν διεσκέδαζε τὸ βαρὺ σκότος καὶ ἀπέρριπτε τὰς ὀλεθρίους δεισιδαιμονίας τοῦ μεσαιῶνος.

Οἱ ἐν Βενετία Ἕλληνες τοσοῦτον ἐνεργὸν μέρος ἔλαβον εἰς τὴν ἀείμνηστον ταύτην διάδοσιν τῶν φώτων, ὥστε εὐχῆς ἔργον εἶναι οἱ πεπαιδευμένοι τοῦ ἔθνους των νὰ ἐνασχοληθῶσι μετὰ ζήλου καὶ ἀκριβοῦς μερίμνης νὰ συνάξωσι τὰ δυστυχῶς διεσκορπισμένα εἰσέτι ἔγγραφα καὶ παντὸς εἵδους ἀποδείξεις, ἐξ ὧν καταφαίνεται μετὰ πόσης ἐνεργητικότητος καὶ ἐπιμονῆς συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Ἰταλικοῦ πολιτισμοῦ. Ὁ σοφὸς καὶ φιλόπονος βιβλιοθηκᾶριος τῆς Μαρκιανῆς κ. Ἰωάννης Βελούδης συνέγραψεν ἤδη πολυτιμότατον πόνημα, ἐκ τῶν ἀρχαίων τῆς ἀποικίας καὶ τῆς πόλεως αὐτὸ ἀρυσάμενος, ὅπερ εἶδε τὸ φῶς ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ συγγράμματι *Venezi e le sue lagune*, Περὶ Βενετίας καὶ τῶν λιμνοθάλασσῶν αὐτῆς (Τόμ. Α'. Μέρ. Β'). Τὸ πόνημα τοῦτο ἐδημοσιεύθη ἑλληνιστὶ μετὰ πολλῶν προσθηκῶν καὶ διορθώσεων ἐν τῇ Χρυσαστῇ τοῦ 1858 καὶ τοῦ 1863, ἐπιγραφόμενον Ὑπομνήματα τῆς ἐν Βενετία ὀρθοδόξου ἀδελφότητος, καὶ τοῦ αὐτῆς ναοῦ τοῦ ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου.

(α) Ἐν τῇ τοσοῦτον κλειζομένῃ καὶ φημιζομένῃ γερμανικῇ φιλοσοφίᾳ δὲν ὑπάρχει σύστημα μὴ εὐρισκόμενον καὶ ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς σχολαῖς. Καὶ αὐτὸς ὁ βαρύντατος καὶ λίαν ιδιόβρυτος Κάντης ἔχει ὡς προηγούμενόν του τὸν Αἰνησιδάμον. Ὁρ. τὴν περὶ Αἰνησιδάμου μελέτην τοῦ ἀποβιώσαντος Σαισσέτου, καθηγητοῦ Σορβώνης.

Ὁ κ. Βελούδης, οὗ ὁ ἀδελφὸς Σπυρίδων, διακεκριμένος λόγιος, ἦτο εἷς τῶν μᾶλλον ἐνεργῶν νόων τῆς ἀποικίας, δὲν ἔπαυσε συλλέγων πολυτίμους σημειώσεις καὶ ἐρανίσματα περὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἀποικίας ταύτης, περὶ τῶν σχέσεών της μετὰ τῆς Βενετικῆς κυβερνήσεως καὶ μετὰ τῶν πεπαιδευμένων, οἵτινες ἐπιτυχῶς ἐπενήργησαν εἴτε ἐπὶ τῶν ἰδίων Ἰταλῶν, εἴτε ἐπὶ τῶν ἰδίων Ἑλλήνων. Ἐλπίζομεν ὅτι δὲν θέλει βραδύνει νὰ ἐκδώσῃ διὰ τύπου τὰ τοσοῦτον χρήσιμα εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἔργα του.

Δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι τὰ λάφυρα τῆς Ἑλλάδος συνετέλεσαν τὰ μέγιστα ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Βενετίας, διότι προήγαγον διὰ τῆς μελέτης τῶν ἀξιολόγων ἔργων πρὸς τὰς καλὰς τέχνας τεχνικὸν αἵσθημα (α), ὅπερ τοσοῦτον μεγάλως ἀνεπτύχθη ἐν αὐτῇ. Καὶ πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τοῦ πράγματος ἀρκεῖ νὰ ρίψωμεν τὸ βλέμμα ἐπὶ τοῦ Μουσείου τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ ἁγίου Μάρκου. Ἀναφέροντες δ' ἐν μόνον παράδειγμα, λέγομεν ὅτι τὸ σύμπλεγμα τοῦ Γανυμήδου ἀρπαγέντος ὑπὸ ἀετοῦ εἶναι τοσοῦτον ἐντελές, ὥστε ἀπεδόθη εἰς τὸν Φειδίαν. Πόση δ' ἡ ἐπιρροή τῆς ὀρησκευτικῆς τέχνης, λαμπρὸν ἔστω παράδειγμα ἡ βασιλικὴ (ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Μάρκου, καὶ δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι μεγαλοπρεπὴς Βυζαντινὸς ναὸς μετηνέχθη ὑπὸ τῶν ἀγγέλων, ὡς λέγει τὸ συναξάριον περὶ τοῦ ἱεροῦ οἴκου τῆς Δωρέτης, ἐπὶ τῆς βενετικῆς γῆς. Ἡ περίφημος *pala d'oro* καὶ τὰ ἐν τῷ θησαυροφυλακίῳ τοῦ ἁγίου Μάρκου διατηρούμενα πράγματα δεικνύουσιν ὅτι ἡ

(α) Γνωρίζομεν ὅτι ἡ τοσοῦτον εὐγενὴς καὶ τοσοῦτον ὑψηλὴ τοσκανικὴ τέχνη ἐγεννήθη ἐν Πίσσῃ, ἐλληνικῇ ἀποικίᾳ, περὶ τοὺς καλλιτέχνας, οἵτινες μελετῶντες τὰ λείψανα τῆς ἐλληνικῆς τέχνης, ἠσθάνθησαν ὅτι ἀναγεννᾶται εἰς αὐτοὺς τὸ πνεῦμα τῶν ἀρχαίων.

τέχνη αὕτη ἡδύνατο νὰ δώσῃ ἀξιόλογα πρότυπα εἰς τοὺς Δουτικούς.

Ἄλλ' ἡ ἐπιρροή τῶν Ἑλλήνων ἐγένετο ἀποτελεσματικωτέρα ἐν Βενετίᾳ, ὅτε συνέστησαν ἀποικίαν, ἧς ἡ ἀνάπτυξις ὑπῆρξε τοσοῦτον ταχεῖα καὶ ἡ εὐημερία ἐπὶ μικρὸν τινὰ χρόνον τοσοῦτον μεγάλη. Ἡ ἀποικία αὕτη ἀνέρχεται εἰς τὸ τέλος τοῦ 16 αἰῶνος, ἀκριβῶς κατ' ὃν χρόνον ἡ πτώσις τοῦ βυζαντινοῦ κράτους ἐφαίνετο ὅτι κατεδίκαζε τὸν Ἑλληνισμόν εἰς ἀνεπανόρθωτον καταστροφὴν (α). Καὶ συνεστήθη μὲν ἡ ἀποικία ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀπάντων τῶν τόπων, τῆς Ἑλλάδος, τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας, ἀλλὰ τὸ νησιωτικὸν στοιχεῖον ἐπεκράτησεν ἐν αὐτῇ. Αἱ μεταξὺ Βενετίας, Κύπρου, Κρήτης καὶ Ἰονικῶν νήσων (β) ὑπάρχουσαι σχέσεις συνέτειναν νὰ ἐπαυξήσωσι τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀποίκων. Ὅτε οἱ Βενετοὶ ἀπώλεσαν τὴν Κύπρον, τὴν Κρήτην καὶ τὸ Ναύπλιον, οἱ Ἕλληνες τῶν χωρῶν τούτων εὗρον εὐτυχῶς ἄσυλον εἰς τόπον ἐνθά οἱ ἀδελφοὶ τῶν συνεστήθησαν ἤδη. Ἀπὸ τοῦ 1540 δὲ μέχρι τοῦ 1690, ἡ κίνησις ἥτις ἔσυρεν αὐτοὺς εἰς τὴν πόλιν ταύτην, συνετέλεσε τὰ μέγιστα πρὸς ἀγαθὸν τῆς ἀποικίας, διότι τὰ μέλη αὐτῆς μετὰ τῆς νοήμονος ἐνεργητικότητός των ἐδόθησαν μετὰ ζήλου εἰς τὸ ἐμπόριον, κατ' ἣν ἐποχὴν ἡ Δύσις οὐδόλως ὑπωπτεύετο τὸ εἰς τὴν ἐμπορίαν ἐπιφυλασσέ-

(α) Νομίζω ὅτι ἀρκούντως ἀλλαχοῦ ἀπέδειξα, ὅτι ἡ καταστροφὴ αὕτη προσέβαλε μόνον τὰ νοσώδη στοιχεῖα, ἀφίνουσα ἀζήκτους ἀπάσας τὰς ζωτικὰς δυνάμεις τοῦ ἔθνικοῦ πνεύματος. Ἴδὲ περὶ τῆς ἐλληνικῆς ἐξνότητος τὴν Ἐπιθεώρησιν τῶν δύο κόσμων, κατ' Αὐγούστον τοῦ 1867.

(β) Ὁ κ. Ῥάλλης συνήνωσεν εἰς ἓνα τόμον καὶ μετέφρασεν ἑλληνιστὶ τὰ ἐν τῇ Ἐπιθεωρήσει τῶν δύο κόσμων ἄρθρα μου περὶ τῶν Ἰονίων νήσων καὶ τῶν σχέσεών των μετὰ τῶν διαφόρων δεσποτῶν των.

μενον μέγα μέλλον. Τῷ 1635 τὸ κυβερνητικὸν σῶμα ἤρίθμει 474 ψηφηφόρους.

Ἄμα δὲ συστηθέντες οἱ Ἕλληνες, ἐφρόντισαν νὰ διατηρήσωσι τὴν ἐθνικότητά των διοργανίζοντες στερεῶς τὰ περὶ τῆς λατρείας καὶ τὴν διδασκαλίαν των. Καὶ ἴδιος μὲν ναὸς αὐτῶν ἔμελλε νὰ δείξῃ τὴν ὀρθοσκευτικὴν ἀνεξαρτησίαν, ἣν ἤθελον νὰ ὑπερασπισθῶσι κατὰ τῆς πανούργου διαδόσεως τῆς Ἰταλικῆς ὀσκρατείας· ἡ σχολὴ δ' ἔμελλε νὰ μεταδώσῃ εἰς τὰς νέας γενεάς τὴν πρὸς τὰ γράμματα ἔφεσιν (ἢ τάσιν), ἣτις εἶναι ἡ ὑπερτάτη δόξα τῆς Ἑλληνικῆς οἰκογενείας, καὶ ἡ ἀνάμνησις τῶν μεγάλων ἐκείνων ἀνδρῶν — φιλοσόφων, καλλιτεχνῶν, ποιητῶν, πεπαιδευμένων, πολεμιστῶν — καὶ τῶν ὁποίων τὸ πνεῦμα κατέστησεν ἀμφίβολον ἂν τὸ ἀνδρῶπινον γένος ἦναι ἐπιδεκτικὸν πλειότερας τελειότητος. Τριάκοντα τέσσαρα ἔτη (1539—1573) ἡ ἀποικία παρέσχε μετὰ φιλοπάτριδος γενναιοδωρίας ἀφθόνους ὑπογραφὰς (α) πρὸς ἀνέγερσιν ἑλληνικῆς ἐκκλησίας, ἥς ὁ ἐγκαινισμὸς ἐγένετο τῷ 1564, ὡς μαρτυρεῖ ἡ ἐπὶ τοῦ προπυλαίου ἐπιγραφὴ τοῦ σοφοῦ Μιχαὴλ Δαμασκηνοῦ. „Χριστῷ τῷ Σωτῆρι καὶ τῷ ἁγίῳ Μάρτυρι Γεωργίῳ οἱ μέτοικοι καὶ οἱ αἰεὶ καταίροντες Ἐνετίαζε, ὅπως ἔχοιεν κατὰ τὰ πάτρια τῷ Θεῷ ὀρθοσκεῖαν, ἐκ τῶν ἐνόντων φιλοτιμησάμενοι τὸ ἱερὸν ἀνέστηκαν, α φ ξ δ'.”

(α) Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης τὸ ἀργύριον εἰς λαὸν γινώσκοντα ἄπασαν τὴν ἀξίαν του, τὸ ἀργύριον, λέγω, δὲν ἔλειψεν εἰς τὰς ὠφελίμους πράξεις. Ἀδίκως ὁ λαὸς ἀποκαλεῖ φιλαργυρίαν τὸ πνεῦμα τῆς τάξεως, ὅπερ λαμβάνει τὰς περιπετείας τοῦ μέλλοντος. Γρηγόριος Γ. ὁ Γκίκας, ὁ ἡρωϊκὸς ἡγεμὼν Μολδαυίας, ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐκαλεῖτο φιλάργυρος, ἀλλ' ὅτε ἐπρόκειτο νὰ σώσῃ τὴν Βουκοβίνην, ὁ φιλάργυρος οὗτος ἐπεδαψίλευσε τὸν χρυσὸν του πρὸς σωτηρίαν βουμανικῆς ἐπαρχίας. Καὶ ἐπειδὴ ὁ χρυσὸς του δὲν ἠδυνήθη νὰ κωλύσῃ τὴν Τουρκίαν ἀπὸ τῆς ἀτιμίας, δὲν ἐφείσθη οὔτε τοῦ αἵματός του, ὡς καὶ τῶν ὀθσαυρῶν του.

Ἡ φροντίς περὶ τοῦ καλλωπισμοῦ τῆς ἐκκλησίας ταύτης παρεδόθη εἰς τεχνίτας τοῦ ἔθνους, τὸν ἐκ Κρήτης Μιχαὴλ Δαμασκηνὸν, τὸν ἐκ Κύπρου Ἰωάννην, τὸν Θωμᾶν, Βάβαν, τὸν Ἰάκωβον Βασιλάκην, τὸν Ἰωάννην Βλαστὸν, τὸν Ἐμμανουὴλ Ζανῆν κτλ. Ἀπὸ τοῦ 1577 μέχρι τοῦ 1780 ἔσχε σειρὰν ἀρχιεπισκόπων, ὧν πρῶτος ὑπῆρξεν ὁ ἐκ Μονεμβασίας σοφὸς Γαβριὴλ Σεβῆρος (;).

Ἀμα τελειωθεῖσης τῆς ἐκκλησίας, ἐνησχολήθησαν περὶ τοῦ σχολείου, διότι οἱ Ἕλληνες φρονοῦσιν ἤδη, ὥς οἱ σημερινοὶ Ἀγγλοσάξονες τῆς μεγάλης ἀμερικανικῆς δημοκρατίας, ὅτι τὸ σχολεῖον εἶναι τὸ πρῶτον κόσμημα τῆς χριστιανικῆς πόλεως. Ἡ τῷ 1593 συστηθεῖσα σχολὴ διήρκεσε 208 ἔτη. Μεταξὺ τῶν σοφῶν καθηγητῶν αὐτῆς διέπρεψαν Θεόφιλος ὁ Κορυδαλεὺς, Μητροφάνης ὁ Κριτόπουλος, ὁ Γερμανὸς Ῥασοξέστης, ὁ Φραγκῖσκος Σκοῦφος, ὁ περίφημος ἱεροκῆρυξ Ἡλίας Μηνιάτης. Ὅτε ὁ ἐκ Κερκύρας εὐγλωττος δικηγόρος Θωμᾶς Φλαγγίνης κατέθεσε, τῷ 1664, διὰ διαθήκης ἱκανὴν ποσότητα χρημάτων πρὸς ἀνέγερσιν σεμιναρίου (ἱερατικοῦ ἢ ἐκκλησιαστικοῦ γυμνασίου), τοῦτο ἀντεκατέστησε τὸ σχολεῖον (τῷ 1701). Ἀριθμοῦνται δὲ μεταξὺ τῶν καθηγητῶν τοῦ σεμιναρίου (τούτου) ὁ ἐκ Κυδωνιῶν Θωμᾶς Κατένης, ὁ ἐξ Ἀθηνῶν Ἰωάννης Πατούσας, ὁ ἐκ Ζακύνθου Ἀντώνιος Κατήφορος, ὁ ἐκ Κεφαλληνίας Ἀγάπιος Λοβέρδος, ὁ ἐκ Κυθήρων Σπυρίδων Βλαντῆς. Ἐπιλείψει με ὁ χρόνος ἀναφέρουσιν τοὺς ἐκ τοῦ Σεμιναρίου ἐξελθόντας ἐπισήμους ἄνδρας, λαϊκοὺς καὶ ἱερωμένους.

Αἱ μοναχαὶ μοναστηρίου συστηθέντος τῷ 1609 ἀνέλαβον τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν νεανίδων, τοσοῦτον παρημελημένην τότε κατ' ἅπαντα τὰ μεσημβρινὰ μέρη. Ἐν ἐλλείψει καλογραιῶν,

τῷ 1822, τὸ σχολεῖον τοῦτο ἐκλείσθη. Ἡ βιβλιοθήκη ἦτο πλουσία ἐλληνικῶν χειρογράφων. Κατέχει δ' ἔτι πολύτιμον πάπυρον τῆς Ῥαβέννης, ἀναγόμενον εἰς τὸν ἕκτον αἰῶνα (553).

Ἀφότου ὁ Ἑλλήν Ἱπποκράτης ἐδημιούργησεν, οὕτως εἰπεῖν, τὴν ἱατρικὴν, οἱ συμπατριῶταί του δὲν ἔλειψαν νὰ περιθάλλωσι τὴν ἐπιστήμην ταύτην. Καὶ ἡ ὑγεία λοιπὸν τῶν μελῶν τῆς ἀποικίας δὲν ἦτο πλέον παρημελημένη, ὥς καὶ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πνεύματός των. Ὁ Φλαγγίνης συνέστησε νοσοκομεῖον διὰ τοὺς ἀσθενεῖς τοῦ ἔθνους των.

Οἱ Ἕλληνες δὲν ἐμερίμνων μόνον διὰ τὰ ἀποβλέποντα τὴν πόλιν των, ἀλλ' ἐκήδοντο καὶ περὶ πάντων τῶν ἐλληνικῶν τόπων, καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς Ἀλβανίας. Δι' ἀδρῶν δαπανῶν, ὅς οὗτοι ἀνέλαβον (1648—1762), πλεῖστα σχολεῖα συνεστήθησαν ἐν Ἀθήναις, ἐν Ἰωαννίνοις, ἐν Πάτραις, ἐν Δελβίνῳ. Ἡ ἐν ἐξορίᾳ Ἑλλάς ἐκώλυε τὴν ἐν δουλείᾳ Ἑλλάδα νὰ πέσῃ εἰς τὴν βαρβαρότητα, ἣν ἐξ ἀνάγκης ἐπιφέρει ὁ ἰσλαμισμὸς, ἐνθα βασιλεύει ἡ ἀνίατος βραχυμία του, καὶ μετὰ φιλοστόργου μερίμνης διετῆρει ἐπὶ τῆς γῆς τῶν προγόνων τὸν σπινθῆρα ὅστις ἐμελλεν ἡμέραν τινὰ νὰ γίνῃ λαμπρὸς φάρος δι' εὐτυχεστέρας γενεάς. Οἱ μᾶλλον ζηλωταὶ θεμελιωταὶ τῶν σχολείων ἦσαν ὁ ἡγούμενος Ἐπιφάνιος, ὁ Μάνος, Κούμας, οἱ Καραϊωάνναι, οἱ Μαρκοῦτζαι, ὁ Ἰωάννης Δέκας. Τυπογραφεῖα ἐν μεγάλῃ ἐνεργείᾳ ἐδημοσίευσον βιβλία τῶν σχολείων καὶ ἐκκλησιαστικά. Καὶ σήμερον ἔτι ὑπάρχουσι δύο τυπογραφίαι, ἡ τοῦ Φοίνικος καὶ ἡ τοῦ ἁγίου Γεωργίου. Μεταξὺ τῶν ἐπισημοτέρων Ἑλλήνων τυπογράφων τῆς Βενετίας, τῶν ἀληθῶς εὐεργετῶν τοῦ ἔθνους, ὀφείλομεν νὰ ἀναφέρωμεν τὸν Λεόνικον (1486) καὶ τὸν Ζ. Καλλέργην (1499—1509), ἀμφοτέρους ἐκ Κρήτης, τὸν Α. Κουνάδην ἐκ Πατρῶν, τὸν

Ν. Σοφιανὸν ἐκ Κερκύρας, τὸν Μ. Μαργούριον (1522—1568), τὸν Ν. Γλυκὺν, τὸν Ν. Σάρον καὶ τὸν Π. Θεοδόσιον, ἐξ Ἰωαννίνων καὶ τοὺς τέσσαρας (1671—1836).

Ἡ ἀποικία λίαν καταταραχθεῖσα ἐκ τῶν καταδιωγμῶν, οὓς ὁ παπισμὸς συνεβούλευσεν, ὁ δ' ἀποστάτης ἀρχιεπίσκοπος Μελέτιος (1708) περιέσπασεν, ἔρχισε νὰ διασκορπίζεται εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὰς χώρας τοῦ οἴκου τῆς Αὐστρίας, καὶ οἱ ἄποικοι ἔσπευσαν νὰ συστηθῶσιν εἰς Λιβόρνον, εἰς Τεργέτην, εἰς Βιέννην, εἰς Πέστην κτλ. κατ'ὅσον μάλιστα ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας καὶ ὁ μέγας δούξ Τοσκάνης Λεοπόλδος προσεῖλκυσαν διὰ τῆς ἀνεξιθρησκείας των τοὺς μὴ παραδεχομένους τὴν ἐξουσίαν τοῦ Πάπα χριστιανούς. Ἡ πτώσις τοῦ ἐμπορίου τῆς Βενετίας ἐπετάχυνε τὴν μετοικεσίαν ταύτην. Ἐπὶ τέλους δ' ἡ καταστροφή τῆς δημοκρατίας (1797) καὶ αἱ κατὰ τὸ τέλος τοῦ αἰῶνος συμβᾶσαι ταραχαὶ ἐξαφανίσασαι τὰ πρὸς συντήρησιν τῶν καταστημάτων κεφάλαια, ἐπήγαγον τὸν παντελῆ ὄλεθρον, ὥστε πρέπει νὰ καταφύγη τις εἰς ἀνακριτικὰς μελέτας, θέλων νὰ λάβῃ ιδέαν τῆς ἀρχαίας εὐημερίας τῆς πόλεως. Τῆς δὲ Τεργέστης ἀναλαβούσης ἐν τῷ ἐμπορικῷ κόσμῳ τὴν θέσιν ἣν κατεῖχεν ἄλλοτε ἡ Βενετία, ἡ ἐλληνικὴ ἀποικία τῆς πόλεως ταύτης ἐμεγεθύνη μετ' αὐτῆς καὶ σήμερον διαμερίζεται τὴν εὐημερίαν της (α).

Β'.

Ἀδύνατον νὰ ῥίψωμεν ὄμμα προσεκτικὸν ἐπὶ τῆς Βενετίας καὶ νὰ μὴ εὕρωμεν πανταχοῦ τὰς ἀναμνήσεις τῆς ἐνδόξου

(α) Κατὰ τὴν ἐν Βενετίᾳ διατριβήν μου, τῷ 1867, ἐπιτροπὴ τῆς νῦν ἀνθούσης ἀποικίας τῆς Τεργέστης ἔλθε πρὸς ἐπίσκεψίν μου. Ἐν

ταύτης ἀναγεννήσεως, ἥς ἡ ἀρχὴ καὶ τὰ πρῶτα σπέρματα ἀναφέρονται εἰς τὴν αἰώνιον γονιμότητα τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος. Ἀλλὰ καὶ συγχρόνως πανταχοῦ παρατηρεῖται ὅτι ἡ μισαλλοδοξία κατέφερε νὰ πνίξῃ κατ' ἅπασαν τὴν χερσόνησον τὴν κίνησιν ἣτις ἐμελλε νὰ μεταποιήσῃ τὴν Ἰταλίαν. Καὶ ἡ μισαλλοδοξία μὲν αὕτη, ἣν εἶδομεν τοσοῦτον ὀλεσθρίαν εἰς τὴν ἐλληνικὴν ἀποικίαν, δὲν ὑπερίσχυσεν ἐπὶ τοῦ πλείστου μέρους τῶν ἐξορίστων, οἵτινες διὰ τῶν βρυσκευτικῶν πεποιθήσεών των προεφυλάχθησαν ἀπὸ τῆς ὀλεσθρίας ἐπιβρότης τῆς Ῥώμης. Ἀλλ' οἱ Ἰταλοὶ δὲν εἶχον τὰ αὐτὰ μέσα τοῦ νὰ ἀποφύγῃ τοῦτο, καὶ ἡ πτώσις τῆς Ἰταλίας, εἰς ἣν ὅμως συνετέλεσαν καὶ τὰ λάθη καὶ αἱ ἰδιοτροπίαι τῶν ἀνδρώπων τῆς Ἀναγεννήσεως, ἤρξατο τὴν ἡμέραν κατ' ἣν αἱ κυβερνήσεις μετεποιήθησαν εἰς παθητικὰ ὄργανα τῆς Ῥωμαϊκῆς πολιτικῆς. Τοιαῦται σκέψεις ἐγεννῶντο ἐν τῷ πνεύματί μου κατ' ὃν χρόνον ἐξήταζον τὸ πλούσιον μουσεῖον τοῦ καθηγητοῦ Σχιερόνη.

Οἱ ζωγράφοι τῆς Ἑνετικῆς σχολῆς συνετέλεσαν οὐχ ἥττον εἰς τὴν δόξαν τῆς Βενετίας, ὅσον οἱ πολιτικοὶ ἄνθρωποι οἵτινες ἀνύψωσαν τοσοῦτον μεγάλως τὴν δύναμίν της. Δυνάμεθα μάλιστα νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι κατ' ὅσον ἀπομακρυνόμεθα τοῦ χρόνου κατ' ὃν ἡ Βασίλισσα τοῦ Ἀδριατικοῦ ἐξήσκει τοσοῦτον μεγάλην ἐπιβρότην εἰς τὰς τύχας τῆς Ἰταλίας, τὰ ὀνόματα τοῦ Τιτσιανοῦ, τοῦ Πιντορέτου, τοῦ Βερονέσου, τοῦ Γεωργιῶνου, τοῦ Βελλίνου κατήντησαν νὰ γίνωσι δημοτικώτερα παρὰ τὰ ὀνόματα τοῦ Μορεσίνου καὶ τοῦ Δανδόλου.

τῇ ἐλληνικῇ Ἀνεξαρτησίᾳ καὶ ἄλλαις ἐφημερίσι τῆς Τεργέστης εὐρίσκειται ἡ πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν ἀπάντησίς μου καὶ ἡ περίληψις τῆς συνδιαλέξεώς μας.

Φαίνεται ὅτι ἡ ἰσχυρὰ ἐκείνη δύναμις ἥτις προήγαγε τοσούτους περιφήμους διπλωμάτας καὶ τοσούτους ἀτρομήτους στρατηγούς, ἐδείκνυε τὴν ἐνεργητικότητά της καὶ ἐπὶ τὸν καλλιτεχνικὸν κόσμον. Ὅτε δὲ ἐνὸς τῶν ἀποκρύφων ἐκείνων νόμων, δι' ὧν ἀνεπτύχθη ἡ ἀγχνία τοῦ Βίκωνος, τοῦ Χερδέρου καὶ τοῦ Χεγκέλου, ἡ δύναμις αὕτη ἔπαυσε νὰ ἐμφυχόνῃ τὸ κοινωνικὸν σῶμα, οἱ μεγάλοι καλλιτέχναι ἐξέλιπον μετὰ τῶν μεγάλων πολιτικῶν καὶ ἡ ἐνδοξος δημοκρατία ἐβάδισε πρὸς τὴν πτώσιν μέχρι τῆς καταστροφῆς ἥτις ἐπέσσε τέλος εἰς τὴν ὑπαρξιν κατὰ τὸ τέλος τοῦ δεκάτου ὀγδοῦ αἰῶνος.

Τῷ 1848 ἡ Βενετία κατέβαλε μέγαν ἀγῶνα νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν της. Οὐδεὶς ἐλησμόνησε τὴν ἡρωϊκὴν πάλην — ἀναφερομένην ὑπὸ τοῦ Ἑρρίκου Μαρτίνου (τῷ 1859) ἐν τῷ περὶ τοῦ Δανιὴλ Μανίνου συγγράμματί του, — ἣν ὑπέστη τότε μετὰ σπανίας τόλμης καὶ ἀξιοθαυμάστου ἐπιμονῆς κατὰ τῆς ξένης κυριαρχίας.

Ἀναγεννωμένης τῆς πολιτικῆς ζωῆς ἡ ζωγραφικὴ ἔκαμνε γενναίας ἀποπείρας ἵνα συνδέσῃ καὶ αὖθις τὴν ἄλυσιν τῶν παραδόσεων, περὶ ὧν δικαίως ἐναβρύνεται ἡ Βενετία. Ἐπειδὴ πλείστοι τῶν Ἑνετῶν ζωγράφων ἔπεμψαν εἰκόνας εἰς τὴν παγκόσμιον ἐκθεσιν τοῦ 1867, ἡ εἰδικὴ κριτικὴ ἐξιχνίασεν ἔργα προαχθέντα ἐκ τῆς ὁρμῆς ταύτης, ἥτις ἐπαξίως πρέπει νὰ ἐνθαρρύνηται ὑπὸ τῶν φίλων τῶν τεχνῶν καὶ τῆς Ἰταλίας.

Ὁ καθηγητὴς Φήλιξ Σχιερώνης, εἷς τῶν ἐπιστημοτέρων ἀντιπροσώπων τῆς συγχρόνου βενετικῆς σχολῆς, μοὶ φαίνεται ὅτι παριστᾷ ἐντελῶς ἐποχὴν δοκιμασιῶν καὶ παθημάτων ἀπαύστως ἀναγεννωμένων.

Ὁ πατὴρ αὐτοῦ, Νατάλης, εἶναι ὡς ἡ ἀρχαία βενετικὴ

σχολή, προκατειλημμένος αποκλειστικῶς ὑπὸ τῆς καλλονῆς καὶ τῶν σχημάτων. Ἡ Βενετία (ἐν τοῖς σχεδίοις αὐτοῦ) πανταχοῦ νικήτρια, πλήρης τολμηρᾶς πεποιθήσεως εἰς τὴν γενναιότητα τῶν στρατιωτῶν τῆς καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τῶν ναυτικῶν τῆς, οὐδεμίαν ἐγίνωσκεν ἐκ τῶν θλίψεων ἐκείνων καὶ τῶν ἀδημονιῶν, αἵτινες χαρακτηρίζουσι τὰ εἰς τὸν μυστικισμόν παραδιδόμενα ἔθνη, καὶ τοὺς χρόνους κατ' οὓς ἡ ἀποθάρρυνσις σωρηδὸν κυριεύει τοὺς καλλιτέχνας. Ἡσθάνετο δ' αὕτη κατὰ ὕψιστον βαθμὸν τὸ αἴσθημα ὅπερ οἱ ἀσκητικοὶ συγγραφεῖς ἀποκαλοῦσι „τὸ ἐγκαύχημα (ἢ φρόνημα) τῆς ζωῆς“. Τὸ ἐγκαύχημα τοῦτο ἀναφαίνεται εἰς ἅπαντα τὰ λαμπρὰ μνημεῖα πόλεως τὴν ὁποίαν ὁ Φίλιππος Κομμίνης ἄριστα ἀπεκάλεσε „θριαμβεύουσαν“. εἶναι ἡ Μοῦσα τῶν ἐξόχων καὶ ἡδυπαθῶν καλλιτεχνῶν, ὡς τὸ αὐστηρὸν πνεῦμα τοῦ Μεσαιῶνος ἐμπνέει τὸν Fra Angelico da Fiesole, οὗτινος αἱ ἄξιοι τῶν σεραφείμ σκηναὶ ἀποτελοῦσι τὸν στολισμὸν τοῦ ἀνακτόρου Πίττη καὶ τὴν σοβαρὰν Ἰσπανικὴν σχολήν, ἧς ὁ στρατάρχης Σούλτις (οὗτινος τὸ μουσεῖον διεσκορπίσθη νῦν) κατεῖχε τοσαῦτα ἀριστουργήματα, ὧν εἶδον ἐν ἀξιολογώτατον ἔργον ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Σχιαβώνη τὴν ἀγίαν τοῦ Μυρίλλου.

Ὁ Σχιαβώνης ζῶν εἰς αἰῶνα, κατ' ὃν ἡ Βενετία ὑπὸ ταραχῶν κατασπαρασσομένη ἐφαίνετο ὅτι κατέστη Νιόβη τῶν πόλεων, ὥφειλεν, ὡς οἱ καλλιτέχναι τῶν ἐποχῶν κατ' ἃς ἐπικρατεῖ τὸ αἴσθημα τῆς ἀστασίας τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, νὰ περιορισθῇ εἰς ἑαυτὸν προσκολλώμενος μετὰ ἐπιμελοῦς ἐπιμονῆς εἰς τὴν μελέτην τῶν φαινομένων τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς. Καὶ φεύγουσι μὲν τὰ φαινόμενα ταῦτα παντάπασιν τὸν γλύπτην, ὡς καταδεδικασμένον νὰ προάγῃ σχήματα,

ἀλλ' ἡ ἱστορία τῶν τεχνῶν δεικνύει ὅτι ὁ ζωγράφος πολλάκις εὔρεν εἰς τὴν μελέτην ταύτην ὑψηλὰς ἰδέας. Μὴ παραδεχόμενοι μετὰ τοῦ ἱστορικοῦ τῆς ἀγίας Ἐλισάβετ ὅτι ἡ ἡθικὴ καὶ ὡρθησκευτικὴ τέχνη εἶναι ἀνωτέρα τῆς τέχνης, ἥτις διατηρεῖ τὰς ἀπαραμύλλους παραδόσεις τῆς Ἑλληνικῆς ἰλαρότητος, δὲν δυνάμεθα νὰ διαμφισβητήσωμεν περὶ τούτου.

Οὐδὲν ἄλλο ἀντικείμενον ἀνῆκε καλλίτερον εἰς τὸ ἐξόχως πνευματικὸν προτέρημα τοῦ Σχιαβώνου, ὅσον ἡ τοῦ Ῥαφαήλ εἰκὼν, ἣν ἐσχεδίασε διὰ τὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον Β' (α). Ὁ ζωγράφος τοῦ Οὐρβίνου καταβληθεὶς προώρως ὑπὸ τῆς ἡδυπαθείας εἰς τὴν πόλιν τῶν αἰσθήσεων, ἐνθα ἐβασίλευεν ὁ Δέων Γ', δὲν εἶναι ἡ εἰκὼν τῆς ἀναγεννήσεως ἐκείνης, ἣν αἱ ὑψηλαὶ ἐμπνεύσεις, ληφθεῖσαι παρὰ τοῦ πνεύματος τῆς Ἑλλάδος, τοσοῦτον ἀπλῶς προήχθησαν, διότι οἱ ἐνδοξότεροι ἀντιπρόσωποι τῆς δὲν ἡδυνήθησαν νὰ ψέσωσι χαλινὸν εἰς τὴν ὁρμὴν τῶν μεσημβρινῶν παθῶν των, καὶ διότι θυσιάζοντες τὸ πνεῦμα εἰς τὴν ἡδονήν, τὸ μέλλον εἰς τὸ παρὸν ἐπεβεβαίωσαν τὴν ὑπεροχὴν τῶν ἐμβριθῶν καὶ φρονίμων γενεῶν τοῦ βορρᾶ.

(α) Ἐκ χαλκογραφιῶν τινῶν ἐντελῶς ἐξεργασμένων δύνανται οἱ φίλοι τῶν καλῶν τεχνῶν, οἵτινες δὲν εἶδον τὰς εἰκόνας τοῦ Γ. Σχιαβώνου, νὰ συλλάβωσιν ἰδέαν τοῦ πνεύματος τοῦ ζωγράφου τούτου. Τὸ ἐθνικὸν Ἡμερολόγιον τοῦ 1865 περιέχει τὴν προτομὴν τοῦ συγγραφέως τοῦ ἄρθρου τούτου, νέας τότε (16 ἐτῶν) σχεδιασθεῖσης ὑπὸ Σχιαβώνου καὶ χαλκογραφευθεῖσης ὑφ' ἐνὸς τῶν καλλιτέρων τεχνιτῶν τοῦ Λονδίνου. Δὲν ἀναφέρομεν δὲ καὶ ἐφημερίδας γαλλικὰς, γερμανικὰς καὶ ἰταλικὰς αἵτινες τὸ ἐξυλογράφησαν. Ἄλλοτερον σχέδιον γενόμενον τῷ 1866 κατὰ τινὰ φωτογραφίαν, ἐξυλογραφήθη ὑπὸ τοῦ κ. Σολμῶνος μετὰ τοσαύτης ἐπιτυχίας, ὥστε ὁ περίφημος οὗτος ξυλογράφος, εἰς ὃν ὁ Ναπολέων Γ' ἐνεπιστεύθη τὸν Καίσαρα τῆς Ἰγγρίας, ἐτιμήθη μετὰ τὴν γενικὴν ἐκθεσιν διὰ τοῦ παρασήμου τῆς λεγεῶνος τῆς τιμῆς. Ἡ ξυλογραφία αὕτη ἐξετυπώθη ἄριστα ὑπὸ τοῦ κ. Chardon, ὁδὸς Haute feuille, 30, ἐν Παρίσι.

Ἡ πλουσία συλλογὴ τῶν εἰκόνων τῶν ἀρχαίων Βενετῶν διδασκάλων γενομένη ὑπὸ τοῦ Σχιαβρόνου παρέχει εἰς τὸν φιλόσοφον παρατηρητὴν τύπον προσωποποιοῦντα ἄριστα τὴν μεγάλην κίνησιν τῶν ἰδεῶν, ἥτις ἀρχεῖται τὸν ΙΕ' αἰῶνα καὶ ἦν ἐποχὴν οἱ Ἕλληνες ἀποσπῶσι τὴν Ἰταλίαν ἀπὸ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ μεσαιῶνος, καὶ ἥτις τελευτᾷ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ΙΖ', ὅτε οἱ Πάπαι προστάται τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν ἀναφαινόμενοι, ἀφοῦ ἀντικατεστάθησαν ὑπὸ τρομερῶν ἀρχιερέων, οἱοὶ ὁ Παῦλος Γ', ὁ Παῦλος Δ' καὶ ὁ Πῖος Ε' ἔχουσι διαδόχους ἀνδρώπους, τοὺς ὁποίους ἡ ἐπιστημονικὴ πρόοδος καταπλήσσει οὐχ ἥττον ὥς καὶ αἱ δογματικαὶ καινοτομίαι, καὶ οἷτινες συγκαταλέγουσι τὴν κίνησιν τῆς γῆς μετὰ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν αἱρέσεων.

Κατὰ τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα ἡ Βενετία εἶναι εἰς ἅπασαν αὐτῆς τὴν δόξαν. Παλαίει ὑπερηφάνως κατὰ τοῦ Ἰσλαμισμού, οἱ υἱοὶ τῆς ἐξασκοῦσι μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς χριστιανικῆς ἀνατολῆς, καὶ μία τῶν θυγατέρων τῆς, ἡ Αἰκατερίνα Κορνάκου (1454—1510) ἐλθοῦσα ἔδωκε πρὸ ποδῶν τῆς τὸ στέμμα τῆς Κύπρου, τῆς προσφιλοῦς νήσου τῆς Ἀφροδίτης. Τὸ πνεῦμα τῆς ἀναγεννήσεως ἀναπτύσσεται ἐλευθέρως εἰς τὰ τείχη ταῦτα τὰ ὅποια ἡ ἡμισέληνος ἐσεβάσθη, καὶ ἐνθα ἀρειμάνιος ἀριστοκρατία ἀναδείκνυται ὥς λίαν διατεθειμένη νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὰς ἀξιώσεις τοῦ κλήρου, ὅταν φαίνωνται εἰς αὐτὴν ὑπερβολικαί. Ὁ Πέτρος Βέμβος ἀνήκων εἰς ἓνα τῶν ἐπισημοτέρων οἴκων τῆς Βενετίας, ὁ Πέτρος Βέμβος, ὁ διατηρήσας τὴν περίφημον Μαρκιάναν (βιβλιοθήκην τοῦ ἁγίου Μάρκου), συστηθεῖσαν μὲν ὑπὸ τοῦ Πετράρχου, πλουτισθεῖσαν δ' ὑπὸ τῆς Ἑλένης Βησσαρίωνος (1468), ὁ Βέμβος, μαθητῆς ἐνταυτῷ τοῦ Λασκά-

ρεως, φίλος δὲ τῆς Λουκριτίας Βόργια, τοῦ τυπογράφου Ἀλδεμανουκίου καὶ τοῦ δαιμονίου Σαγγίου, ἱστοριογράφος τῆς δημοκρατίας καὶ γραμματεὺς τοῦ Λέοντος Γ', ἐραστὴς τῆς Μοροσίνης, καὶ εὐνοούμενος τῶν παπῶν, ἐπικούρειος καὶ καρδινάλιος — ἐπίσκοπος Βεργάμου, φαίνεται πλήρης τύπος τῆς ἀναγεννήσεως καὶ τοῦ παραδόξως ἡλεκτρικοῦ πνεύματος τοῦ καιροῦ του (1470—1539).

Καίτοι ὁ Βέμβος ὤφειλε τὴν πορφύραν εἰς τὸν Παῦλον Γ' (Φαρνέσιον), οὗτος ἀπεναντίας φαίνεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ (1534) ὡς προσωποποιήσις πολὺ διαφόρων τάσεων, ὡς ἔκφρασις (ἢ παράστασις) τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ὁ φιλόσοφος ἱστορικὸς Λεοπόλδος Ράγκος ὀνομάζει, „ἐπανόρθωσιν (ἤτοι ἀναγέννησιν) καθολικὴν“, νίκην τῆς Ἰσπανικῆς μισαλλοδοξίας ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος. Ἄν ἐπὶ τῆς εἰκόνης τοῦ Γεωργιῶνος, ἂν ἐπὶ τῆς ζωγραφίας τοῦ Τιτιανοῦ, ἢ πλήρης ἐκφράσεων εἰκὼν τῆς βασιλίσεως τῆς Κύπρου, ἢ πνευματώδης φυσιογνωμία τοῦ Βέμβου οὐδὲν ἀσκητικὸν ἔχουσι, δὲν εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τοὺς χαρακτῆρας τοῦ Παύλου Γ', οὓς παρέστησεν οὕτως ἐντελῶς ὁ περίφημος ἀρχηγὸς τῆς Ἑνετικῆς σχολῆς. Οἱ χαρακτῆρες οὗτοι ἀνήκουσιν εἰς τὸ ὄργανον τῶν Zelanti (Ζηλωτῶν), ὅπερ συνεκάλεσε τὴν σύνοδον τῆς Τρέντης, ἐνέκρινε τοὺς κανονισμοὺς τῆς ἐταιρίας τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἀνενέωσεν εἰς τὴν τοσοῦτον γνωστὴν σφραγίδα (Bulla) in coena Domini (τοῦ Μυστικοῦ δείπνου) ἀπάσας τὰς ἀξιώσεις τοῦ Γρηγορίου Ζ' καὶ τῶν δικτατόρων παπῶν τοῦ μεσαιῶνος.

Ἐνόσω αἱ πλείότεραι τῶν καθολικῶν χωρῶν ὑπήκουον εἰς τὴν σφοδρὰν ταύτην ὥσθησιν, ἢ Βενετία καὶ ἡ Γαλλία ἀνδίσταντο. Μὴ ἐγκρίνουσαι νὰ ἐπεκτείνωσι τὰς ἐπικου-

ρείους διδασκαλίας, αἵτινες εἶχον διαδοῖν κατὰ τὴν Ἀναγέννησιν, προσεκολλῶντο εἰς τὸ μετριόφρον ἐκεῖνο σχῆμα τοῦ καθολικισμοῦ, ὅπερ καλεῖται Γαλλικανισμός. Ὁ κόμης Ἰωσήφ δὲ Μαῖστρος, πνεῦμα λίαν ἐμβριθές, ἀπέδειξεν ἐν τινι περιφρήμῳ συγγράμματί του περὶ τοῦ Πάπα καὶ τῆς Γαλλικανῆς ἐκκλησίας, ὅτι ὁ Γαλλικανισμός οὐδόλως διέφερεν ἀπὸ τῶν διδασκαλιῶν τὰς ὁποίας ἀποκαλοῦσι φωτιανισμούς, ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ περιφρήμου πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ὅτι „ἡ πρωτότοκος θυγάτηρ τῆς ἐκκλησίας“ εἶναι κατὰ βᾶθος, ὅποιαδήποτε καὶ ἂν ὑπάρχῃ ἡ διαφορὰ τῶν φαινομένων, „σχισματική“, ὡς οἱ (οὕτω λεγόμενοι ὑπὸ τῶν δυτικῶν) χριστιανοὶ τῆς ἀνατολῆς. Ἔνεκα δὲ τῆς ἐπιμόνου ταύτης διαδόσεως τῶν ἐλληνικῶν διδασκαλιῶν ἐν Παρισίοις καὶ Βενετίᾳ, τὸ „χριστιανικώτατον βασίλειον καὶ ἡ γαληνοτάτη δημοκρατία“ ἀπερρίπτον τὸ ἱερὸν δικαστήριον καὶ ἠγωνίζοντο νὰ διατηρήσωσι τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς πολιτικῆς δυνάμεως καὶ τινὰ ἐλευθερίαν φιλοσοφικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν. Ὁ ἀτρόμητος Ἑρρίκος Δ΄ ἐδημοσίευσε τὸ ψήφισμα τοῦ Ναννέτου (1598), ὃ Ῥιχελιεύς παρείχεν ἄσυλον εἰς τὸν Καμπανέλλον ἐπὶ πολὺ καὶ σκληρῶς βασανισθέντα εἰς τὰς Νεαπολιτανικὰς in pace (φυλακάς), καὶ αὐτὸς ὁ Λουδοβίκος ΙΔ΄, καίτοι υἱὸς Ἰσπανίδος, προετίμα τὰς γνώμας τοῦ Βοσσουέτου παρὰ τὰς φιλοσοφικὰς ἀποφάσεις τῶν Ῥωμαίων θεολόγων (1682) καὶ ἄφινεν εἰς τοὺς Καρτεσιανούς, οὓς κακῶς ἐθεώρουν καὶ ὑπέβλεπον ἐν Ῥώμῃ, ἐλευθερίαν τινά. Ἡ βενετικὴ ἀριστοκρατία ἐφάνη κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος ἐμψυχουμένη καὶ ἐτέθη ὡσαύτως εἰς ἀντίρρησην μετὰ τῆς ἀκάμπτου καὶ ἀδυσωπήτου λογικῆς τῆς

Ῥώμης καὶ τῆς Ἰσπανίας (α). Ὁ ἱστορικὸς τῆς συνόδου τῆς Τρέντης, πνεῦμα ἔξοχον, ἐμφορούμενον ὑπὸ ἐλληνικῶν διδασκαλιῶν, ὁ Φρα Παόλης Σάρπης (1552—1623) οὐδόλως ἐφρόντιζε περὶ τῶν ἀναδεμάτων τοῦ πάπα εἰς τὴν βενετικὴν χώραν, καὶ ἡ προστασία τῆς Δημοκρατίας τῷ ὑπέσχετο νὰ ἐξακολουθῇ ἡσύχως τοὺς μεγάλους μόχθους, οἵτινες κατέστησαν τὸ ὄνομά του τοσοῦτον περίφημον. Τὸ Πατάυιον, τὸ βενετικὸν πανεπιστήμιον (β), ὅπερ ἦτο ὀλιγώτερον ζηλότυπον τῶν δικαιωμάτων του ἢ τὸ πανεπιστήμιον τῶν Παρισίων, ἐνέγραφε κατὰ τὸ τέλος τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν καθηγητῶν του τὸ ὄνομα νέου ἐκ Πίσσης (εἶναι δὲ ἡ Πίσσα ἐλληνικὴ ἀποικία), ἐφ' ὃν ἡ τραγωδία τοῦ Πονσάρδου ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν τῆς Γαλλίας. Ἄν ὁ Γαλιλαῖος, ὅστις διῆλθεν εἴκοσιν ἔτη ἐν Παταυίῳ γόνιμα εἰς ἀξιοθαυμάστους ἀνακαλύψεις, ἔσχεν ὡς ὁ Σάρπης τὴν φρόνησιν νὰ μὴ ἀπορρίψῃ τὴν προστασίαν τῆς Βενετίας ἥδελε προλάβει ἀπὸ τοὺς δικαστάς του τὸ αἶσχος τῆς καταδίκης, ἀναμιμνησκούσης τὸν θάνατον τοῦ Σωκράτους, ὃν ἀπέσπασαν ἐκ τῆς ἀθηναϊκῆς δημοκρατίας ἐχθροὶ ἔχοντες πολιτικὰς τοῦλάχιστον ἀφορμὰς κατὰ τοῦ ὁπαδοῦ τοῦ ἀριστοκρατικοῦ συστήματος. Οὐδὲν τοιοῦτον ὑπῆρχεν ὡς πρὸς τὸν Γαλι-

(α) Ἡ Γαλλία ἐπιμένουσα εἰς τὴν ἀντίθεσιν τῆς ταύτης, καρτεσιανικὴν ἐνταυτῷ, ἰανσενιτικὴν καὶ ἐγκυκλοπαιδικὴν, ἀπέφυγεν οὕτω τὴν πτώσιν τῆς, ἀλλ' ἡ Βενετία ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐξασθενήσασα δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀποφύγῃ αὐτήν.

(β) Τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Παταυίου ἠρίθμει τὸν Γαλιλαῖον μεταξὺ τῶν καθηγητῶν του κατ' ἡν ἐποχὴν ὁ Π. Βορδὼν ἔκαμε τὴν ἐν τῷ Σχιεβονίῳ μουσεῖῳ εἰκόνα. Ὁ Γαλιλαῖος ἐν ἀπάσῃ τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας καὶ τοῦ πνεύματος, κρατεῖ μεγάλῃν βίβλον ἀνὰ χεῖρας καὶ ἐνώπιόν του ἔχει τράπεζαν ἐφ' ἧς εἶναι τεθειμένη σφαῖρα.

λαῖον. Καὶ υποπληθεῖς ὁ δημιουργὸς οὗτος τῆς πειραματικῆς φυσικῆς εἰς ἀπάσας τὰς δυνάμεις τοῦ κόσμου τούτου, ἔχων τὴν αὐτὴν διάθεσιν, ὡς καὶ ὁ Ἰάσσος, νὰ προσφέρῃ σέβας εἰς τὰς δόξας τῆς ἐκκλησίας, ζῇ ὡς ὁ ἀοιδὸς τῶν σταυροφοριῶν τὴν ὑπὸ τῶν διώξεων καὶ τῶν παντοειδῶν καταδιωγμῶν δηλητηριασθεῖσαν ζωὴν τοῦ. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας αὐστηρῶς ἐμέμφθησαν αὐτὸν διὰ τὴν ὑπερβολικὴν του ταύτην ἀγαθότητα, ἀλλὰ καὶ λίαν ἀδίκως κατὰ τὴν γνώμην μου. Τὸ εἰς διαφόρους ἐνδοιασμοὺς ὑποκείμενον σκεπτικὸν πνεῦμα, ὅπερ χαρακτηρίζει τοὺς μεγάλους καὶ ἐμβριθεῖς νόας, οὐδόλως συμβιβάζεται μετὰ τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἐνθουσιασμοῦ. Οὔτε ὁ Σπινώσας, οὔτε ὁ Κάντιος, οὔτε ὁ Γαλιλαῖος, οὔτε ὁ Νεύτων, οὔτε ὁ Λαβουαζιέρος, οὔτε ὁ Γαίτης ἔσχον τὴν ἐμπαθεῖ ζέσιν, ἣν ἀπαντᾷ τις εἰς τὸν Ἀρνόλδον τῆς Βρεσκειᾶς, τὸν Δούδηρον, τὸν Καλβῖνον, τὸν Κνὸξ, τὸν Μιραβὼν καὶ τὸν Κάμιλλον Δεσμουλῖνον. Ἡ ἀλληλογραφία τοῦ Καντίου μετὰ τῆς πρωσικῆς κυβερνήσεως, αἱ σχέσεις τοῦ Γαίτη μετὰ τῶν μικρῶν ἡγεμόνων τῆς ἀγίας αὐτοκρατορίας, δεικνύουσι πραότητα ὁμοίαν σχεδὸν τῆς τοῦ Γαλιλαίου. Πάντες οἱ μεγάλοι δὲν ἔχουσι τὸ αὐτὸ ἔργον νὰ ἐκπληρώσωσι, καὶ οἱ διαπρέποντες διὰ τῆς σφοδρότητος τῶν προσβολῶν των κατὰ τῶν ἄλλων δὲν εἶναι καὶ οἱ ἀφίνοντες τὸ βαρύτετον ἶχνος ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Τὸ ἰσχυρὸν πνεῦμα ὅπερ διῶν τὸν περιορισμένον νόλον, ὃν ὁ μεσαιὼν ἐπεβάρυνεν ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς ἀνθρωπότητος, ἠνέωξεν εἰς τὰ βλέμματά μας τὰ ἄπειρα διαστήματα, ἅτινα αὐτὸς ὁ Πασχάλης ἐθεώρει μετὰ τρομερᾶς ἐκπλήξεως καὶ θαυμασμοῦ (τὸ παγετῶδες ψῦχος τῶν ἀτελευτήτων καὶ ἀπείρων διαστημάτων μὲ ἐκπλήσσει), συνετέλεσε βεβαίως πλειότερον δια τὴν πρόοδον τοῦ

ἀνδρωπίνου γένους, παρὰ οἱ σφοδρότατοι καὶ οἱ τρομερώτατοι
δημαγωγοὶ καὶ στασιάρχαι.

Γ'.

Ἡ αὐστριακὴ κυβέρνησις οὐχὶ μόνον δὲν ἀπέβαλε τὴν
πολιτικὴν ἣτις ἦτο τοσοῦτον ὀλεσθρία εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἀλλὰ
καὶ ἀπὸ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἐξουσίας τῆς εἶχεν ἐπι-
βάλει εἰς τὸ Λομβαρδοβενετικὸν βασίλειον τὴν περίφημον
σύμβασιν, συμφωνηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Φραγκίσκου
Ἰωσήφ μετὰ τοῦ Πίου Θ'. (α). Ἀπὸ τῆς πτώσεως τοῦ Κα-
ρόλου οἱ καθολικοὶ ἱερεῖς καταπλαγέντες διὰ τὴν καταστρο-
φὴν τοῦ Ἰουλίου, ἐπιμόνως ἠθέλησαν νὰ παραστήσωσιν ὅτι
τὸ πνεῦμα τῆς Ἑλλάδος ἦτον ἡ διαρκὴς αἰτία τῶν πολιτι-
κῶν καὶ φιλοσοφικῶν ἐπαναστάσεων κατὰ τοῦ κοσμικοῦ καὶ
πνευματικοῦ ἀπολυτισμοῦ. Τὰ συγγράμματα τοῦ περιφήμου
ἄββᾶ Γώμου, αἱ ἐπὶ τοῦ παγανισμοῦ (τοῦ Ἑλληνισμοῦ)
ἐν τῇ ἀνατροφῇ ἐπιστολαί, ὁ κατατρώγων σκώληξ
(πάντοτε ὁ Ἑλληνισμός) εἶχον καταστήσει τὴν κληρικὴν με-
ρίδα νὰ ἀποπειραθῇ τελείαν ἐπάνοδον εἰς τὰς δεσμοδεσίας
καὶ τὰς ιδέας τοῦ μεσαιῶνος. Ἡ αὐστριακὴ σύμβασις μετα-
μορφοῦσα τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἱερεῖς εἰς ἀστυνομικοὺς
πράκτορας πρὸς ὑπηρεσίαν τῆς δεσποτικῆς καὶ τυφλῆς δυνά-

(α) Ἐν τῇ Γερμανικῇ Ἑλβετίᾳ (1855) ἀνήγγειλεν ὅτι ἡ πολιτικὴ
αὕτη ἔτεινεν εἰς τὸ νὰ καταστρέψῃ ἀλάνθαστως τὴν ἰσχυρὰν αὐστριακὴν
μοναρχίαν. Ἡ κυβέρνησις τῆς Βιέννης ἀπηγόρευσε τὸ σύγγραμμα εἰς
τοὺς ὑπηκόους τῆς ἕνεκα τῆς προφητείας ταύτης. Ἀντὶ νὰ καταδιώ-
κωσι τοὺς προβλεπτικοὺς νόας, ὥφειλον μᾶλλον νὰ ἐξετάζωσι τὰς
ἀντιρρήσεις των καὶ νὰ ὠφελῶνται ἐξ αὐτῶν. Ἀλλ' εὐκολωτέρα ἡ δι-
ριώδης βία.

μεως, επέτρεψεν εἰς αὐτοὺς νὰ ἔχωσιν ἐπὶ τῆς ἐνεστώσης γενεᾶς ἐπιρροήν, ἥτις ἤθελε διεγείρει εἰς ἀγανάκτησιν τὴν μεγάλην Μαρίαν Θειρεσίαν καὶ τὸν νοήμονα Ἰωσήφ Β', καὶ ἦς τὰ ἀξιοπρήνητα παρεπόμενα θέλουσιν εἰσῆαι ἐπαισθητὰ ἐπὶ πολὺν ἀκόμη χρόνον ἐν Λομβαρδίᾳ τε καὶ Βενετίᾳ. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ μέτρα τούτων, ἀλλ' ὁ σωρὸς τοῦ πληθυσμοῦ ἔμενε πιστὸς εἰς τὸ φιλόπατρι αὐτοῦ αἷσθημα, καὶ περιέμενε μετὰ πλειοτέρας προθυμίας τὸ καρναβάλιον (τὴν ἀπόκρεω) ἵνα παραστήσῃ τὴν χαράν του ὅτι εἶναι ἐλεύθερος, παρ' ὅσον ἐδείκνυον αἱ καθολικαὶ ἐφημερίδες ἀγωνιζόμεναι νὰ παραστήσωσιν ὅτι ὁ λαὸς ἐλυπεῖτο μᾶλλον ἢ ἔχαιρε διὰ τὰ ἀπολυτρώσαντα αὐτὸν ἀπὸ τῶν δεσποτῶν του συμβεβηκότα.

Οἱ Βενετοὶ ἀποδίδουσι μεγίστην σημαντικότητα εἰς τὸ καρναβάλιον των, ἔνεκα τῶν ἀναμνήσεων ἃς ἀναπολοῦσιν αἱ ὅλως ἐθνικαὶ ἐορταὶ αὗται. Τὸ καρναβάλιον ὅπερ πρὸ τῆς πτώσεως τῆς Δημοκρατίας ἐφείλκυε τοὺς ξένους ἐξ ἀπάσης τῆς Εὐρώπης, ἦτο τῶντι ἀρίστη εὐκαιρία νὰ ἐπιδεικνύωσι διὰ τῆς λαμπρότητος καὶ ποικιλίας τῶν φορεμάτων τὰς καλλιτεχνικὰς ταύτας διαπέσεις, αἵτινες ὑπῆρξαν πάντοτε τοσοῦτον ζωηραὶ εἰς τοὺς συμπατριώτας τοῦ Τιντωράτου, τοῦ Τιτιανοῦ, τοῦ Γεωργιῶνος καὶ τοῦ Παύλου Βερωνέζου.

Ἡ ἰσχυρὰ αὕτη ἀριστοκρατία, ἥτις ἐπλήρου διὰ του κρότου τῶν ἀνδραγαθημάτων της τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὴν Δύσιν, οἱ μεγάλοι οὗτοι πολιτικοὶ ὧν τὰ ἔγγραφα τῶν Βενετῶν πρέσβειων μαρτυροῦσι τὴν σπανίαν ἐμβρίθειαν, ἤσθάνοντο ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἀπαλλάσσωνται ἀπὸ τὰς φροντίδας τῶν πραγμάτων, ἵνα ἀναλαμβάνωσι τὴν ἐπιούσαν τὰς ἐπιπόνους ἐργασίας των.

Οὐδεμία πόλις δὲν ἐδίδετο καλλίτερον τῆς Βενετίας εἰς τὴν πομπώδη ἐπίδειξιν τῶν ἐορτῶν τούτων.

Ἡ Βενετία εἶναι ἡ πόλις τῶν χιλίων καὶ μιᾶς νυκτῶν καὶ ὁ περιηγητὴς ὅστις ἀφίνων τὰς ψυχρὰς χώρας τοῦ βορρᾶ ἐτοιμάζεται νὰ ἀποβῇ εἰς τὴν λεγομένην „Riazzetta“, νομίζει ὅτι μετεκομίσθη εἰς τὴν Ἀνατολὴν διὰ τῆς ράβδου τῶν μοιρῶν.

Τὸ καρναβάλιον τῆς Βενετίας, ὅπερ φαίνεται βέβαια πολλὰ μακρὸν εἰς πολλοὺς ἄλλους συνειδισμένους νὰ θεωρῶσι τὸ καρναβάλιον ὡς ὑπόθεσιν μιᾶς ἐβδομάδος, ἤθελε φανῇ συντομώτατον εἰς τοὺς ὑπηκόους τῆς γαληνοτάτης δημοκρατίας.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας τῆς βενετικῆς ἀριστοκρατίας τὸ καρναβάλιον διήρκει τέσσαρας μῆνας καὶ οἱ ξένοι σωρηδὸν ἔτρεχον εἰς τὸ „Σαυμάσιον τοῦτο τῶν πόλεων“, ὡς ὁ Πετράρχης ὠνόμαζε τὴν Βενετίαν, ἵνα δοῦσιν εἰς τὰς διασκεδάσεις, ἃς τὰ τοπικὰ ἔθιμα, ἡ κοινὴ χρῆσις τῶν προσωπείων, αἱ ὁμοιόμορφοι γόνδολαι καὶ κάδίστων εὐπροσίτους καὶ εἰς τοὺς σοβαρωτέρους ἀκόμη.

Οὕτω δ' ἐνόσω παρὰ τῷ δόγῃ οἱ εὐγενεῖς ἐχόρευον μέλανα ἐνδεδυμένοι, ὁ νούντσιος τοῦ πάπα παρίστατο εἰς τοὺς ἐπισήμους τούτους χοροὺς φορῶν προσωπεῖον.

Ὁ πρίγκηψ Ἰωβανέλλης, συγκλητικὸς τοῦ βασιλείου, καὶ ἡ πριγκηπέσσα Ἰωβανέλλη προοιώνισαν τὴν 14 Ἰανουαρίου τὸ καρναβάλιον τοῦ 1867 διὰ χοροῦ, εἰς ὃν προσεκλήθησαν οἱ ἐκλεκτοὶ τῆς βενετικῆς κοινωνίας καὶ αἱ ἐπισημότεραι ξένοι οἰκογένειαι.

Καὶ οἱ μικρὰς ιδέας τῆς ἱστορίας ἔχοντες γνωρίζουσιν ἅπαντα τὰ μεγάλα ὀνόματα τῆς Βενετίας, ὑπὸ τῆς ευρω-

παϊκῆς φιλολογίας διακοινωθέντα· οὐδ' ὑπάρχουσιν εὐγενεῖς ἀρχαιότεροι ἐν Εὐρώπῃ, ὥς ἀνερχόμενοι εἰς τὸ μέσον τοῦ πέμπτου αἰῶνος, καὶ ὃν χρόνον αἱ βενετικαὶ λεγόμεναι νῆσοι παρεῖχον ἀσφαλές ἄσυλον εἰς τοὺς κατοίκους τῆς δύσεως, φεύγοντας ἀπέναντι τῆς μάστιγος τοῦ Θεοῦ. Οὐδ' ἄλλοι τινὲς διετήρησαν τοσοῦτον πολὺ τὴν ἐνεργητικότητα καὶ τὴν ἱκανότητα αἵτινες παρέχουσιν εἰς ἐξαιρετικὴν κλάσιν πολιτῶν τὴν κυβέρνησιν τῆς κοινωνίας.

Ἡ δικαίως θαυμαζομένη ἀγγλικὴ ἀριστοκρατία ἀπὸ χθρῆς χρονολογεῖται ὡς ἰσχυρὰ πολιτικὴ, διότι ἐπὶ τῶν Τυρωδῶν καὶ ἐπὶ τῶν Στουαρτῶν ἀκόμη ἔκλινε δουλικῶς τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῶν δεσποτικῶν ἡγεμόνων τῆς, καὶ οἱ ἀγερωχότεροι λόρδοι ἔτρεμον ἐνώπιον τῆς μεγάλης Ἑλισάβετ καὶ τῆς τρομερᾶς Μαρίας (α).

Ἡ βενετικὴ ἀριστοκρατία ἀπεναντίας ἐπλήρωσεν αἰῶνας διὰ τῶν ἀνδραγαδιῶν τῆς, καὶ ναὶ μὲν ὑπέκυψε κατὰ τὸν χρόνον τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, ἀλλ' ἡ δύναμις αὐτῆς παρυσύρθη ὑπὸ τοῦ χειμάρρου τῆς νεωτέρας δημοκρατίας, εἰς ὃν οὐδὲν μέχρι τοῦ παρόντος ἴδυνήθη νὰ ἀντιστῇ.

Οἱ εὐγενεῖς τῆς Βενετίας δὲν διεφύλαξαν μὲν τὰ ἀρχαῖα αὐτῶν προνόμια, ἀλλ' ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ δεικνύωσιν ὑπερηφάνως τὸν λαὸν, τὸν ὁποῖον ἐμόρφωσαν, λαὸν μηδεμίαν ἐν γένει ἔχοντα ἀγριότητα, ἥτις καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἀγγλίαν καθιστᾷ τὰς κατωτέρας κλάσεις εἰδεχθεῖς, λαὸν εἰς ὃν τὰ ἐξηυγενισμένα ἥδη μεγάλως διατηροῦσι τὴν σταθερότητα

(α) Ἀνάγνωθι τὴν ἱστορίαν τῆς Μεγάλης Βρετανίας ὑπὸ Γεωργίου Δ. Λαμπίση.

τῆς ψυχῆς καὶ ὅστις κατὰ τὴν τρικυμίαν τοῦ 1848 ἐφάνη ἡρωϊκὸς ἄμα καὶ ἐπικηρὸς.

Πάντες οἱ δυνηθέντες νὰ παρευρεθῶσιν εἰς τὴν ὑψηλὴν ταύτην κρίσιν δὲν θέλουσι διστάσει νὰ τῇ δώσωσι τὴν μαρτυρίαν ταύτην.

Αὐστριακὴ ἐφημερὶς ἔλεγεν ὅτι ὁ ἀξιόλογος οὗτος πληθυσμὸς διετέλει ἐν ἀδυσμιά καὶ εἰς αὐτὸ ἀκόμη τὸ καρναβάλιον. Παράδοξον δ' ἦτο λαὸς κατασκοπούμενος, παντοιοτρόπως καταβασανιζόμενος κατ' ὁλοκληρίαν ὑπὸ τῆς ξένης κυριαρχίας, οὗτινος ὁ πατριωτισμὸς ἐξ ἀνάγκης ὤφειλε νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς ἑαυτὸν βαρείας δυσίας, νὰ μὴ φέρῃ ἐπὶ τοῦ μετώπου γαλήνην, ἣν ἄλλοι πολλὰ δυσκόλως δύνανται νὰ ἔχωσι κατὰ τὴν ἀνήσυχον θέσιν τῆς εὐρωπαϊκῆς κοινωνίας.

Ἡ ὑποδοχὴ ἦν ἡ Α. Β. Υ., ὁ δούξ Ἀόστης, ἐλάμβανεν ἐν Βενετίᾳ ἀρκούντως ἐδείκνυε ποῖα εἶναι τὰ ἀληθῆ αἰσθηματα τῶν Βενετῶν καὶ ἱκανῶς ἐμαρτύρει τὴν ἀφοσίωσίν των πρὸς δυναστείαν τὰ μέγιστα ἐθνικὴν.

Ὁ πρίγκηψ συμμετέσχε τῆς ἐορτῆς μετὰ τῆς εὐδυσμίας τῆς νεότητός του.

Μεταξὺ τῶν δεσποινῶν μετὰ τῶν ὁποίων ἐχόρευσε πρέπει νὰ ἀναφέρωμεν τὴν πριγκηπέσσαν Ἰωβανέλλη καὶ τὴν κόμησσαν Μαρκέλλου, αἵτινες συγκαταριθμοῦνται μετὰ τῶν ὠραιότερων γυναικῶν τῆς Βενετίας (α).

(α) Πολλὰ veglie (διανυκτερεύσεις) ἐγένοντο εἰς τὸ καρναβάλιον παρὰ τῷ κόμητι Μαρκέλλῳ, σήμερον βουλευτῇ. Ὁ οἶκος τῶν Μαρκελλῶν, ὅστις κατὰ παράδοσιν ἔχει ὡς πρόγονον τὸν περίφημον ὕπατον Μάρκελλον, παρέσχε πολλὰ περιφήμους ἄνδρας ἐν Βενετίᾳ. Ὁ Νικόλαος Μάρκελλος ὑπῆρξε δόγης κατὰ τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα (1473). Δύο Μάρκελλοι ἀνεμίχθησαν εἰς τὰ πράγματα ἅτινα ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐπασχολοῦσι τὰ πνεύματα πάντων, τὸ κρητικὸν ζήτημα καὶ τὸ ῥωμαϊ-

Ἐρρέθη συχνάκις ὅτι ἡ Νεάπολις ἐχόρευεν ἐπὶ ἡφαιστείου. Ἐν Βενετία λησμονοῦσιν εὐκόλως ὅτι χορεύουσι τρόπον τινὰ ἐπὶ τῶν ὑδάτων τοῦ Ἀδριατικοῦ.

Ἡ κατὰ τὸν χορὸν τοῦ πρίγκηπος Ἰωβανέλλη φαιδρότης δὲν ἀφῆκεν αὐτοὺς νὰ προσέξωσιν εἰς τὸ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον παρατεινόμενον φύσημα τοῦ sirocco (νοτίου ἀνέμου). Ὁ τρομερὸς ἄνεμος συντρίψας ἅπαντα τὰ ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Νεαπόλεως πλοῖα καὶ μεγάλην καταστροφὴν ἐπαγαγὼν μέχρι τῶν Ἀλπεων, ἔνθα γινώσκεται διὰ τοῦ ὀνόματος Fehn, κατὰ τὴν μεταξὺ τῆς 14 καὶ 15 τοῦ Ἰανουαρίου νύκτα, ἀνύψωσε τὰ κύματα, ἅτινα καὶ δὲν ἐβράδυναν νὰ καλύψωσι τὴν λεγομένην „riazetta“, τὴν πλατεῖαν τοῦ ἁγίου Μάρκου καὶ μέρος τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως.

Πόσος δ' ὑπῆρξεν ὁ θαυμασμὸς καὶ ἡ ἐκπληξίς τῶν μὴ σπευσάντων νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰ ἴδια, ὅτε εἶδον πλημύραν, ὅποια πρὸ τριάκοντα ἐτῶν δὲν ἐφάνη. Εὐτυχῶς δ' ὁ „σιρόκος“ (νότιος ἄνεμος) ἦτο εἰρηνικὸς καὶ τὸ καρναβάλιον τῆς Βενετίας οὐδόλως διεταράχθη ὑπὸ ἀπευκταίων, ἅτινα ἀπετέλεσαν τρομερὰν ἐντύπωσιν εἰς Νεάπολιν.

Οὕτω δὲ τὴν ἐπιοῦσαν τετάρτην, ὅτε ἡ βενετικὴ κοινωνία συνῆλθεν εἰς τὸ μέγαρον τῆς Νομαρχίας, ἔνθα ἡ κόμησσα Παπολίνη ἔκαμε τὰς τιμὰς τῆς ὑποδοχῆς ἐκαλοτυχίζοντο πάντες ἐκ συμφώνου διὰ τὴν φιλοφροσύνην τοῦ Ἀδριατικοῦ.

Αἱ περὶ τῆς λύπης καὶ μελαγχολίας τῆς Βενετίας λα-

κὸν ζήτημα. Ἰωάντι ὁ Λαυρέντιος Μάρκελλος ἦτο γενικὸς στρατηγὸς ἐν Κρήτῃ καὶ ὁ συγκλητικὸς Ἀντώνιος Μάρκελλος ἔγραψε τὴν ἱστορίαν τῶν κοσμικῶν ἀξιώσεων τοῦ Πάπα. Ἐμφαντικώτατος τίτλος βιβλίου!!

λήσασαι ἐφημερίδες ὥφειλον νὰ παρευρεθῶσιν εἰς τὸ Fenice εἰς παράστασιν τοῦ νέου μελοδράματος τοῦ κυρίου Πατσίνη.

Γνωστὸν ὅτι κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς ξένης κυριαρχίας ἐκλείσθη τὸ ὠραῖον τοῦτο θεάτρον, ὅπερ μετὰ τοῦ san Carlo τῆς Νεαπόλεως καὶ τῆς Scala τῶν Μεδιολάνων εἶναι ἐν τῶν εὐρυχωροτάτων θεάτρων τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Εὐρώπης.

Πληθὺς ἐνθουσιῶδες ἔσπευσεν εἰς τὸ Fenice ἵνα παρευρεθῇ εἰς τὸν Δὸν-Diego di Mendoza τοῦ Πατσίνη.

Ὁ Πατσίνης, ὅστις γεννηθεὶς τῷ 1796, φαίνεται ὅτι ἀπέφυγε τὰς θλίψεις τοῦ γήρατος καὶ ὅστις ἐξέδοτο τὸ ἐννενηκοστὸν ἔννατον ἔργον του, εἶναι ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ ἰταλικοῦ ἐκείνου λαοῦ, ὅστις τοσούτους μεγάλους ἄνδρας καὶ τοσούτους ἀπείρους καλλιτέχνας παρέσχε καὶ κατὰ τὸν δέκατον ἔννατον αἰῶνα, τὸν Ναπολέοντα, τὸν Καβούρ, τὸν Γαριβάλδην, τὸν Ῥοσίνην καὶ τὸν Λεοπάρδον. Κατὰ τὸ δέκατον ὀγδοὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του ὁ Πατσίνης παρίστα ἐπιτυχῶς ἐν αὐτῇ τῇ Βενετίᾳ τὴν Annetta Lucindo. Μέχρι τοῦ τριακοστοῦ ἔτους ἔγραψεν ἕως τριάκοντα μελοδράματα, παρεκτὸς τῶν ᾠδῶν. Καὶ ναὶ μὲν ἡ τερατώδης αὕτη ἐνεργητικότης ἐβλάψεν ὀλίγον τὸ διάνοητικόν του, ἀλλὰ καὶ τοσοῦτον φαιδρὸς εἶναι τὴν σήμερον, τοσοῦτον ἀξιαγάπητος, τοσοῦτον πνευματώδης, ὅσον καὶ εἰς τὰς ἡμέρας κατ' ὅς παῖς ἔτι ἐμάνθανε παρὰ τοῦ διδασκάλου Φουρναλέττου τὰς ἀρχὰς τῆς μουσικῆς.

Ὁ Σὰν Βενέδικτος παρέσχε καὶ αὐτὸς δράμα εἰς στίχους, ὅπερ καίτοι μὴ ὂν νέον διὰ τὰς ἄλλας χώρας, δὲν ἠδύνατο νὰ παρασταθῇ ἀκόμη ἐν Βενετίᾳ ἕνεκα τῆς Αὐ-

στριακῆς λογοκρισίας· λέγω τὴν Λευκὴν Καπέλλου (La bianca Capello) τοῦ ποιητοῦ Δαλλογκάρου.

Ὁ κ. Δαλλογκάρος ἐπέτυχε πολλάκις εἰς τὸ θέατρον, διαπραγματευθεὶς περὶ διαφόρων ἀντικειμένων, δανεισθέντων θαυμασίως τῷ ὄντι ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς ἐθνικῆς χώρας του.

Νῦν δ' ὁ συγγραφεὺς τοῦ Φορναρέττου κατοικῶν συνήθως ἐν Φλωρεντίᾳ διεπραγματεύετο ἀντικείμενόν τι ληφθὲν ἐκ τῶν χρονικῶν τῆς Βενετίας καὶ τῶν τῆς Τοσκάνης. Πρόκειται περὶ τῆς περιφήμου ἐκείνης Λευκῆς Καπέλλου, ἣτις ἐγκαταλείψασα ὡς φυγὰς τὴν πατρίδα της, εὔρε στέμμα ἐν Φλωρεντίᾳ, καὶ ἥς ἡ ταραχώδης ζωὴ ἀπετελείωσε διὰ τραγικωτάτου τρόπου.

Ὁ ποιητὴς μεταχειριζόμενος τὰ δικαιώματά του, ὡς δραματικὸς συγγραφεὺς, δὲν παριστᾷ τὴν „κόρην τῆς δημοκρατίας“ ὡς ὁ σκεπτικὸς Μονταίγνος, ὅστις τὴν εἶδεν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ συζύγου της, τοῦ δουκὸς Φραγκίσκου Α', τοῦ ἐκ Μεδίκων. Τὴν παριστᾷ συρομένην ὑπὸ τῆς ἐπιβρότης τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτῆς σφαλμάτων, τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς πτώσεως, φυλάττουσαν ἐν τῷ βάθει τῆς καρδίας ἱκανὰς ἀναμνήσεις τοῦ παρεληλυθότος, ἵνα ὑποστῇ (Πράξ. Δ') τὰς αὐστηρὰς ἐπιπλήξεις πατρὸς, ὅστις προσωποποιεῖ τὴν ἀρχαίαν βενετικὴν ὑπερηφάνειαν καὶ ὅστις δὲν ἐκθαμβοῦται θεωρῶν μεγαλεῖον ἐπὶ ὑπερόγκῳ τιμῇ ἀγορασθέν.

Ὁ συγγραφεὺς τῶν Στορνέλλων, ὁ γράψας ὁμοίως κωμωδίας, ἠθέλησε νὰ μοι ἀναγνώσῃ τεμάχιον ἐμπνευσθέν ὑπὸ τῶν περιστάσεων. Τὸ ὑποκείμενον τῆς κωμωδίας ταύτης εἶναι ἡ πλημμύρα (alta marea), ἣτις συνέπεσε μὲ τὸν χορὸν τοῦ πρίγκηπος Ἰωβανέλλη. Ὁ πνευματώδης συγγραφεὺς ἐπέτυχεν εἰς τὰ κωμικὰ ἐπεισόδια, ἅτινα κατὰ τοιαύτας περι-

στάσεις ἀναμιγνύονται πάντοτε μετὰ τῶν τραγικῶν σκηνῶν, καὶ τὸ δράμα αὐτοῦ εἶναι πιστοτάτη ζωγραφία τῶν βενετικῶν ἡθῶν.

Εἰς ἕτερον εἶδος ἢ „alta marea“ ἐνέπνευσεν εἰς ποιητριαν τῆς Βενετίας τὴν κυρίαν Ἑρμηνίαν Fuà-Fusinato στίχους καταχωρηθέντας εἰς ὅλας τὰς ἐφημερίδας τῆς Βενετίας, καὶ εἰς οὓς ἀναφαίνεται γενικὸν μῖσος κατὰ τῆς ξένης κυριαρχίας.

Οἱ Βενετοὶ πάντοτε ἐκαλλιέργησαν τὰ γράμματα καὶ ὁ τόπος των προήγαγε τοσοῦτον μέγαν ἀριθμὸν διακεκριμένων γυναικῶν, εἰς ἃς ὁ κ. Β. Γάμβας ἡδυνήθη νὰ ἀφιερῶσιν πονημάτιον, *Ritratti di donne illustre di Venezia* ἐπιγραφόμενον („Εἰκόνες τῶν περιφθίμων γυναικῶν τῆς Βενετίας“). Τὸ περίφημον πανεπιστήμιον Παταυίου συγκατέλεξε μετὰ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν καθηγητῶν του τὴν Νοβέλλαν Ἀνδρέου καὶ τὴν Ἑλένην Κορνάρου Πισκοπίαν.

Ἐπειδὴ ἡ 2 καὶ 3 Φεβρουαρίου ἦσαν ἑορταὶ (ἥτοι τῆς Ὑπαπαντῆς καὶ Κυριακῆ), καὶ ὁ καιρὸς ἦτο τωόντι τῆς ἀνοιξέως, οἱ προσωπιδοφόροι ἐφαίνοντο ἐν μεγάλῳ ἀριθμῷ.

Τὸ καρναβάλιον πραγματικῶς ἤρχισε μὲ τὰς ἑορτάς ταύτας.

Τὸ ἑσπέρας τοῦ σαββάτου καὶ τῆς Κυριακῆς ἡ δημορχία, θέλουσα νὰ καταστήσῃ εὐκολωτέραν τὴν κυκλοφορίαν, ἐφώτισε δι' ἀπειραρίθμων στομίων ἀερίου τὰς μεγάλας ἀγυιάς τῆς Βενετίας, καλουμένας *Merceria*, *Frezzaria* καὶ *S. Moïse*.

Κατὰ τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς ἄπειρον πλῆθος συνέρρευσεν εἰς τὴν προκυμαίαν τῶν Σκλαβόνων (*Riva degli Schiavoni*), ἵνα παρευρεθῇ εἰς τὴν ἀπόβασιν τῆς περιφθίμου

προσωπιδοφορίας τῶν Κιοτσιόττων (*mascherata dei chioggiotti*).

Ἡ εἰκὼν περιφήμου ζωγράφου, ὅστις ἐρασθεὶς ἡγεμονίδος τινὸς Βονοπάρτη αὐτοχειριάσθη ἐν Βενετία εἰς τὸ ἀνάκτορον Πιζάνον, ἐγνωστοποίησεν εἰς ἅπασαν τὴν Εὐρώπην τὸ ἀλλόκοτον φόρεμα τῶν „ἀλιέων τοῦ Ἀδριατικοῦ.“

Περὶ τὴν τετάρτην ὥραν ἡ μουσικὴ μιᾶς *banda* (θιάσου μουσικοῦ) ἤχει εἰς τὴν νῆσον τῶν λιμνῶν, ἀναγγέλλουσα τὴν ἔλευσιν τῆς ἐταιρίας τῶν προσωπιδοφόρων, ἐντελῶς διωργανισμένης ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ αὐτῆς Ἀντωνίου Κώτση καὶ τοῦ ὑποδιευθυντοῦ Φραγγίσκου Βράττη. Ταρτάννα (εἶδος πλοίου τῆς Μεσογείου) καταστόλιστος, λαμπρῶς κεκοσμημένη διὰ τριχρόων σημαίων, προσῆλθε παραπεμπομένη ὑπὸ εἴκοσι γονδολῶν.

Ἄμα δ' ἐξῆλθον οἱ ἐπιβάται ἐπὶ γῆς κατὰ τὴν λεγομένην *piazetta*, ἐπευφημοῦντος τοῦ ὄμιλου μετὰ ἐνθουσιωδῶν φωνῶν, καὶ μόλις ἀφίνοντος εἰς αὐτοὺς ἐλευθέραν τὴν κίνησιν, ἐπορεύθησαν εἰς τὰ ἀνάκτορα (*Palazzo Reale*) πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ δουκὸς Ἀόστης, προσφέροντες αὐτῷ κἀνιστρον ὀστραδίων.

Τεμάχιον ποιήσεως γεγραμμένον εἰς διάλεκτον Κιογγιωτικὴν προσεφέρθη εἰς τὸν πρίγκηπα.

Τὸ ἑσπέρας ἡ *Comitiva* ἐφάνη εἰς τὴν πλατεῖαν ἅγιος Μάρκος, καὶ εἰς τὰ περὶ τὴν ἀγορὰν καφενεῖα, καὶ πανταχοῦ δι' ἀνευφημήσεων αὐτὴν ὑπεδέχθησαν.

Τὴν Κυριακὴν, 10 τοῦ μηνὸς, ἡ Νεάπολις παρεῖχε τὸ ὑπὸ λαμπρᾶς ἐταιρίας φερόμενον ἔνδυμα τῆς μεγάλης προσωπιδοφορίας (*grande mascherata*), τῶν γελωτοποιῶν λαμπρῶς ἐνδεδυμένων διὰ λευκῶν καὶ κυανῶν χρωμάτων. Μεγαλο-

πρεπῆς καιρὸς συνετέλει τὰ μέγιστα εἰς τὸν περίπατον τῆς Νεαπολιτανῆς Puleinella (Πουλτσινέλλας), ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Ἀδριατικοῦ.

Ἡ μετεμφίσεις (Mascherata) ἐφάνη περὶ τὰς τρεῖς ὥρας ἐπὶ Ὄριαμβευτικοῦ ὀχήματος, ἐλαυνομένου ὑπὸ τεσσάρων ἵππων, καὶ διένειμεν ἄφθονα ζαχαρωτὰ καὶ ἄνθη.

Διὰ προσωρινῶν γεφυρῶν ἐκάλυψαν τὰς διώρυγας, αἵτινες ἐπὶ τῆς προκυμαίας τῶν Σλαβόνων συνενοῦνται μετὰ τῆς μεγάλης διώρυγος. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν Βενετίᾳ τὰ ὀχήματα ἔχουσι μικρὰν ὁδὸν νὰ διέλθωσιν, ἡ ἐταιρία καταβᾶσα ἐπὶ γῆς, ἔμπροσθεν τῆς βασιλικῆς (ἐκκλησίας) τοῦ ἁγίου Μάρκου, ἤρχισε νὰ κάμνη φαιδράς ἐκδρομὰς εἰς τὰς στενὰς ἀγυιάς τῆς πόλεως, προηγούμενων τῶν μουσικῶν τὴν αὐτὴν ἐνδυμασίαν φερόντων.

Πρέπει πρὸς τούτοις νὰ ἀναφέρωμεν τὴν ἐταιρίαν τῶν Νεαπολιτανῶν λαμπρῶς ἐνδεδυμένην, ἥτις ἐφαίνετο μετὰ χαρᾶς χορεύουσα τὸν Ἰταλιανὸν λεγόμενον χορὸν τοῦ τόπου των. Οἱ Νεαπολιτανοὶ εἰσελθόντες εἰς τὸ βασιλικὸν παλάτιον προσέφεραν στίχους εἰς Βενετικὴν διάλεκτον εἰς τὸν δοῦκα Ἀόστης.

Ὅτε ἦλθον ὑπὸ τὰς Προκουρατίας (ἐπιτροπὰς) α), ἐπειδὴ τὸ φόρεμά των ἀνεπόλει τὴν εἴσοδον τοῦ στρατηγοῦ Γαριβάλδου εἰς Νεάπολιν, ἐζήτησαν παρ' αὐτῶν ἐπιμένως τὸν ὕμνον ὅστις φέρει τὸ ὄνομά του, καὶ ὅστις ἐπαίχθη ὑπὸ τῶν Νεαπολιτανῶν.

Τὴν παραμονὴν παρετήρησαν μεγάλην ἐταιρίαν φοιτητῶν, ἀληθῆ ἐγκυκλοπαιδεῖαν ζῶσαν, παριστῶσαν ἅπαντας τοὺς

(α) Ἀξίωμα τῶν λεγομένων προκουρατόρων τοῦ ἁγίου Μάρκου.

κλάδους τῆς ἐπιστήμης· πολὺς δὲ λόγος, ὡς φαίνεται, ἐγίνετο περὶ πολιτικῆς οἰκονομίας καὶ τῶν οἰκονομικῶν εἰς τὰ καφενεῖα τοῦ ἁγίου Μάρκου, μετὰ τῆς εἰς ἅπασαν τὴν νεο-λαίαν τῶν σχολείων ἐμφύτου ζωηρότητος, καὶ διὰ τρόπου ὥστε νὰ μὴ λησμονῶσι ποτὲ τὴν πρὸς τὸ σκώπτειν μεγάλην κλίσιν ἣτις χαρακτηρίζει τοὺς Βενετούς.

Παρατηρητέον δ' ὅτι ἡ εἰς τὴν κριτικὴν ῥοπή εἶναι γενική παρὰ τοῖς μεσημβρινοῖς ἔθνεσιν, οἵτινες εἶναι πάντα ἀλλότριοι εἰς τὸ αἰσῆμα ὅπερ οἱ περὶ τὸν κρανιοσκόπον Γάλλον ἀποκαλοῦσι „Σεβασμόν.“ Ἡ μεσημβρία δὲν ἐγέννησε τὸν Ἀρχίλοχον, τὸν Ἀριστοφάνην, τὸν Μένανδρον, τὸν Πλαῦτον, τὸν Ἰουβενέλην, τὸν Πέρσην, καὶ τὸν Γολδόνην;

Ἡ λεγομένη *veglia danzante* εἶναι ἐσπέρα κατ' ἣν χορεύουσι μηδόλως δεικνύοντες τὴν πολυτέλειαν ἣτις ὑπῆρχε κατὰ τὴν δευτέραν, 11, τοῦ χοροῦ (*fiesta del ballo*) τοῦ κυρίου Ἰακώβου Δέβη καὶ τῆς κυρίας Μίνας Μανδόλφου Δέβη.

Τὴν παρασκευὴν, 15 τοῦ μηνός, ὁ κόμης Ἰουστινιανὸς *sindaco* (δήμαρχος), καὶ ἡ κόμησσα Ἰουστινιανοῦ ἡνοιγον τὰς μεγαλοπρεπεῖς αἰθούσας τοῦ μεγάρου Ἰουστινιανοῦ διὰ τὴν προτελευταίαν τῶν τεσσάρων των *veglie*.

Παράδοσις ἀναβιβάζει τοὺς Ἰουστινιανούς εἰς τὸν αὐτοκράτορα Ἰουστινιανόν. Καίτοι ὁ ἕκτος αἰὼν εἶναι πολλὰ μακρὰν ἡμῶν, ἡ ἀρχαιότης αὕτη οὐδένα ἥδελεν ἐπιφέρει Σαυμασμόν ἐν Βενετίᾳ.

Τῶντι δ' ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Κλαυδίου, γεννηθέντος δέκα ἔτη πρὸ Χριστοῦ, ἡ σύγκλητος τῶν Ῥωμαίων ἔγεμε Βενετῶν. Κασονόδωρος, ὁ ὑπουργὸς τοῦ βασιλέως τῆς Ἰταλίας Θεοδωρίχου, κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα, ἔγραφεν ὅτι πολλαὶ εὐγενεῖς οἰκογένειαι ἐζήτησαν ἄσυλον εἰς τὰς νήσους τῶν

λιμνῶν κατὰ τῆς λύσσης τῶν βαρβάρων. Ὅποιοςδήποτε καὶ ἂν ᾔηται ὁ αἰὼν, καὶ ὃν ἤρξαντο οἱ Ἰουστινιανοὶ νὰ διαπρέπῃ, βέβαιον ὅτι ὁ οἶκος οὗτος προήγαγε σωρηδὸν ἄνδρας, ὧν ἡ φήμη διέβη τὰ ὅρια τῆς Ἰταλίας.

Ἡ ἀφοσίωσις, ἣν οἱ ἑκατὸν Ἰουστινιανοὶ ἔδειξαν εἰς τὴν μάχην κατὰ τοῦ Μανουὴλ Κομνηνοῦ, ἀναπολεῖ τὴν ἀνδραγαδίαν τοῦ Φαβίου, τὴν δόξαν ταύτην τῶν Ῥωμαίων πατρικίων.

Ὁ συγκλητικὸς Βερνάρδος εἶναι ὁ πατὴρ τῆς βενετικῆς ἱστορίας.

Ὁ Φραγκίσκος ἀπεθανατίσθη γενναίως ὑπερασπισθεὶς τὴν Σπίναν Λόγκαν.

Εἰς τὸν Ἱερώνυμον ὀφείλονται τὰ χρονικά τῆς Χίου.

Ἐπὶ τοῦ δόγου Μάρκου Ἀντωνίου οἱ Βενετοὶ ἐκυρίευσαν τὴν Πελοπόννησον.

Παντολέον, ὁ πατριάρχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἶναι εἰς τῶν συγγραψάντων τὸν κώδικα τῆς δημοκρατίας.

Ὁ Πέτρος εἶναι ὁ περιφημότερος τῶν ἱστορικῶν τῆς χώρας. Ἐπιλείψει με ὁ χρόνος διηγουμένην πάντας τοὺς πεπαιδευμένους ἄνδρας, πολιτικοὺς καὶ πολεμιστάς, οἵτινες ἔφερον τὸ ὄνομα τοῦτο.

Περὶ δὲ τοῦ πρώτου πατριάρχου τῆς Βενετίας, ἐπειδὴ εὐρίσκεται εἰς τὸ μηνολόγιον, πᾶς καλὸς λατῖνος τὸ γινώσκει.

Μετὰ μακροτάτην διάρκειαν ὑπηρεσιῶν ἡ ἐνεργητικότης τῶν ἀρχαίων δὲν ἀπωλέσθη εἰς τοὺς υἱοὺς τῆς.

Ὁ Ἀγγελος Ἰουστινιανὸς προβεδούρος τῆς Τρεβίσσης, ἀντέστη γενναίως εἰς τὸν στρατηγὸν Βονοπάρτην, ὃν ἔτρεμεν ὁ κόσμος ὅλος.

Ὁ παρὼν σύνδικος τῆς Βενετίας ἐβυσίασε τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν τύχην του διὰ τῆς φιλοπάτριδος ἀντιστάσεώς του εἰς τὴν ξένην κυριαρχίαν, καὶ καλλίτερον προετίμησε νὰ λάβῃ τὴν ἐξορίαν παρὰ νὰ κλίνη τὸν αὐχένα ὑπὸ τὸν αὐστριακὸν ζυγόν.

Ἐπιμένω ἐπὶ τῆς *veglia* ταύτης, διότι συνέπεσε μετὰ τῆς εἰς Βιέννην ἀποδημίας τῆς σταλείσης πρεσβείας ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου Γενούης, ἵνα φέρῃ τὰς προτομάς τοῦ Γενουηνσίου Δωρία καὶ τοῦ Βικτωρίου Πιζάνη, τοῦ ἥρωος ἀρχιναυάρχου τῆς Βενετίας.

Ἡ Γένουα καὶ ἡ Βενετία ἔκαμαν μεταξὺ των πολέμους κατὰ τὸν μεσαιῶνα, καὶ οὗς ἡ περίφημος Δειγουριανὴ πόλις (*Genova superba*) καὶ ἡ πόλις τῶν λιμνῶν ἐδειξαν τὴν αὐτὴν ὁρμὴν καὶ τὴν αὐτὴν γενναιότητα.

Κατὰ τινὰ τῶν πολέμων τούτων, τὸν πόλεμον τῆς *chioggia*, οἵτινες μικροῦ ἐδέησε νὰ φέρωσι τὸν ὅλεθρον εἰς τὴν Βενετίαν, ὁ Θαδαῖος Ἰουστινιανὸς ἐπολέμει ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ μεγάλου Πιζάνη τοὺς ἄρπαγας Γενουηνσίους. Εἰς τὴν αἰῶσαν λοιπὸν τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὁ μέγας *Sindaco* τῆς Γενούης, ἄρχων ἱππότης καὶ οἱ κ. Μ. Γαρόττης, Κελεσίας, Μέρλης, Κασταγνόλας, Βίξιος, μέλη τῆς ἐπιτροπῆς, ἐπανηγύριζον τὴν ἐγκάρδιον συμφιλίωσιν τῶν ἄλλοτε ἀντιφερομένων λαῶν, νῦν δ' ὀριστικῶς διατελούντων ὑπὸ τὸ σκῆπτρον ἡγεμόνος συνταγματικοῦ, ἐξασφαλίζοντος τὴν εὐτυχίαν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς κοινῆς πατρίδος.

Τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς εἰς τὴν πρὸς τὴν Γένουαν ἀναφοράν των συνεχαίροντο καὶ ἐκαλοτύχιζον ἀλλήλους ὅτι ἔσχον

τὴν ἐθελαιρίαν νὰ παρουσιασθῶσιν εἰς κόρην τῆς Ἀνατολῆς, σταθερῶς προστατεύουσιν τὰ περὶ ἐθνικοτήτων ζητήματα (α).

Ὁ Δούξ Ἀόστης ἐπανελθὼν ἐκ Τουρίνου τὴν 15, ἦτον εἰς τὴν διανυκτέρευσιν τοῦ Συνδάκου, καὶ τὴν 18, εἰς τὸν χορὸν τοῦ πρίγκηπος Ἰωβανέλλη.

Τὴν 25, τὸ βασιλικὸν παλάτιον ἡνοίγετο εἰς τοὺς προσκεκλημένους ὑπὸ τῆς βασιλικῆς ὑψηλότητός του.

Τὸ „palazzo reale“ διαρεῖται εἰς τρία μέρη· τὸ κυρίως λεγόμενον ἀνάκτορον, ἀπέναντι τῆς ἐκκλησίας· τὸ ἐπὶ τῶν Procuratie nuove ἀνυψούμενον κτίριον, καὶ τὴν Βιβλιοθήκην.

Ὅπισθεν τοῦ παλατίου ὑπάρχει μικρὸς κῆπος, οὔτινος μέρος συνενούμενον μετὰ τοῦ μώλου διὰ ξυλίνης γεφύρας, εἶναι ἀνοικτὸν εἰς τὸ δημόσιον ἀπὸ τῆς Κυριακῆς, 24. Ἐκεῖθεν δ' ὑπάρχει μεγαλοπρεπὴς θέα ἐπὶ τῆς μεγάλης διώρυγος.

Διαβᾶσα τὸ ἀνάκτορον τοῦτο, δὲν ἠδυνάμην ν' ἀποσπασθῶ ἀπὸ τῶν ἀναμνήσεων, αἵτινες σωρηδὸν ἐπῆρχοντο εἰς τὸ πνεῦμά μου.

Ὅτε ἐνεφανίσθην ἐκεῖ τὸ πρῶτον, ὁ πολιτικὸς διοργανισμὸς, δημιουργηθεὶς ὑπὸ τῶν συνθηκῶν τοῦ 1815, μοὶ ἐφαίνετο ἀκλόνητος. Εὗρον ἐκεῖ τὰς αὐλὰς τῆς Δρέσδης καὶ τῆς Βιέννης — παράδοξος τύφλωσις τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἐθνῶν — αἵτινες εἶναι πλήρεις πεποιθήσεως διὰ τὸ μέλλον, καὶ αἰέορταί τὰς ὁποίας παρεῖχον ὁ βασιλεὺς Φρειδερίκος Αὐγουστος Δ' καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ Φερδινάνδος Α' δὲν διαταράχθησαν βεβαιότατα ὑπ' οὐδενὸς ἀπαισίου προοιωνίσματος.

(α) Ὅρ. La gazzetta ufficiale di Venezia.

Τὸ αὐτὸ ἦτο καὶ εἰς Βενετίαν κατὰ τὴν ἐκεῖσε ἄφιξίν μου. Ὁ ἀντιβασιλεὺς καὶ ἡ ἀντιβασίλισσα, ἔτι δὲ καὶ οἱ ἐκεῖσε καταφυγόντες βουρβῶνες τοῦ πρωτοτόκου κλάδου, οὐδεμίαν εἶχον ἀνησυχίαν περὶ τῆς θέσεώς των.

Κατὰ τὸ τέλος ὅμως τῆς ἐκεῖσε ἀποδημίας μου τὰ πράγματα ἀλλοίαν ἔλαβον μορφήν, καὶ τρίχρους σημαῖα ἀντικατέστησε τὴν κιτρίνην καὶ μέλαιναν σημαίαν.

Οἱ τὴν σήμερον διαδεχόμενοι τοὺς ἀρχαίους δεσπότας τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου δὲν εἶναι βέβαια ἐκ τῶν ἀρτισυστάτων. Ὁ οἶκος τῆς Σαβοῦας οὔτινος ὁ κ. Βερτολόττης, ὁ Φρεζέτος καὶ ὁ Κιβράριος ἔγραψαν τὴν ἱστορίαν, εἶναι εἰς τῶν ἀρχαιοτάτων βασιλευόντων οἴκων, ὡς ἀνερχόμενος εἰς τὸν ἐνδέκατον αἰῶνα.

Οἱ παριστῶντες αὐτὸν πρίγκηπες φέρουσι τὰ ὀνόματα τῶν ἡγεμόνων εἰς οὓς προσωποποιεῖται ἡ ἀνάπτυξις τῆς δυναστείας. Ὁ πρῶτος κόμης Σαβοῦας ἐκαλεῖτο Χουμβέρτος, ὡς ὁ πρίγκηψ τοῦ Πεδεμοντίου· ὁ πρῶτος δούξ Ἀμεδαῖος, ὡς ὁ δούξ Ἀόστης, ὁ πρῶτος βασιλεὺς Βίκτωρ, ὡς ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας.

Ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουήλ καὶ οἱ υἱοὶ του ἀνήκουσιν εἰς τὸν μικρότερον κλάδον τοῦ οἴκου (Σαβοῦας-Καριγνάνου). Ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Βιέννης εὔρον τὸν τελευταῖον ἀντιπρόσωπον τοῦ πρωτοτόκου κλάδου, τὴν ἀξιόλογον αὐτοκρατόρισσαν Μαρίαν Ἀνναν, ἥτις ζῇ ἐν Πράγᾳ ἐν ἡσυχίᾳ, παρὰ τῷ πρώτῳ αὐτοκράτορι Φερδινάνδῳ.

Ὁ βασιλεύων οἶκος ἐκυρίευσε τὸ στέμμα τῆς Ἰταλίας ἐπὶ κεφαλῇς τῶν ὑπερασπιστῶν τῆς Ἰταλικῆς ἀνεξαρτησίας. Ὁ Κάρολος Ἀλβέρτος, ἀποθανὼν ἐκ λύπης διὰ τὰς συμφορὰς τοῦ τόπου του εἰς ἐκούσιον ἐξορίαν, οὔτινος ὁ κόμης βι-

βλιοθηκάριος ἐξιστόρησε τὰς λύπας, ἦτο τῷ 1848 τὸ ξῖφος τῆς Ἰταλίας, Ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουήλ μαχόμενος ἐν Γοίτῳ κατὰ τὴν πρώτην ἐκείνην ἀνύψωσιν τῶν ἀσπίδων, ἐτρώθη κατὰ τὸν μηρόν. Αἱ αὐστριακαὶ σφαῖραι, αἵτινες προσέβαλον τότε τὸν ἀδελφόν του Φερδινάνδον δοῦκα Γενούης, ἐν Κουστότσα δὲν ἐφείσθησαν τοῦ νεωτάτου τῶν υἱῶν του. Παρευρέθη ἐῖς τὸν πρῶτον χορὸν, ὃν ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας ἔδωκεν ἐν Φλωρεντία εἰς τὰ ἀνάκτορα Πίττη.

Ὁ βασιλεὺς κατὰ τὸ σύνηθές του δὲν ἐχόρευε διόλου, οὐδὲ περιεπάτει μεταξὺ τῶν προσκεκλημένων. Ἰστατο δὲ κατὰ τινα ἄκραν τῆς αἰθούσης ἀποτείνων ἐκ διαλειμμάτων τὸν λόγον εἰς ἐν τῶν μελῶν τοῦ διπλωματικοῦ σώματος. Ἀλλ' ὁ πρίγκηψ τοῦ Πεδεμοντίου καὶ ὁ δούξ Ἀόστης συμμετεῖχον τῶν χορῶν καὶ τῶν συνδιαλέξεων.

Ὁ νεώτερος υἱὸς τοῦ Βίκτωρος Ἐμμανουήλ Β' ἔκαμνε τὰς τιμὰς τῆς ὑποδοχῆς εἰς τὸ παλάτιον τῆς Βενετίας μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης τοὺς ἀρχαίους τούτους βασιλεύοντας οἴκους κομψότητος, ὣν ἡ ἱστορία συγχέεται μετ' αὐτῆς τῆς ἱστορίας τοῦ ἔθνους, καὶ ἦν νεᾶνις ἔτι οὖσα, εὖρον παρὰ τοῖς Χοχενζολέρνοις καὶ τοῖς ἀπογόνους Φρειδερίκου τοῦ Πολεμιστοῦ.

Ἡ Α. Β. ὑψηλότης, ὁ δούξ ἐνδεδυμένος μέλαιναν στολὴν, ἔφερε τὸ περιλαίμιον τῆς Annoneiade, τὸ ὑπὸ τοῦ προπάτορός του Ἀμεδαίου Η' συστηθέντος τάγματος.

Καθ' ἣν ὥραν ἤρχιζεν ὁ χορὸς, ἐξηφανίζετε ἡ (Χιών) Nebbia, ἥτις πρὸ δύο ἡμερῶν ἐπλήρυνε τὴν ἀτμοσφαῖραν.

Ἡ Βενετία δὲν εἶναι, ὥς τὸ Τυρρηνικὸν παράλιον τῆς Μεσογείου, ἐκτεθειμένη εἰς τὰς προσβολὰς τοῦ τρομεροῦ ἀνέμου, ὅστις κάμνει προσωρινῶς τοὺς κατοίκους τῶν ὠραίων

ἐκείνων χωρῶν νὰ ζῶσιν εἰς ἀνεμοστρόβιλον, προσδιωρισμένον κατὰ τὸν Δάντην νὰ παιδεύῃ ἐν τῷ ἄδῃ τὴν ἀτυχῇ Φραγκίσκην. Καίτοι ἡ Βενετικὴ ὁμίχλη δὲν εἶναι τοσοῦτον ἐπιφοβος καὶ τρομερὰ, ὥς ὁ libezio (λίψ), μεταβάλλει ὅμως ἐντελῶς τὴν φυσιογνωμίαν τῆς χώρας.

Ἡ Βενετία, ὡπνευομένη ὑπὸ τῶν εὐφροσύνων ἀκτίνων τοῦ ὠραίου της ἡλίου, ὁμοίαζε τὰς σχεδὸν φαντασιώδεις πόλεις, αἵτινες ἐδημιουργήθησαν ὑπὸ τοῦ ἀξιοθαυμάστου πνεύματος τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιτεκτόνων, τῶν κατασκευασάντων τὴν Περσέπολιν, τὴν Νινευή, καὶ τὴν Βαβυλῶνα, ὧν καὶ μόνον τὰ ἐρείπια ἐκπλήττουσι τὴν νεωτέραν ἐπιστήμην. Ἡ Βενετία λαμβάνει ὑπὸ τὸν λευκόφαιον πέπλον τῆς χιόνος τὴν ἔποψιν πόλεως τοῦ βορρᾶ.

Ἄν ὁ κ. Ταῖνος, ὅστις παραβάλλει τὴν κοιλάδα τοῦ Πάδου μὲ τὰς καταποντιζομένας ἐντὸς τῶν ὑδάτων εὐφόρους πεδιάδας τῆς Φιλανδίας, ἔβλεπε τὴν Βενετίαν ὅταν ὁλόκληρος καταβυθίζεται εἰς πυκνὴν ὁμίχλην, ἐντὸς τοῦ κόλπου τῆς ὁποίας κολυμβῶσιν οἱ λευκοὶ λάροι μὲ τὰς ἐκτεταμένας πτέρυγας, κάτοικοι τῆς μεγάλης διώρυγος, ἥδελεν ἐπιμείνει ἐπὶ μᾶλλον εἰς τὴν παραβολὴν ταύτην.

Ὅσάκις θεωρῶ τὴν κοιτίδα τοῦ Τιτιανοῦ ὑπὸ τῆς χιόνος προσβαλλομένην, ἐνθυμοῦμαι τὴν ἐβδομάδα τὴν ὁποίαν ἐπέρασα τὸν Νοέμβριον μῆνα εἰς Ἀνβέρσην, τὴν πατρίδα ἄλλου ἰσχυροῦ ζωγράφου, τοῦ μεγάλου Ρούβενς.

Τὴν Κυριακὴν, 24, ὁ βασιλεὺς Καρναβάλιος (il re carnevale) ἐπισήμως ἔλαβε τὴν θῆσιν τῆς κυριαρχίας του, τὴν „piazza καὶ τὴν piazzetta.“

Καίτοι τὸ πρόγραμμα τοῦ καρναβαλίου (programma del carnevale di Venezia — 1867) δὲν ἀνήγγειλε τὴν μεγάλην

defilé (διάβασιν, ἡ λέξις εἶναι γαλλικὴ ἐν τῷ προγράμματι), εἰμὴ διὰ τὰς δύο ὥρας, οἱ αὐλικοὶ τῆς μεγαλειότητός του ἔδειξαν ἀνυπομονησίαν περιμένοντες αὐτὸν ἀπὸ μεσημβρίας εἰς τὴν ᾤσειν του. Καὶ οἱ μὴ ἔχοντες πάλιν τοσαύτην προθυμίαν ἔσπευδον νὰ ἴδωσι τὴν συνοδίαν.

Ἦσαν πλήρεις οἱ τόποι ἔνθεν ἠδύναντο νὰ παρατηρῶσι τὸ ψευδόστιλπνον στέμμα καὶ τὸ ξύλινον σκῆπτρον τοῦ βασιλέως. Τὰ παράθυρα, τὰ ἐργαστήρια, ὁ ἐξώστης τῆς βασιλικῆς (ἐκκλησίας) τὸ „loggia“, τὸ κωδωνοστάσιον, τὸ παλάτιον τῶν δογῶν καὶ αὐταὶ αἱ στέγαι ἔγεμον πλήθους. Ὁ βασιλεὺς Καρναβάλης λησμονῶν ὅτι ἡ ἀκρίβεια εἶναι ἡ εὐγένεια τῶν ἡγεμόνων, τοὺς ἔκαμε νὰ περιμένωσιν ἡμίσειαν ὥραν ἔτι.

Οἱ ἐχθροὶ του, ἔχει δὲ καὶ ἐχθροὺς ὡς καὶ πάντα τὰ ἀρχαῖα συστήματα, ἅτινα διότι διήρκεσαν ἐπὶ πολὺν χρόνον δυσκόλως πλέον ὑπάρχουσι, κατήντησαν νὰ εἴπωσιν ὅτι ἦσαν τρεῖς ὥραι ὅτε ἀνηγγέλθη ἡ ἑναρξίς τῆς διαβάσεως.

Τὸ ὄχημα αὐτοῦ συρόμενον ὑπὸ ἑξ βοῶν ὀδηγουμένων ὑπὸ φαύνων εἶχε τὴν ἀξίωσιν ὅτι παρίστα τὸν περίφημον ἐκεῖνον Βουκένταυρον, εἰς ὃν ὁ κατηγηγὴς Dall' Ongaro ἀφιέρωσε πρὸ μικροῦ σοφὴν καὶ ἀξιοπερίεργον διατριβήν. Ἐπὶ τῶν βασιμίδων τοῦ θρόνου ἴστατο ὁ βενετὸς „Pantalone“ (Πανταλόνιος).

Ὁ πολιτικὸς στοχασμὸς ἀνεφαίνετο ἐκεῖ ὡς εἰς τὴν προσφώνησιν τῶν Κιογκωτῶν. Ὁ Πανταλόνιος καταγοητευθεὶς διότι ἔβλεπε τὴν ὠχρὰν καὶ μέλαιναν σημαίαν τῶν λιμνῶν ἀπομακρυνομένην, ἔσειεν ἐν θριάμβῳ τρίχρουν σημαίαν καὶ περὶ αὐτὸν ὡς σύμβολα τῆς ἰταλικῆς ἐξουότητος συνεσωρεύοντο ὁ Ἰαντούϊας, ὁ Στεντερέλλος, ὁ Φρακάσσας, ὁ Μενε-

γῆνος, ὁ Βριέλλας, ὁ Πουλτσινέλλας κτλ. φέροντες τὴν σημαίαν τῆς ἐπαρχίας των.

Οὐδέν λέγω περὶ τῶν Tati, τῶν Cavallerizzi, τῶν Lustrisimi, τῶν Dottori, τῶν Conti κτλ. Ἡ πορεία ἤνοιγέτο ὑπὸ τῶν Κιοτσιωττῶν καὶ τῶν Νεαπολιτανῶν (chioggiotti e Napoletani).

Ἡ ἐταιρία τῶν forestieri (ξένων) ἐπετύγχανεν ὁμοίως τὰ μέγιστα. Ὡς οἱ Σῖναι θεωροῦσι τοὺς Εὐρωπαίους ὡς βαρβάρους, οὕτω καὶ πᾶς λαὸς εὐρωπαϊκὸς εὐρίσκει τὸν γείτονά του γελοῖον καὶ μωρόν.

Οἱ Ῥῶσσοι ὀλιγώρως ἀποκαλοῦσι τοὺς ἀγερώχους δυτικούς ἀρχαῖα ἔθνη, καὶ ἡ Δύσις πλεῖστα ἔχει ἐπιγράμματα λοῖδορα διὰ τοὺς Κοζάκους.

Δέν δύναται τις νὰ ζητήσῃ παρὰ τῶν Ἰταλῶν, οἵτινες ὑπῆρξαν κύριοι τοῦ ἑλληνορωμαϊκοῦ κόσμου, νὰ ἀποφύγῃσι τὸ ἀτόπημα τοῦτο, ὅπερ εὔρον εἰς τόπους ὧν τὰ χρονικά δέν εἶναι τοσοῦτον ἔνδοξα, ὅσον ἡ ἱστορία τοῦ βασιλέως-λαοῦ.

Οἱ Βενετοὶ ὅμως εἶναι κατ' ἰδίαν πολλὰ ἐξευγενισμένοι καὶ δέν παριστῶσι τοὺς ξένους διὰ κακῶν χαρακτηριστικῶν.

Οὕτως ἡ ἐταιρία τῶν forestieri ἢ Passeggieri, συγκειμένη ἐκ Γάλλων, Ἀγγλῶν, Ῥώσων, Γερμανῶν, Ἰσπανῶν, Ἑλλήνων καὶ Μεξικανῶν, οὐδένα δυσηρέστησεν ἐκ τῶν πολλῶν ξένων, τῶν ἕνεκα τοῦ καρναβαλίου συρρέουσάντων εἰς Βενετίαν.

Ἀφοῦ κατεβίβασαν τὰ πράγματά των εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον Δανιῆλ, ἔνθα συνήθως καταλύουσιν ἐπίσημοι περιηγηταί, ἡ ἐταιρία τῶν forestieri ἠνώσθη μετὰ τῆς συνοδίας τοῦ βασιλέως, ὅστις ἐκ τῆς προκυμαίας τῶν Σκλαβόνων, ἔνθα αἱ

προσωριναί γέφυραι καΐίστων εύκολον τήν πορείαν του, ἔφθασεν εἰς τήν „piazzetta“, καί διαβὰς τήν „piazza“ ὑπὸ τὰ τείχη τῆς βασιλικῆς (ἐκκλησίας) ἔστη κατὰ τὸν πύργον τοῦ ὠρολογίου. Δὲν προσχώρησε δὲ μὴ θέλων νὰ ἐκθέσῃ εἰς τὸ βάρος τοῦ ὀχήματος τὰς μεγάλας καὶ καθαράς πλάκας τῆς πλατείας τοῦ ἁγίου Μάρκου.

Οἱ προσωπιδοφόροι ἀπεχωρίσθησαν. Καὶ οἱ μὲν chioggiotti καὶ οἱ Napolitani διευθύνθησαν εἰς τὸν βασιλικὸν κήπον ἵνα καθεξῶσι τὸ μέρος τοῦ κήπου τούτου, ὅπερ ἀφίνετο ἐλεύθερον εἰς τὸ δημόσιον, οἱ δὲ forestieri ἤρχισαν νὰ διέρχωνται τήν πόλιν, τήν ὁποίαν ὠρέγοντο νὰ ἴδωσι, καὶ οἱ ἄλλοι ἀφοῦ ἔκαμαν μεγαλοπρεπῶς τὸν γύρον τῶν procuratie, συνηθροίσθησαν ὑπὸ τὸ λεγόμενον loggia (εἶδος ἐξώστου) τοῦ πύργου, ἔνθα ὁ κύρ Πανταλόνιος ἐδημηγόρησεν εἰς αὐτοὺς μετὰ ζέσεως βουλευτοῦ, οὔτινος ἡ ἐκ δευτέρου ἐκλογή ἦθελεν εἶσθαι ἀμφίβολος.

Τὴν δευτέραν, 25, ἤρχισεν ἡ fierà (πανήγυρις) διαρκέσασα τέσσαρας ἡμέρας.

Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δημοκρατίας, πανήγυρις ἐγίνετο εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ ἁγίου Μάρκου. Ἐξ ἀρχαίων χαλκογραφιῶν λαμβάνει τις ἰδέαν περὶ τοῦ κύκλου τῶν ξυλίνων ἐργαστηρίων, ἅτινα κατεσκευάσθησαν κατὰ τὰς Procuratie.

Ἐπειδὴ ἡ πανήγυρις αὕτη συνέπιπτε μετὰ τῆς Ascensione (ἀναλήψεως), ἐκαλεῖτο La Sensa. Ἀνήρχετο δ' εἰς τὸ ἔτος 1180, ἥτοι εἰς ἐποχὴν κατ' ἣν ἡ Βενετία ἐπώλει εἰς ἄλλας χώρας τῆς Δύσεως, βεβυθισμένας εἰς τὴν βαρβαρότητα τοῦ μεσαιῶνος, τὰ λαμπρὰ ὑφάσματα, τὰ μεγαλοπρεπῆ κειμήλια, δι' ὧν ἐκοσμοῦντο αἱ δέσποιναί, καὶ ἅτινα οἱ ἀκά-

μαται ἔμποροί της ἐπορεύοντο ζητοῦντες μέχρι τῶν ἐνδοτέρων τῆς Ἀνατολῆς.

Εἷς τῶν τολμηρῶν τούτων ἐμπόρων, ὁ Μάρης Πόλος, περιῆλθε τὴν ἐλάχισσυνα Ἀσίαν, τὴν Περσίαν, τὴν Ταταρίαν, πολλὰ μέρη τῶν Ἰνδιῶν καὶ τὴν Κίναν, καὶ ἐθεωρήθη ὡς φαντασιολόγος ὑπὸ τῶν συγχρόνων του, διότι ἀνεκάλυπτεν εἰς αὐτοὺς θαυμασίον κόσμον, οὔτινος ἡ περιγραφή θεωρηθεῖσα ἔπειτα ὡς πιστοτάτη, ἐφαίνετο τότε εἰς τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν ὡς σωρὸς μαρῶν μύθων.

Καίτοι οἱ τὰ μέγιστα θαυμάζοντες τὴν ἀρχαίαν δόξαν τῆς πόλεως ἐπανελάμβανον ἐπιμόνως ὅτι ἡ *gran fiera in riazza San Marco* ἀνεγεννᾶτο μετὰ ἐβδομήκοντα ἐν ἔτη, δύσκολον ἦτο νὰ ἴδῃ τις ἄλλο εἰς τὴν πανήγυριν τοῦ καρναβαλίου τοῦ 1867 εἰμὴ ἔντεχνον καὶ πνευματώδη διαδήλωσιν νομιμωτάτων ἐμπνεύσεων.

Ἡ Βενετία ἀποκαταστᾶσα ἐλευθέρᾳ, βλέπουσα ὅτι ἡνοίγετο ἐκ νέου διὰ τῆς ἀξιοθαυμάστου πρωτοβουλίας τοῦ Γάλλου Λεσσεψίου ἡ ἀρχαία ὁδὸς τῆς Ἀνατολῆς, ἐννοοῦσα δὲ καὶ ὅτι τὸ ἀνατολικὸν παράλιον τοῦ Ἀδριατικοῦ μέλλει νὰ ἀναγεννηθῇ εἰς νέαν ζωὴν, δὲν διστάζει ὅτι θέλει δυνηθῇ ὡς ἄλλοτε νὰ πλουτήσῃ διὰ τοῦ ἐμπορίου μετὰ τῶν ἀνατολικῶν. Εἶπε δὲ νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ἐλπίς αὕτη πρὸς ἀγαθὸν τῆς Βενετίας καὶ ὄφελος τῆς Ἀνατολῆς!

Αρχιτέκτων τις, ὁ καθηγητῆς Λουδοβίκος Καδορίνος τῇ συνδρομῇ δραστηρίων ἐργολάβων, τῶν κκ. βιονδέλλη, εἶχε πραγματοποιήσει ἐπιδεξιῶς τὴν ἰδέαν τῆς ἐταιρίας τοῦ Καρναβαλίου (*società di Carnovale*).

Δύο σειραὶ μικρῶν ἐργαστηρίων διαφόρων σχημάτων,

ἔχοντα τριχόους σημαίας, κεκαλυμμένα διὰ ποικιλοχρόων παραπετασμάτων, κατεῖχον τὴν Piazza καὶ τὴν piazzetta.

Εἰς τὰ παράθυρα τῶν „procuratie vecchie“ ἐξηρτῶντο τάπητες (arrazzi), τῶν ὁποίων ἡ λαμπρότης ἡμιλλᾶτο πρὸς τὴν τῶν ἐργαστηρίων. Γενικῶς δὲ αἱ ταπητουργίαι αὗται ἦσαν ἢ τρίχροοι, ἢ κεκοσμημένοι διὰ τοῦ σταυροῦ τῆς Σαβοῦας, ἀλλ' ὁ καλλωπισμὸς τοῦ τόπου ἦτο ἀτελής, διότι τὰ παράθυρα τῶν „procuratie nuove“ ἔμενον κλειστά.

Ἐλθούσης τῆς νυκτὸς, τὰ ἐργαστήρια φωτιζόμενα ὑπὸ ὑαλίων διαφόρων χρωμάτων, προσέφερον πρωτότυπον θέαμα. Οἱ περίεργοι οἵτινες ἤλθον νὰ τὰ ἴδωσι, συνηνοῦντο μετὰ τῶν προσωπιδοφόρων καὶ τῶν συρρέουσάντων ἵνα χειροκροτήσωσι τὸν στρατηγὸν Γαριβάλδην, φθάσαντα τὴν τρίτην τὸ ἑσπέρας (25), ὅστις ἐκ τοῦ παραθύρου, μεταποιηθέντος εἰς βῆμα, ἀπηύθυνεν εἰς αὐτοὺς πολλὰς προσλαλιάς.

Ἐσπέραν τινὰ τὸ πλήθος βιαζόμενον νὰ συσσωρευθῇ ὑπὸ τὰ τείχη τοῦ casa Zechin, ἐνθα κατῴκει, ἔρριψε μίαν τῶν μεγάλων ὀρειχαλκίων λυχνιῶν, τῶν προσδιωρισμένων νὰ διαχύνωσιν ἐπὶ τοῦ τόπου τὸ φῶς τοῦ (gaz) αἰρίου, ἣν καὶ ὤφειλον νὰ ἀφαιρέσωσι, διὰ νὰ δείξωσιν ἐπὶ μᾶλλον τὴν φωτοχυσίαν τῶν ἐργαστηρίων.

Ἄν ἡ *fiera di san Marco* ὀφείλῃ τὴν ἀρχὴν τῆς εἰς τὴν ἀρχαίαν *Sensa*, οὐδεὶς ἐσυλλογίσθη νὰ ἀποκαταστήσῃ εἰς τὸν ἐπιφανέστερον τόπον τῆς ἀγορᾶς τὴν περίφημον κοῦκλαν, ἥτις κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Σένσας ἐχρησίμευσεν ὡς πρότυπον διὰ τοὺς συρμούς καὶ τὰς καινοφανείας τοῦ ἔτους.

„Αἱ ὠραῖαί μας, λέγει ἡ συγγραφεὺς τῆς ἀρχῆς τῶν βενετικῶν ἐορτῶν (*Origine delle feste Veneziane*, Milan, 1829) Ἰουστίνα Πενιέρ Μικιέ, τρέχουσι μετὰ μεγάλης προθυμίας

νά τήν βλέπωσι, θεωροῦσαι ὡς μέγα των εὐτύχημα ἂν ἔχωσι τὰ μέσα νά τήν παρομοιάσωσιν. Ἡ σοφή Βενετὴ προσθέτει μελαγχολικῶς, ὅτι ἦσαν πολὺ μακρὰν νά φαντασθῶσιν ὅτι ἡ ἀστασῆς καινοφάνεια μεταβάλλεται κατ' ἐκάστην καὶ γίνεται ἡ κυριωτέρα ἐνασχόλησις τοῦ γυναικείου φύλλου. Τί ἤθελεν εἰπῇ ἡ Ἰουστίνα Βενιέρου τῷ 1867;

Τὰ ἀξιοσημειότερα ἐργαστήρια ἦσαν τὰ τοῦ Bucintoro (Βουκενταύρου) καὶ τῆς Fioraia (ἀνδρὸπώλιδος) καὶ τοῦ ἱππότου Ἀντωνέλλη.

Ὁ τυπογράφος οὗτος εἶχε βάλει εἰς τοὺς τεχνίτας του τὴν ἐνδυμασίαν τοῦ καιροῦ τοῦ Γυττεμβέργου, οἱ Βενετοὶ λέγουσι τοῦ καιροῦ τοῦ Παμφίλου Κωστάλδης, διότι ἡ Φίλτρα, πόλις Βενετικῆς, εἶναι μία τῶν δεκαπέντε πόλεων, αἵτινες ἐρίζουσι περὶ τῆς τιμῆς ὅτι ἐφευροῦσαι τὴν τυπογραφίαν ἔκαμον ἀνακάλυψιν ἐπωφελεστέραν εἰς τὴν ἀνδρωπότητα παρὰ τὴν ὁποίαν ἄπασαι αἱ ἐφευρέσεις τοῦ κ. Δρεῦσου, „ὁ πολεμικὸς Λούθηρος“ τῶν Γερμανῶν, ὁ περίφημος συνεργάτης τοῦ Βίσμαρκ καὶ τῶν νικητῶν τῆς Σαδόβας.

Ἡ *fiera* ἐτελείονε τὸ ἐσπέρας τῆς κρεατερινῆς πέμπτης, 28 Φεβρουαρίου. Ἐαραχὴ συνέβη διὰ τὸν πολιτικὸν ἀναβρασμόν. Τὸ ἐσπέρας τῆς τετάρτης τὸ πλῆθος συνέβρευσεν εἰς τὸ μέγαρον τοῦ πατριάρχου, πλησίον τῆς βασιλικῆς (ἐκκλησίας), ἵνα ὑποχρεώσῃ τὸν καρδινάλιον Ἐρεβισσανάτον νά φωταγωγήσῃ πρὸς τιμὴν τοῦ Γαριβάλδης. Ὁ καρδινάλιος, ὅστις ἀπὸ τῆς τρίτης ἔβαλε πέντε σημαίας ἕνεκα τῆς ἀφίξεως τοῦ στρατηγοῦ καὶ ὅστις εἰς οὐδὲν μέρος δέν εἶδε φωταγωγίαν, ἤθελε ταραχθῇ βεβαίως ἐκ τοῦ θορύβου τούτου, ἂν αἱ διακηρύξεις τοῦ Ὀκτωβρίου, 1866, δέν τῷ ἀνήγγελλον ἤδη τὰς διαθέσεις μέρους τοῦ πλῆθους. Πρὸ ἡμερῶν

έτέρα μερίς τοῦ λαοῦ ἐφάνη ἐχθρικῶς διακειμένη εἰς τὸν Ἀλέξανδρον Γαβάτσην, ἀρχαῖον Βαρναβίτην (α), ὅστις ἦτο μέγας ἱεροκήρυξ τοῦ δημοκρατικοῦ στρατοῦ ἐν Ῥώμῃ, μετὰ τὴν φυγὴν τοῦ Πίου Θ', καὶ ὅστις ἔκτοτε ὑπερησπίσθη τὰς πρότεσταντικὰς ιδέας.

Τὰ οὐσιωδέστερα περιστατικὰ ταῦτα δεικνύουσι διὰ τίνος τρόπου συνενοῦνται ἐν Ἰταλίᾳ μετὰ τινος συγχύσεως αἰταραχαὶ τῆς νεωτέρας ζωῆς μετὰ τῶν ἐθίμων ἅτινα ἀλλαχοῦ παντάπασιν ἐξέλιπον.

Ἡ „bora“ ἥτις ἤρχισε τὴν ἡμέραν τῆς πέμπτης μετὰ τὴν βροχὴν μᾶλλον ἠνώχλησε τοὺς προσωπιδοφόρους παρὰ ἢ περὶ ἧς ὁ λόγος μικρὰ στάσις.

Ἡ „bora“ εἶναι ἄνεμος πνέων ἐκ Τεργέστης, ὅπως εἶναι ὁ mistral (ἀργίστης, μαῖστρος) ἐν Μασσαλίᾳ, καὶ ἡ Tramontana (βορρῶς) ἐν Λιβόρνῳ. Ἐν Τεργέστη τὸν εὗρισκον τρομερὸν, ἀλλ' ἐδῶ ἤθελε μοὶ φανῇ τὰ μάλιστα εἰρηνικὸς, ἂν οἱ Βενετοὶ δὲν ἐλάλουν περὶ αὐτοῦ μετὰ μεγάλης ἀντιπαθείας.

Ἐπειδὴ εἶναι συνειδισμένοι εἰς γλυκεῖαν καὶ κάθυγρον ἰδιοσυγκρασίαν, ὁ ξηρὸς οὗτος ἄνεμος, ὀλίγον τι τραχύτερος τοῦ βορειο-ανατολικοῦ, εἶναι φυσικῶς τῷ λόγῳ εἰς αὐτοὺς λίαν δυσάρεστος. Οὕτω δὲ τὸ ἑσπέρας τῆς πέμπτης ἤρχιζον νὰ ἐγκαταλιμπάνωσι τὴν πλατεῖαν τοῦ ἁγίου Μάρκου, ἥτις τὴν παρασκευὴν κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν ἦτο σχεδὸν ἔρημος. Ἡ δύελλα ἥτις συνήθως διήρκει τρεῖς ἡμέρας, τὴν παρασκευὴν ἔφθασεν εἰς τὸν ὑψιστον βαθμὸν τῆς.

Ἐπειδὴ ἡ „bora“ δὲν ἦτο πολλὰ δυνατὴ, τὴν πέμπτην

(α) Μοναχοὶ τοῦ τάγματος τοῦ ἁγίου Παύλου.

ὁ βασιλεὺς Καρναβάλιος ἡδυνήθη νὰ ἔλθῃ νὰ κάμῃ τὴν διανομὴν τῶν βραβείων εἰς τοὺς προσωπιδοφόρους, οἵτινες τὴν Κυριακὴν εἶχον διαπρέψει μετὰ μεγίστης διακρίσεως εἰς τὴν συνοδίαν του. Ἐπειδὴ δὲ ἡ συνοδία εἶναι ἡ αὐτὴ ὥς καὶ εἰς τὴν προλαβοῦσαν Κυριακὴν, ἀναβάλλω τὴν περιγραφὴν τῆς, ἀλλ' ἡ πορεία τῆς ἦτον ἐπιπονωτέρα, καθότι ὁ ἀριθμὸς τῶν ξένων ἐπηυξήθη.

Μεταξὺ τῶν Ἰταλῶν, οἱ μὲν θέλοντες νὰ τιμήσωσι τὸν δοῦκα τῆς Ἀόστης, ἀνέκραζον „Ζήτω ὁ βασιλεὺς! ζήτω ὁ πρίγκηψ! ζήτω ὁ ἥρως τῆς Κουστότσας!“ Οἱ δὲ ἐφώναζον μετὰ μεγάλης οὐχ ἥττον ζέσεως „Ζήτω ὁ Γαριβάλδης!“

Αἱ σάλπιγγες, αἱ ρυκάναι, αἱ φωναὶ τῶν προσωπιδοφόρων δὲν ἐνεπαύοντο βεβαίως τοὺς ἡσύχους βόας τοὺς μέλλοντας νὰ βάλωσιν εἰς κίνησιν τὸ ὄχημα τοῦ βασιλέως, ὥς εἰς τὸν καιρὸν τῶν Μεροβιγγιανῶν, ὅτε μετέφερον εἰς Παρισίους τὸν ῥάθυμον μονάρχην. Τέλος δ' ὁ εὐδύμος ἡγεμὼν φθάσας εἰς τὸ τέρμα τῆς πορείας του διένειμε τὰ βραβεῖα.

Ἡ πρώτη σημαία τῆς τιμῆς καὶ 50 φιάλαι καμπανίτου οἴνου ἐδόθησαν εἰς τοὺς *chioggietti*, καὶ εἰς τοὺς *Napoletani*, ἡ δευτέρα σημαία καὶ 40 φιάλαι εἰς τοὺς *Palunelli* (μύμους) προσωπιδοφόρους, τὸ ἔτος τοῦτο συστηθέντας ἐν Βενετίᾳ, ἡ τρίτη σημαία καὶ 30 φιάλαι εἰς τοὺς *Cavallerizzi*.

Εἰς τὰς οκτὼ ὥρας ὁ στρατηγὸς Γαριβάλδης ὑπεδέχθη τοὺς νικητὰς καὶ τοὺς νενικημένους πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του διὰ τὸ *Fenice*. Ἡ ἐορτὴ τῆς κρεατερινῆς πέμπτης (*Gioba grasso*) ἦτον ἄλλοτε ἀνάμνησις τῶν σφοδρῶν διενέξεων τῆς δημοκρατίας κατὰ τῶν πατριαρχῶν τῆς Ἀκηιλίας.

Οἱ ἀρχιερεῖς, ὥς καὶ πολλοὶ ἐπίσκοποι τοῦ Μεσαιῶνος

μετεχειρίζοντο προθύμως τὴν μάχαιραν καὶ τὴν σπάθη καὶ εἰς σπουδαιοτάτας ἐνέβαλον φροντίδας τοὺς Βενετούς.

Τὸν IB' αἰῶνα τοσοῦτον ὀλίγον διεφύλαξαν τὰς ταραχώδεις αὐτῶν ὁρέξεις, ὥστε ὁ πατριάρχης Οὐλρίχης ἔλαβε τὸν Γράδον διὰ προδοσίας (1162).

Ἡ δημοκρατία εἶχεν ἀρχηγὸν τότε δόγην ἀνήκοντα εἰς μίαν τῶν κυριωτέρων οἰκογενειῶν τῆς Βενετίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη ἡ κόμησσα Ἰουστινιάνου, σύζυγος τοῦ συνδίκου Μικιέλ. Ὁ Βιτέλης Μικιέλ Β' ἐπέπεσε κατὰ τοῦ πατριάρχου, ἐπανάλαβε τὸν Γράδον καὶ ἔφερε τὸν ἀρχιερέα τοῦτον αἰχμάλωτον εἰς Βενετίαν μετὰ τῶν κληρικῶν του. Ὁ ὀργίλος πατριάρχης δὲν ἔλαβε τὴν ἐλευθερίαν εἰ μὴ ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ πέμπῃ κατὰ πᾶν ἔτος τὴν κρεατερινὴν πέμπτην διὰ νὰ διασκεδάσῃ καὶ νὰ φιλεύῃ τὸν λαὸν ἓνα βοῦν καὶ δώδεκα χοίρους, καὶ νὰ ὑφίσταται οὕτω τὴν ὕβριν τὴν ὁποίαν ἡ Ἰουστίνα Ῥενιέρου Μικιέλ ὀνομάζει „ταπεινωτικὴν ἀλληγορίαν.“

Ὁ βασιλεὺς τῶν δύο Σικελιῶν Φραγκίσκος Α', οὗτινος εἶδον ἄλλοτε τὴν θυγατέρα ἐν αὐτῇ τῇ Βενετίᾳ, ἔλεγεν ὅτι ἐκυβέρνησα τοὺς Νεαπολιτανούς του μὲ τρία f f f, ὅπερ ἐσήμαινε τρεῖς λέξεις ἰταλικᾶς, ἦτοι *forcea*, *festi*, *farina*, ἀγχόνη, ἐορτὴ, ἄλευρον. Ἡ Βενετικὴ ἀριστοκρατία, τῆς ὁποίας ἡ πολιτικὴ ἦτο νοσημονεστέρα, κατὰ τὴν ἀγχόνην διὰ τῆς δικαιοσύνης, *pane in piazza*, *giustizia in Palazzo*, ἄρτος ἐν τῇ ἀγορᾷ, δικαιοσύνη ἐν τῷ παλατίῳ, ἀλλὰ διμερίζετο τὴν γνώμην τοῦ Βασιλέως *Nasone* (Μυτᾶ· ἐχρεώσται ὁ Φραγκίσκος τὸ ἐπίθετον τοῦτο εἰς τὸ μῆκος τῆς ῥινός του, ἰταλίστι *naso*), κατὰ τὴν πολιτικὴν ἐπιστημότητα τῶν ἐορτῶν. Πάντοτε δ' εἶχε τὴν μεγίστην ἀρβενωπὴν κλίσιν πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἐθνικοῦ πνεύματος. Ἄν ρίψωμεν βλέμμα εἰς τὸ

σύγγραμμα τῆς Ἰουστίνης Ρενιέρ, θέλομεν ἰδεῖ ὅτι τοσοῦτον πολλὰ ἀνέφερε περὶ ἐπισήμων φιλοπατρίδων ἀνδρῶν, ὥστε ἡ διήγησις τῶν ἐπισήμων τούτων ἀνδρῶν γίνεται ἀληθῆς σειρὰ βενετικῆς ἱστορίας.

Πιστὴ εἰς τὰς ἀρχὰς ταύτας ἡ Signoria (ἀρχοντεία) μετέβαλε τὸν ἐτήσιον φόρον τοῦ πατριάρχου τῆς Ἀκυλίας εἰς ἐορτὴν σύμφωνον πρὸς τὴν τραχεῖαν κατάστασιν τῆς ἐποχῆς ταύτης, ἀλλ' ἡ μεγάλη καὶ εὐγενὴς κίνησις τὴν ὁποίαν τοσοῦτον καλῶς ὠνόμασεν Ἀναγέννησιν, περιέλαβε πᾶν ὃ, τι αἱ διακοινώσεις αὗται εἶχον πρωτότυπον.

Πρὸς τούτοις δὲ τῆς Ἀκυλίας μεταβάσης μετὰ τοῦ Φριούλου ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς Βενετίας, οὐδένα λόγον ἡ κυβέρνησις εἶχε νὰ διατηρῇ τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἀρχαίων τούτων ἐρίδων. Οὕτως ὁ δόγης Ἀνδρέας Γρίττης τοσοῦτον μετερρύθμισε τὴν ἐορτὴν τῆς κρεατερινῆς πέμπτης, ὥστε μόλις ἀφῆκεν ἵχνη τινὰ τῆς ἀρχῆς της. Ἐχρησίμευσε δ' αὕτη μᾶλλον νὰ διατηρῇ εἰς τὸν λαόν τὴν ἐπωφελεῖ ἔξιν τῆς γυμναστικῆς καὶ τὴν πρὸς τὴν πυγμαχίαν κλίσιν, ἥτις εἶναι τοσοῦτον κοινὴ εἰς τὴν Ἀγγλίαν ὑπὸ τὸ ὄνομα box. Παρεκτὸς δὲ τοῦ ὅτι ἡ ἐπικρατοῦσα κλάσις δέν ἐπειράχθη διόλου βλέπουσα ὑπηκόους τῆς δημοκρατίας, οἵτινες εἶχον ζήσει τὸ πρῶτον εἰς δημοκρατικὸν πολίτευμα, διηρημένους εἰς μέρη ἑτοιμα νὰ παίξωσι τὴν πυγμὴν, ἐνόει πόσον μεγάλη ἦτο ἡ ἀνάγκη νὰ μὴ ἀφίνωσι νὰ ἐκνευρίζηται ἡ φυσικὴ ἀκμὴ καὶ ἰσχύς τῶν ναυτικῶν καὶ τῶν γονδολιστῶν της. Τὸ νὰ λαμβάνωσι φήμην di fare bene i pugni (ὅτι καλῶς πυγμαχοῦσιν) ἦτο ὄφελος καὶ κέρδος ὅπερ δέν ἀπηξίου καὶ αὕτῃ ἡ ἀριστοκρατία, ἡ ἀριστοκρατία, λέγω, τῆς ὁποίας ἡ ἐνεργητικότης ἀνεφάνη εἰς τοσαύτας ἀνομοίους περιστάσεις κατ' ἣν ἐποχὴν

παρ. χάρ. ὀλιγόρει ἄνευ φόβου καὶ ἄνευ ὑπεροψίας τὴν τρομερὰν συμμαχίαν τῶν Καμβράϋ σχηματισθεῖσαν κατὰ τῆς δημοκρατίας εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος ὑπὸ τοῦ πάπα, τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, τῶν βασιλέων τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀρράγωνίας (1508).

Ἡ ἐορτὴ τῆς κρεατερινῆς ἤρχιζε διὰ θυσίας τοῦ βοῶς, ἣτις δὲν ἦτο ἄλλο εἰμὴ νὰ δεικνύωσι τὴν ἀνδρίαν καὶ τὴν ἐπιδεξιότητά των, ἀποκόπτοντες τὴν κεφαλὴν τοῦ ζώου δι' ἐνὸς μόνου κτυπήματος σπάθης. Ἐπειτα ἤρχοντο οἱ ἄθλοι τοῦ Ἡρακλέους καὶ τῆς Μορέσκας, ἀγῶνες ἀθλητικοὶ καὶ αἱ ἀσκήσεις τῶν Νικολέττων καὶ τῶν Καστελάνων (Nicoletti e Castellani). Ὁ Δόγης περιβεβλημένος τὸ λαμπρὸν αὐτοῦ φόρεμα, οἱ ἄρχοντες, ἡ σύγκλητος, οἱ πρέσβεις παρευρίσκοντο εἰς τοὺς ἀγῶνας τούτους, οἵτινες ἀνεμίμνησκον τοὺς ἀθλητὰς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἐφείλκυνον εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ ἁγίου Μάρκου πλῆθος περιέργων καὶ εἰς τοὺς ὁποίους τὰ δύο ἐναντία κόμματα ἐδείκνυνον ὅτι εἶχον μεγάλην γενναιότητα καὶ φυσικὴν δύναμιν.

Τὸ ἑσπέρας τῆς παρασκευῆς ἐγένετο un gran festival paré, (μεγάλῃ ἐορτῇ καταστόλιστος)· οὕτως ἐκφράζεται ἡ εἰδοποίησις, γενναίως πραγματοποιοῦσα τὴν συμμαχίαν τῆς Ἰταλίας καὶ Γαλλίας εἰς τὸ θέατρον τοῦ „ἁγίου Σαμουήλ.“

Τὸ σάββατον ὑπῆρχε χορὸς προσωπιδοφόρων εἰς τὸ Ridotto.

Τὴν τρίτην, 26 Φεβρουαρίου, ὑπῆρχε cavalcina εἰς τὸ Fenice.

Ἐορτὴ, χορὸς μετεμφισμένος καὶ cavalcina ἔχουσι κοινὸν μεταξύ των, ὅτι ὁ μετεμφισμένος χορὸς εἶναι τὸ οὐσιῶδες μέρος, ἀλλ' ἡ cavalcina ἔχει χαρακτῆρα ἐξνικώτερον καὶ διαφέρει κατὰ πολλὰ τῶν μετεμφισμένων χορῶν, οἵτινες

ἐλκύουσι πλῆθος ταραχοποιῶν, ὥς πρὸς τοὺς ὁποίους το Fenice πιθανῶς ἤθελε φαίνεσθαι πολλὰ ἥσυχον.

Ἡ caccia di tori (ταυρομαχία) γενομένη τὴν κρεατερινὴν κυριακὴν εἶναι μία τῶν ἀρχαίων συνηθειῶν τὰς ὁποίας δὲν σκοπεύουν νὰ ἀνανεώσωσιν.

Εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ τελευταίου αἰῶνος κατ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἀποκρέω ἐπετρέπετο νὰ πορεύωνται εἰς τὴν πόλιν μετὰ βοῶν καὶ νὰ κάμνωσι *molata*, ἥτοι νὰ ἐκλέγωσι μέρος τι, ἐνθα κύνες προητοιμασμένοι εἰς τὴν πάλιν ταύτην παρεῖχον εἰς τὸν ταῦρον μάχην ἣτις ἦτο συνηθῶς ὀλεσθῆναι εἰς αὐτόν. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ ζῶον θλῶν τὸ σχοινίον ἔφευγε συχνάκις ἀπὸ τῶν ὀδηγῶν του καὶ ἐρρίπτετο μακρινῶς εἰς τὰς στενὰς ἀγυιάς τῆς πόλεως, ἐπάγον τὸν τρέμον εἰς τοὺς φιλησύχους, τὸ συνέδριον τῶν Δέκα ἀπηγόρευε τοὺς ἐπικινδύνους τούτους περιπάτους.

Τὸ 1782 ὑπῆρξε περίφημος θήρα ἕνεκα τῆς ἐλεύσεως τοῦ κόμητος τοῦ βορρᾶ (τοῦ τσάροβιτς Παύλου, μετὰ ταῦτα Παύλου Α') καὶ τῆς συζύγου του. Εἰκονογραφίαι τῆς τότε ἐποχῆς λίαν ἀξιοπερίεργοι διετήρησαν τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἐορτῶν, αἵτινες ἐδόθησαν εἰς τοὺς κληρονόμους τῆς Αἰκατερίνης Β', ἀλλ' οὐδεμίαν εἶδον παριστᾶσαν τὴν περίφημον θήραν τοῦ 1782.

Δυνάμεθα δέ, μοί φαίνεται, νὰ συλλάβωμεν ιδέαν διὰ τῆς εἰκόνης τὴν ὁποίαν ὁ Παολέττης (ἄνθρωπος τῆς Βενετίας Δ') ἀφιερώνει εἰς τὴν „Θήραν τῶν Ταύρων.“ Βλέπων τις τὴν εἰκόνα ταύτην ἀμέσως διακρίνει τὴν διαφορὰν ἣτις ὑπῆρχε μεταξὺ τῆς „θήρας τῶν ταύρων“ καὶ „τῆς μάχης τῶν ταύρων“, αἵτινες ἐγένοντο ἐν Θεσσαλίᾳ, ἐν Ῥώμῃ ὑπὸ τοὺς καίσαρας καὶ ὑπὸ τοὺς πάπας, καὶ τινες ἐξακολουθοῦσι νὰ ᾔναι προσφιλὲς διασκέδασις τοῦ ἰσπανικοῦ λαοῦ.

Τὴν κρεατερινὴν κυριακὴν, ἂν ἡ δόγισσα ἐστεφανοῦτο, ἔκαμνον ψῆραν εἰς τοὺς ταύρους πρὸς διασκέδασιν τῶν δεσποσυνῶν τῆς αὐλῆς (damizelle).

Ἡ ἐνδυμασία τῆς δογίσσης ἦν ἐμελλον νὰ στέψωσιν ἦτον ἀξία χώρας ὅπου τὰ πλούτη καὶ ἡ τέχνη συνημιλλῶντο.

Ἐφερε δ' αὕτη ζώνην ἀδαμαντίνην, ἐσθῆτα χρυσοκεντήτου ἐριούχου μετὰ μακρῶν χειρίδων κλασμένων κατὰ τὸν ἀγκῶνα καὶ λευκὸν κάλυμμα ἐπὶ κεφαλῆς, ἥτις ἦτο κεκαλυμμένη διὰ χρυσοῦ κεκρυφάλου, ὁμοίου πρὸς μικρὰν σκιάδα φρυγικὴν (τὸ περίφημον δουκικὸν *corpo*).

Ἡ πρώτη στεφθεῖσα δόγισσα ἦτο σύζυγος τοῦ Σιλβέστρου Βαλιέρα, ὅστις ἐξελέχθη κατὰ τὸ τέλος τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος, καὶ οὔτινος τὸ μνημεῖον εἶναι, ὥς καὶ τὸ τοῦ δόγου Βερτούτση-Βαλιέρα εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν ἁγίων Ἰωάννου καὶ Παύλου, τὸ Πάνθεον τῆς Βενετικῆς ἀριστοκρατίας. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἐγένετο ἐξαίρεσις ὑπὲρ τῆς δογίσσης ταύτης, διότι ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος, ἐπειδὴ ἡ γυνὴ τοῦ δόγου Μαρίνου Μαρίνη, Μοροσίνου Μοροσίνη (ἐκ τῆς οἰκογενείας τῆς ὁποίας ἡ Θεοδώρα Σμαδένου ἔγραψε τὴν περίφημον ἱστορίαν), ἔλαβεν ὀλίγον μετὰ τὴν στέψιν της τὸ χρυσοῦν ρόδον τοῦ πάπα Κλήμεντος Η' (Ἀλδοβρανδίνη), ἡ σύγκλητος ζηλοτυπήσασα τὴν δοθεῖσαν τιμὴν εἰς σύζυγον τοῦ ἀρχηγοῦ τὸν ὁποῖον ἡ ἀριστοκρατία ὑπέβλεπε πάντοτε, διέταξε μετὰ τὸν θάνατον τῆς γυναικὸς ταύτης τὸ χρυσοῦν ρόδον νὰ τεθῇ εἰς τὸ ψησαυροφυλάκιον τοῦ ἁγίου Μάρκου, οἱ δ' ἱεροεξετασταὶ καὶ οἱ διορθῶται ἀπεφάσισαν εἰς τὸ ἐξῆς αἱ δόγισσαι νὰ θεωρῶνται ἀπλῶς ὡς γυναῖκες εὐγενεῖς (*gentil donne*).

Ἄν ὁ δόγης δὲν ἦτο νυμφευμένος καὶ πάλιν ἡ ψῆρα ἐγίγνετο, ἐφαίνετο δὲ μάλιστα ὅτι οἱ Βενετοὶ μὴ στέργοντες

νὰ στέφονται αἱ δόγισσαι, ἀφῆκαν κατὰ τὴν συνήθειαν νὰ κάμωσι τὴν ψῆραν ἐντὸς τῆς αὐλῆς τοῦ δουκικοῦ παλατίου.

Ὅτε ἤθελον νὰ κάμωσι ψῆραν ταύρων ἐνώπιον τῶν ξένων πριγκήπων, ἡ ψῆρα αὕτη ἐγένετο εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ ἁγίου Μάρκου.

Ἐπανηγύριζον πρὸς τούτοις κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην τὸρνους (ἵπποτικούς ἀγῶνας), οἵτινες ἐγένοντο κατὰ τὸ αὐτὸ μέρος, καὶ εἶναι δείγμα τοῦ πόσον οἱ Βενετοὶ ζωηρὰν ἔφεσιν εἶχον εἰς τοὺς ἵππους τοὺς ὁποίους ἠγάπων νὰ ποικίλλωσι δι' ὀραγγίνου χρώματος διὰ φυτοῦ τινος τῆς Κύπρου. Ἡ ἵππασία ἐγένετο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον σπανία, ὅτε ἔστρωσαν τὰς ἀγυῖας καὶ κατ'ὅσον ἀντὶ τῆς γενικῆς χρήσεως τῶν ἵππων ἤρχισαν νὰ μεταχειρίζονται τὴν γόνδολαν.

Ἐπειδὴ οἱ ἵπποι ἀντικατεστάθησαν διὰ τῶν γονδολῶν, αἱ ριγᾶται ἔλαβον τὴν ψῆσιν τῶν τὸρνων τοὺς ὁποίους ὁ δούξ Ἀόστης ἐσκόπευε, λέγουσι, νὰ ἀνανεώσῃ ὑπὸ τὸ νεώτερον σχῆμα τῶν ἵπποδρομίων.

Καίτοι ἡ „bora“ ἀπώλεσε τὴν ὁρμὴν της, ἡ ἡμέρα τῆς κρεατερινῆς κυριακῆς ἦτο ψυχρὰ καὶ ὁ οὐρανὸς ὁμοίᾳζε τὸν οὐρανὸν τῆς Δρέσδης κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἐνιαυτοῦ. Ἐδοκίμαζον μάλιστα καὶ ἠσθάνοντο πινὰς τῶν ἐντυπώσεων αἵτινες καθιστῶσι τοσοῦτον σπουδαίας καὶ σοβαρὰς τὰς ἐορτάς τοῦ Βορρᾶ.

Εἰς τὴν Βόρειον Γερμανίαν, τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, ἡ κυριακὴ εἶναι ἡ μελαγχολικωτέρα ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος. Ἀπασαι αἱ οἰκίαι ἐρμητικῶς κεκλεισμένοι, καὶ ἕκαστος ἀφοῦ ἀκούσῃ εἰς τὸν ναὸν τὴν ὁμιλίαν μᾶλλον ἢ ἥττον φιλοσοφικὴν, ἐγκλείεται ἐντὸς τοῦ οἴκου του ἵνα ἀναγνώσῃ τὴν ἱερὰν Γραφὴν ἢ νὰ δοῦν εἰς τὴν μελέτην.

Οἱ μὴ ἔχοντες μέγαν ζῆλον διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ παραδίδονται εἰς τὴν λατρείαν τῆς „Ψείας φιάλης“, δυστυχῶς δημοφιλεστάτης μεταξὺ τῶν ἔθνων τοῦ Βορρᾶ, οἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὴν γερμανικὴν φυλὴν ἢ εἰς τὴν σλαυϊκὴν φυλὴν.

Εἰς ἡμᾶς τοὺς μεσημβρινοὺς τὸ σάββατον, τὸ ὄνομα καὶ τὸ πρᾶγμα προέρχονται παρὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν, δὲν δύναται διόλου νὰ ὀνομασθῇ ἐορτάσιμος ἡμέρα.

Εἰς τοὺς μεσημβρινοὺς τὸ σάββατον, λαμβάνον τὸ χριστιανικὸν ὄνομα τῆς Κυριακῆς, φαίνεται ἀληθῆς „ἀνάστασις.“ Καὶ αὕτῃ ἡ λατρεία ἀπέχει πολὺ τοῦ νὰ ᾔηται σοβαρὰ, καὶ εἰς τινὰς τόπους, ὡς ἐν Βενετίᾳ παραδείγματος χάριν, ἡ μουσικὴ μέγαν κατέχει τόπον.

Ἀφοῦ τελειώσῃ ἡ λειτουργία, ἐπειδὴ οὔτε εἰς μελέτην παραδίδονται, οὔτε φιλοπόται εἶναι, ἀφίνουσι κατὰ μέρος καὶ τὴν βίβλον καὶ τὴν φιάλην, καὶ συλλογίζονται μόνον νὰ διασκεδάζωσιν.

Ἡ Γαλλία οὔσα τόπος εὐΐτου μεταβάσεως, τόπος βόρειος μὲν κατὰ τὴν Μάγχην καὶ τὴν βόρειον Ψάλασσαν, μεσημβρινὸς δὲ κατὰ τὴν Μεσόγειον, δανείζεται τι παρ' ἐκάστου τῶν δύο συστημάτων.

Ἐν Παρισίοις δὲν κλείουσι διόλου τὰ ἐργαστήρια οὐδὲ παύουσι νὰ ἐργάζωνται ὡς ἐν Βενετίᾳ, ἀλλ' ἡ Ψεῖα λατρεία, εἰς ἣν ἡ διδασκαλία κατέχει Ψέσιν ἐπαξίαν ἔθνους, οὔτινος ὁ ἀρχαῖος Κάτων ἐμαρτύρει τὸ δημηγορικὸν πνεῦμα, Ψέτει κατὰ μέγα μέρος πλησίον τῶν πομπῶν τὰς ὁποίας ἀγαπᾷ ὁ λατινικὸς κόσμος τὸ βῆμα τοῦ Βερνάρδου, τοῦ Βοσσουέτου καὶ τοῦ Λακορδαίρου, ἀντιζήλων τοῦ Μιραβῶ, τοῦ Βερρύέρου καὶ τοῦ Ἰουλίου Φάβρου. Ἐν Παρισίοις ἡ ἀνάπαυσις τῆς κυριακῆς ἔχει ὡς ἀντίπαλον τὴν Ψερμὴν ἐνεργητικότητα τοῦ

ἔθνους, ἥτις ἐξασφαλίζει εἰς τὸ γαλλικὸν ἐμπόριον ὑψηλὴν τιμήσιν.

Ἐν Λονδίῳ ἡ ἀγιότης τοῦ σαββάτου ἔχει δι' ἐχθρὸν τὴν μέθην, αἰσχροὴν πληγὴν μὴ φειδομένην καὶ τοῦ φύλου ἡμῶν.

Ἐν Βενετίᾳ φαίνεται ὅτι ἡ Κυριακὴ πολλάκις ὑπέστη ζωντὰν κλίσιν εἰς τὴν ἡδονήν, ἥτις ἐφείλκυε τοὺς σοβαρωτέρους.

Ὁ κ. Ταῖνος, ὅστις ἔτερψε τοὺς ἀκροατάς του μὲ τὴν σχολὴν τῶν ὀραίων τεχνῶν τοῦ ἀρχαίου καρναβαλίου τῆς Βενετίας, ἐδιηγήθη περίεργα ἀνέκδοτα περὶ τοῦ τρόπου κατ' ὃν εἰς τοὺς χρόνους τῆς δημοκρατίας ἐφέροντο αἱ μοναχαὶ λαμβάνουσαι μέρος εἰς τὸ καρναβάλιον. Αἱ διηγήσεις αὐτοῦ ἐπεβεβαιώθησαν ὑπὸ τῆς *Gazzetta di Venezia* (Ἐφημερίδος τῆς Βενετίας), ἀλλ' αἱ συνήθειαι αὗται δὲν δύνανται νὰ ὑπάρξωσιν εἰμὴ ὅταν ἡ ἐπικρατοῦσα τιθησκεία προστατευομένη ὑπὸ λαϊκοῦ βραχίονος δὲν φοβῆται τὴν συζήτησιν.

Νομίζω ὅτι ἂν κατὰ τὰς ἡμέρας ἡμῶν τὸ καρναβάλιον ἤρχετο νὰ πλήξῃ τὰς θύρας τῶν μοναστηρίων, ὁ πατριάρχης ἤθελε κλείσει αὐτάς εἰς τοῦτο, ἀλλ' ὅμως καίτοι ἐν μοναστηρίοις τὰ σοβαρὰ καὶ αὐστηρὰ ἔτιμα ὑπερίσχυσαν, ὁ ἐν τῷ κόσμῳ διαβίων κληρικὸς κατὰ τὰ μεσημβρινὰ μέρη ἀναμιγνύεται ἐπὶ μᾶλλον μετὰ τοῦ πλήθους παρὰ εἰς τοὺς Παρισίους ἢ εἰς Βρυξέλλας.

Συχνάκις βλέπομεν ἱερεῖς κυκλοφοροῦντας ἐλευθέρως καὶ συλλαλοῦντας εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ ἀγίου Μάρκου χωρὶς οἱ προσωπιδοφόροι νὰ ἐνοχλῶνται τὸ ἐλάχιστον δι' αὐτούς, καὶ χωρὶς νὰ φαίνωνται καὶ οἱ ἴδιοι ὅτι ἐκπλήσσονται βλέποντες τοὺς ἄλλους οὕτως εὐθύμως διασκεδάζοντας. Ἡ τραχεῖα λογικὴ πρὸς ἣν περιπατοῦς ῥέπουσι κατὰ τὰ βόρεια μέρη, οὐδὲν ἔχει τὸ τιγλῆτρον κατὰ τὰ μεσημβρινά.

Ἡ λογικὴ αὕτη προήγαγεν ἀναμφιβόλως θαύματα.

Ἔνεκα αὐτῆς οἱ Παρίσιοι ἐκ κελτικῶν φυλῶν μετεποιήθησαν εἰς χαρὰν, τὴν ὁποίαν δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν τὸ ὠραιότερον βασίλειον μετὰ τὸ βασίλειον τοῦ οὐρανοῦ.

Ἔνεκα αὐτῆς τὸ Λονδῖνον ἐδημιούργησε κράτος 150 ἑκατομμυρίων ψυχῶν, οὔτινος αἱ σημαῖαι κυματίζουνται συγχρόνως εἰς Καλκουτταν, Χογγόγκην, Μελβοῦρνον καὶ Κεβέκ.

Ἔνεκα αὐτῆς αἱ ἠνωμένοι Πολιτεῖαι ἐνασχολοῦνται νὰ κυριεύσωσι τὴν Ἀμερικὴν ὅλην.

Ἔνεκα αὐτῆς ἡ Πρωσσία βλέπει ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς τὴν μεσημβρινὴν Γερμανίαν ὁλόκληρον.

Ἀλλὰ παρατηροῦντες τὸ ὑπὸ ἀνίας κεκαλλυμμένον μέτωπον τοῦ Ἀγγλου, τὸ δυστράπελον τοῦ κατοίκου τῆς μεγάλης ἀμερικανικῆς δημοκρατίας, τὸ πολύφροντι τοῦ Πρώσσου (ὁ μέγας Γαίτης αὐτὸς εὔρισκε τοὺς βορείους συμπατριώτας του λίαν σοβαροὺς), συλλογιζόμενοι δὲ καὶ τὴν ἐκπληκτικὴν φιλεργίαν τῶν μαρτύρων τούτων τῆς φιλοπονίας, πολλὰ ὀλίγοι κάτοικοι τῶν μεσημβρινῶν μερῶν, εὐνοούμενοι ὑπὸ τῆς μοίρας, θέλουσι καταντήσῃ εἰς τὸν πειρασμὸν νὰ ζηλεύσωσι τὰς ἐπιτυχίας των.

Ἐκεῖ μένουσι πιστοὶ εἰς τὰς ἀριστοκρατικὰς κλίσεις καὶ διστάζουσιν ἐκ τοῦ προτέρου νὰ λάβωσιν ἐπὶ τῶν ὤμων τὸ βάρος τὸ ὁποῖον ἡ δημοκρατία ἐπιβάλλει εἰς τοὺς νεωτέρους λαούς.

Ἡ „bora“ ἥτις ἀπεμάρκυνεν ἐκ τοῦ λιμένος τρία ἀτμόπλοια φέροντα κατοίκους τῆς Τεργέστης, οὕτω μεταβάλλει τὸ κλίμα τῆς Βενετίας, ὥστε καὶ τὴν Κυριακὴν καὶ αὐτὴν τὴν κρεατερινὴν ἀκόμη ἡ φαντασία ἐγκαταλιμπάνεται ἀκουσίως ὑπὸ τὴν ἐπιβροχὴν d'un tempo indiavolato (διαβολευμένου καιροῦ) εἰς στοχασμοὺς ἐπαξίους τῆς τεσσαρακοστῆς.

Οἱ Βενετοὶ δὲν ἔκαμαν διόλου μεγάλας ἀποπείρας διὰ νὰ ἀντιπαλαίσωσι τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς κατὰ τῆς ἐπιβρόχης ταύτης. Ἐκαστος ἐλυπεῖτο διὰ τὴν διακοπτομένην πορείαν τῶν λέμβων μετὰ προσωπιδοφόρων, ἥτις ὄφειλε νὰ γίνη ἀπὸ τῆς μιᾶς ὥρας μέχρι τῶν τεσσάρων ὥρῶν.

Οἱ ἀναπολοῦντες τὴν κατὰ τὴν παραμονὴν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐν Βραγόρᾳ ἐορταζομένην ἐπικήδειον τελετὴν πρὸς τιμὴν τῆς μνήμης τοῦ Δομενίκου Μόρου καὶ τῶν ἀδελφῶν Ἀττιλίου καὶ Αἰμιλίου Βανδιέρα μετὰ πολλῶν σημαιῶν πεν-
τίμων (*bandiere pavesate a luto*), ἐνθυμοῦνται ἀκουσίως τὰς δυσίας τὰς ὁποίας ἡ Βενετία καὶ αἱ ἑκατὸν πόλεις Ἰταλικαὶ ὄφειλον νὰ κάμωσιν εἰς τὸ ἐθνικὸν ζήτημα, καὶ ἡρώτων μετὰ τινος θλίψεως ἂν οἱ ἀγῶνες τοῦ ἔθνους πραγματικῶς ἐτελείωσαν.

Ἡ ἐλευσις τοῦ περιφήμου ἐπισκόπου Κροάτου Στροσμαυέρου, ὅστις ἔσπευδε νὰ ἀπέλθῃ ἐκ τῆς Φλωρεντίας ἐνεκα τῆς ἐνυπαρχούσης μεταξὺ τῶν μεσημβρινῶν Σλαύων ταραχῆς, δὲν ἦτο φύσεως νὰ ἐλαττώσῃ τὰς προενασχολήσεις τῶν κακομάντεων.

Τὸ ἑσπέρας ἀπεπειράθησαν νὰ ἐπενεργήσωσι κατὰ τῶν ἐπικρατουσῶν ἐντυπώσεων καὶ νὰ ἀναπληρώσωσι γενναίως μέρος τοῦ προγράμματος.

Οἱ κ. κ. Βιονδέλλης καὶ Καπράρας ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Καδορίνου κατέσκεύασαν ἐν τῷ μέσῳ τῆς πλατείας τοῦ ἁγίου Μάρκου ξύλινον ἐπίπεδον στέγασμα, ἐπιφανείας ἑξακοσίων μέτρων, περικυκλωμένον μὲ δύφρακτον ὁμοίως ξύλινον μετὰ δύο ἀνοιγμάτων κεκοσμημένων δι' ἀγγείων ἐξ ἀνῳίων, ἔμπροσθεν τοῦ καφενείου τοῦ Κουάδρη καὶ τοῦ καφενείου Φλωριάν, τὸ ἐν διὰ τὴν εἴσοδον καὶ τὸ ἕτερον διὰ τὴν ἐξοδον.

Ὁ ἐξώστης κεκοσμημένος διὰ σημαίων ἐφωτίζετο ὑπὸ ἀστέρων καὶ ὑπὸ βενετικῶν λύχνων ποικίλων χρωμάτων.

Περὶ τὴν ἐννάτην ὥραν ἅπασα ἡ πλατεῖα ἐφωτίζετο ὑπὸ ἐρυθρῶν, λευκῶν καὶ πρασίνων πυρῶν, ριπτόντων τὰς ἀκτῖνας αὐτῶν ἐξ ἐκάστης στήλης τῶν procuratie.

Βραδύτερον τὸ ἡλεκτρικὸν φῶς ἀντικατέστησε τὰς τριχρούς ταύτας φλόγας.

Ἡ „Βοκὲ“ καλλίτερον καὶ τῆς ἀγγινουστέρας φωταψίας παρεῖχεν εἰς τὴν πλατεῖαν φαντασιώδη ἔποψιν. Ἐνόμιζέ τις ὅτι εὕρισκετο εἰς τὴν πάλην ἐκείνην τοῦ σκότους καὶ τοῦ φωτός, περὶ ἧς ἀναφέρουσιν αἱ ἀρχαῖαι παραδόσεις τῆς Περσίας.

Εἰς πᾶσαν συστροφὴν ἀνέμου τὸ ἀερόφως (γᾶζ) τῶν μεγάλων λυχνιῶν μετέβαινεν ἐκ τοῦ λευκοῦ εἰς τὸ κυανοῦν καὶ μεγάλα διαστήματα εὕρισκοντο αἵφνης βεβυδισμένα εἰς τὴν σκιάν.

Μουσικοὶ τινες θέλοντες νὰ προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τὸ ψῦχος, ἔβαλαν τὸ paletot (κοντοφόρεμα πλατὺ) ἄνωθεν τῆς μετεμφιέσεως καὶ ὁ ἀλεκτορικὸς λόφος ἐξερχόμενος ἐκ φορέματος λίαν ἀπειροκάλου καὶ ἰδιοτρόπου παρεῖχεν αὐτοῖς φυσιογνωμίαν μεφιστεφιλικήν.

Ὅτε ἤρξατο ὁ χορὸς, τρεῖς ἢ τέσσαρες bandes (ὄμιλοι) μουσικῶν ἐβάλλθησαν νὰ παίξωσι μετὰ ὁμοίας ζέσεως ὥς ἡ τῶν χορευτῶν, καὶ ἡ κακόφωνος αὕτη μουσικὴ συναπετέλει μέρος εἰς τὴν γενικὴν ἐντύπωσιν τῆς συγχύσεως καὶ τῆς πάλης, ἥτις ἐγεννᾶτο ὑπὸ τῆς μάχης τοῦ φωτός μετὰ τοῦ ἀνέμου.

Οἱ προσωποφόροι chioggiotti, Mapobetani, Giantuje, Meneghine, Brighetti, Ballanzoni, εἰς οὓς ὁ Πανταλόνιος παρεῖχε τὰς τιμὰς τοῦ οἴκου του ὡς ἀληθῆς εὐγενὴς τῆς γαληνοτάτης (gentiluomo della serenissima), ἐχόρευσαν ἀπὸ τῶν ὀκτὼ ὥρῶν

μέχρι μεσονυχτίου ούτω φαιδρῶς, ὥσανεὶ πνοὴ χλιαρὰ τῆς ἀνοίξεως ἐφύσα ἐπὶ τῆς νήσου.

Οἱ Ψεαταὶ τοὺς ὁποίους ἡ Ψέα χοροῦ τοσοῦτον εὐΨύμου δὲν ἠδύνατο νὰ Ψερμάνῃ, δὲν ἐβράδυναν νὰ ἀφήσωσι τὰ παράΨυρα τῶν precunatie. Καὶ αὐτοὺς δ' ὁ λαὸς, ὅστις ὀλιγώτερον αἰσΨάνεται τὸ ψῦχος ἢ οἱ κύριοι, δὲν εἶχε διόλου ἐπὶ τῆς πλατείας πλείστους ἀντιπροσώπους.

Τὸ πληΨος ἐζήτει καταφύγιον εἰς τὰ καφενεῖα, ἅτινα πρὸ τοσοῦτου χρόνου ὑπάρχουσιν ἐν μεγάλῃ χρήσει εἰς τὴν βενετικὴν ζωὴν, ὥς καὶ εἰς ἅπειρα μυΨιστορήματα, ὧν ἡ σκηνὴ διαδραματίζεται ἐν Βενετία. Ἐπὶ τῆς δημοκρατίας αἱ „malvasie“, ἐνΨα ἐπωλεῖτο ὁ Μελβουεζικὸς οἶνος συνημιλλῶντο μεγάλως μετὰ τῶν καφενεῖων (botteghe di caffè). Τὸ σάββατον, αἱ αὐταὶ αἰτίαι ἔκαμαν πολλοὺς νὰ συσσωρευΨῶσιν εἰς τοὺς Ψαλάμους τοῦ „Ridotto.“

Τὸ Ridotto κατέχει ἀξιοσημεῖωτον Ψέσιν εἰς τὸ ἀρχαῖον καρναβάλιον τῆς Βενετίας καὶ ὁ Ἑρμόλαος Παολάττης ἀφίερωσεν εἰς αὐτὸ τὴν τρίτην τῶν εἰκόνων αἵτινες περικυκλοῦσι τὸν τελευταῖον τόμον τοῦ ἄνΨους τῆς Βενετίας. Ἡ εἰκὼν αὕτη παριστᾷ αἰΨουσαν παιγνιδίου, ἐνΨα κύριοι καὶ κυρίαι προσωπιδοφοροῦντες ἔρχονται νὰ δοκιμάσωσι τὰς περιπετείας τῆς τύχης.

Οἱ Ridotti di giuoro (τοῦ παιγνιδίου), καλούμενοι χυδαῖστὶ καζίνοι (casini, οἰκίσκοι, λέσχαι), ἦσαν, ὥς τὸ ὄνομα δεικνύει, οἴκοι παιγνιδίου κείμενοι πλησίον τῶν τοῦ ἁγίου Μάρκου ἀγυιῶν, ἐνΨα οἱ εὐγενεῖς ἐπέρων τὰς ἐσπέρας. Τὸ κυριώτερον τῶν casini ἦτον εἰς τὸν ἅγιον Μωϋσῆν. Εὐγενὴς τις ἐκράτει τὸ ταμεῖον (banca) εἰς πᾶσαν μικρὰν τράπεζαν (tavolino) καὶ

ἔπαιζε τὴν Bassetta, παιγνίδιον χάρτου, τὸ ὁποῖον ὁμοίαζε τὸν Φαραὼν, μὲ πάντας τοὺς ἐκεῖ παρουσιαζομένους.

Καίτοι δὲ τοσοῦτον πλῆθος παρευρίσκετο, ἡ σιωπὴ οὐδέποτε διαταράχθη. Λαὸς ὅστις σταθερῶς παρέχει μεγάλην καὶ νόμιμον βαρύτητα εἰς τοὺς ἐξηυγενισμένους τρόπους ἤθελεν ἰδεῖ διὰ κακοῦ ἔμματος τὰς ἐνδείξεις δυσαρρεσκείας εἰς ἃς ἄλλαχοῦ ἀνενδοιάστως παραδίδονται οἱ ζημιούμενοι χαρτοπαίχται.

Ἐένος δὲ τις ἔλεγεν ὅτι τὸ Ridotti ἦτον ὀλιγώτερον διασκεδάσις ἢ σχολεῖον, ἐνᾷα ἐμάνθανον νὰ ὑπομένωσι τὴν καλὴν ἢ τὴν κακὴν τύχην.

Οὕτω δὲ τὸ λίαν πολιτικὸν πνεῦμα τῆς βενετικῆς ἀριστοκρατίας ἀναφαίνεται καὶ εἰς αὐτὰς ἀκόμη τὰς διασκεδάσεις τῆς.

Ἄλλ' ἐπειδὴ οἱ οἴκοι τοῦ παιγνιδίου ἔχουσιν ἀτοπήματα, ἅτινα οὐδ' ὁ μᾶλλον προωδευμένος πολιτισμὸς δύναται νὰ θεραπεύσῃ, ἡ δημοκρατία, ἣν ὁ ὅλεθρος πολλῶν ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν κατετρόμαξε, τὰς ἀπηγόρευσε τῷ 1774.

Ἐπειδὴ ἡ αὐστριακὴ κυβέρνησις ἐπανήγαγεν ἐν ἰσχύϊ τὴν νομοθεσίαν ταύτην μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ Ναπολέοντος καὶ τὴν καταστροφὴν τοῦ βασιλείου τῆς Ἰταλίας, τὰ δωμάτια Ridotti χρησιμεύουσιν εἰς τοὺς χοροὺς τοῦ καρναβαλίου.

Ὅσοι κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δημοκρατίας προστίμων τὸν χορὸν παρὰ τὸ Ridotto, κατέφευγον εἰς τὰ λεγόμενα festini. Λύχνος κεκοσμημένος δι' ἀνθοδεσμῶν καὶ τεθειμένος ἄνωθεν τῆς θύρας ἐδείκνυε τὸ festino, εἰς τὸ ὁποῖον ὅλος ὁ κόσμος εἶχεν ἐλευθερίαν τὴν εἴσοδον. Καὶ εἰς ἄλλα μὲν τούτων ἐχόρευον, περιπατοῦντες εἰς τὴν αἵθουσαν κατὰ τὸν τρόπον τῶν εὐγενῶν, εἰς ἄλλα δὲ ἡ „farlotta“ καὶ ἡ „villana“ ἐνεψυχοῦντο ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ πνεύματος τῶν θυγατέρων τοῦ λαοῦ.

Τὸ εἶδος τῆς διασκεδάσεως ἐδικαίου μᾶλλον παρὰ το Ridotti τὸ ὄνομα „Messe degli amori“ (Ἵερισμὸς τῶν ἐρώτων) δοῖν ὑπὸ τινος ξένου εἰς τὸ ἀρχαῖον καρναβάλιον τῆς Βενετίας.

Τὸ προσωπεῖον δι' οὗ ἐγίνοντο τόσαι ραδιουργίαι (intrighi) δὲν ἐχρησίμευε μόνον εἰς τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πανήγυριν τῆς Ἀναλήψεως (Sensa) καὶ εἰς ἄλλας δημοσίας ἐορτάς.

Τὴν δευτέραν, περὶ τὴν ὀκτῶ καὶ ἡμίσειαν ὥραν, τὸ πλῆθος τὸ ὅποιον ἦτο μέγα, συνεσωρεύθη εἰς τὴν piazza ἐνθα ἐδίδετο μουσικὴ συμφωνία. Ἐκατὸν περίπου φωναὶ ἔψαλλον τὸν ὕμνον τῆς ἐλευθερίας Βενετίας συντεθέντα ὑπὸ τοῦ διδασκάλου Ἀντωνίου Ἀλοῦσίου, καὶ τὸ „Zήτω ὁ βασιλεὺς (viva il Re)“ τοῦ διδασκάλου Ἀλεξάνδρου Ivanchich, ψαλέντα ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ χοροῦ.

Μολονότι ἡ Βενετία δὲν προήγαγε τοσοῦτον μέγαν ἀριζμόν μουσουργῶν ὅσους ἡ Ῥώμη καὶ ἡ Νεάπολις, δύναται ὅμως νὰ ἀναφέρῃ τὰ ἐνόματα τῶν Γαλούππων, τῶν Σκαρλάτων καὶ τῶν Περουκίνων.

Τὰς ἐννέα ὥρας ἐχόρευσαν ὡς τὴν παραμονὴν καὶ οἱ χοροὶ παρετάθησαν ὑπὲρ τὸ μεσονύκτιον· καλλίτερος καιρὸς ἀνήγγελλε τὴν ἐπιοῦσαν τρίτην μεγαλοπρεπῆ εἰς πλῆθος ξένων συρρέουσάντων διὰ τὸ καρναβάλιον. Γενικῶς δ' εὐηρεστοῦντο τὰ μέγιστα βλέποντες τὸν μέγαν τοῦτον ἀριζμόν τῶν ξένων φέροντα χρήματα νὰ δαπανήσῃ εἰς πόλιν πτωχεύσασαν ὑπὸ τοσοῦτων δυστυχιῶν. Ἐν τούτοις οἱ γέροντες βλέποντες πάντοτε νὰ ἐπαινῶσι τὸ παρελθόν, ὡς λέγει καὶ τις λατῖνος ποιητῆς, δὲν λείπουν νὰ κάμωσι παρατήρησιν ὅτι τὸ πλῆθος

τοῦτο ἦτον ἄλλοτε ἀληθῆς στρατός, φέρων τὰ ρεῖθρα χρυσοῦ τοῦ Πακτωλοῦ εἰς Βενετίαν.

Τῶντι διὰ τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναλήψεως 40,000 καὶ 50,000 παρευρίσκοντο εἰς τοὺς ἀρράβωνας τοῦ δόγου μετὰ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης.

Τῷ 1775 ὁ συγγραφεὺς τοῦ πίνακος τῆς Ἰταλίας Ἀργεγχόλτιος εἶδεν εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην 42,480 ξένους, μέγας τῶντι ἀριθμὸς, καὶ ὃν χρόνον δὲν ὑπῆρχον σιδηρόδρομοι, καὶ καὶ ὃν ἔκαμνον τὴν διαδήκην των πορευόμενοι ἐκ Παρισίων εἰς ἀπομεμακρυσμένην χώραν.

Ἄν οἱ πολλὰ προβεβηκότες ὑπέμενον εἰς τὴν λαμπρότητα τοῦ παρεληλυθότος, οἱ νέοι ἐδείκνυν ἀπεναντίας ὅτι ὀλίγον εὐηρεστοῦντο ἐκ τῆς ἀφοσιώσεως τῶν κατωτέρων κλάσεων εἰς τινὰς παραδόσεις, αἵτινες ἐφαίνοντο ἀσυμβίβαστοι εἰς αὐτοὺς μετὰ τοῦ πνεύματος τοῦ αἰῶνος καὶ τῆς ἀξιοπρεπείας ἐλευθέρου τόπου. Οὕτω δ' ἡγανάκτουν διὰ τὴν ἀναισχυντίαν ὑποκειμένων τινῶν οἵτινες, ὡς ἐπαῖται ἐνδεδυμένοι, ἔτρεχον σύροντες τὰ βράκη αὐτῶν ἀπὸ ἐργαστηρίου εἰς ἐργαστήριον διὰ νὰ λάβωσι σολδία τινὰ (αὐστριακὸν νόμισμα).

Ἡ ἐπαιτεία, διὰ τῶν χλευαστικῶν τούτων εἰκόνων παρασταμένη ὑπὸ τοῦ περιφήμου συγγραφέως τοῦ Γίλ-Βλά (Gil-Blas), εἶναι μία τῶν ὀδυνηροτάτων πληγῶν τοῦ μεσημβρινοῦ κόσμου. Ναὶ μὲν τὸ Ἰταλικὸν κοινοβούλιον ἐπεψήφισε νόμον ὀλίγον διαφέροντα τοῦ γαλλικοῦ νόμου, ἀλλὰ τοιούτους νόμους δὲν σέβεται ἡ Μεσημβρία, εἰ μὴ ὅταν τὰ ἥδη καταστήσωσιν εὐκόλον τὴν ἐκπλήρωσίν των.

Στρατός τῶν *carabinieri* (χωροφυλάκων) οὐδὲν ἰσχύει κατὰ προλήψεως ἐρρίζωμένης ἢ κακῆς συνηθείας. Τὰ σχολεῖα καὶ ὅχι οἱ ἄγγλοι στρατιῶται μετεμόρφωσαν ὡς ἐκ

δαύματος τὴν ἀγρίαν καὶ ἀϋλίαν Σκωτίαν τῆς Μαρίας Στουάρτης, ὅπερ ἄριστα ἐνόησεν ὁ περίφημος ἱστορικός της Μ. Μιγκέτος, καὶ ἔκαμαν τὰς ὑπὸ τῶν ἀγρίων κελτικῶν φυλῶν κατοικουμένας, „ὑψηλὰς γαίᾱς“ ἓνα τῶν μᾶλλον ἐνεργητικῶν, τῶν μᾶλλον πεφωτισμένων καὶ μᾶλλον ἡσύχων τόπων τοῦ κόσμου.

Τὴν ἐπιοῦσαν, δευτέραν, ἐγένετο ἡ τελευταία „veglia“ τῆς ἀποκρέω παρὰ τῇ κομήσσει Μαγδαληνῇ Ἀλδοβρανδίνῃ Παπαδοπούλου.

Ἡ veglia αὕτη, εἰς ἣν παρευρίσκετο ὁ δοῦξ Ἀόστης, ὥφειλε μᾶλλον νὰ κληθῇ χορὸς, διότι εἶχε τὴν ἀπαιτουμένην μεγαλοπρέπειαν καὶ ἐτελείονε διὰ λαμπροῦ δείπνου.

Ἡ βενετικὴ κοινωνία βλέπουσα ὅτι ἐτελείωσε τὸ καρναβάλιον, καὶ ἐκτιμῶσα, ὥς καὶ οἱ ξένοι, τὰ „veglie“ τῆς κομήσεως, ἐθεώρει ὡς εὐτύχημα συλλογιζομένη ὅτι ἡ τεσσαρακοστὴ δὲν ἤθελε τὰς διακόψει. Ἡ κόμησσα, ἥτις τῷ 1838 ἐγένετο Βενητὴ συζευχθεῖσα τὸν κέμητα Παπαδόπουλον(α), ἀνῆκε εἰς τὴν περίφημον οἰκογένειαν τῶν Ἀλδοβρανδίνων, ἥτις λέγουσι μὲν κακῶς πολλὰ βιογραφικὰ λεξικὰ γαλλικὰ ὅτι ἐσβέσθη, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι ἀκριβὲς εἰμὴ ἂν ἀποδίδεται εἰς τοὺς κλάδους τοῦ Ἰακώβου καὶ τοῦ Σουλβέστρου.

Οἱ Ἀλδοβρανδῖνοι διαπρέψαντες διὰ τε τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἐνεργητικότητα, δι' ὧν ἐπροστάτευσαν τὰς ἐλευθερίας τῆς Φλωρεντινῆς δημοκρατίας μετὰ τῶν Μεδίκων, οἵτινες ἡγωνίσθησαν νὰ ἐπιθέσωσιν ἐπὶ τῆς Φλωρεντίας τὴν ἀπόλυτον δύναμιν, ἐξετέθησαν εἰς ἅπαντα τὰ εἶδη τῶν καταδιωγμῶν.

(α) Οἱ Παπαδόπουλοι κατάγονται ἐκ Κρήτης. Κρήτης τις καλούμενος Νικόλαος Παπαδόπουλος ἔγραψεν ἀξιόλογον ἱστορίαν τοῦ Πανεπιστημίου Παταυίου (Βενετία, 1726).

Imp. et de Seine 57. Lemercier & Co. Paris.

KAIPON

Οὕτω δ' ὁ ἐκ τοῦ Συλβέστρου καταγόμενος κλάδος ἠναγκάσθη νὰ ἐξορισθῇ. Ὁ Σύλβεστρος Ἀλδοβρανδίνης, εἰς τῶν περιφημοτέρων νομομαθῶν τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος, ἀνήκων εἰς τὸν κλάδον τοῦτον, πιστῶς ἐμμένων εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους παραδόσεις τοῦ οἴκου του, ἔκαμεν ἰσχυρὰν ἀντιπολίτευσιν κατὰ τῶν Μεδίκων καὶ ἠναγκάσθη νὰ ἀπέλθῃ ἐκ Φλωρεντίας.

Ἐν Ῥώμῃ συστηθεὶς ἐπὶ τέλους εἰς τῶν υἱῶν του, ὁ Ἰππόλυτος, ἐγένετο πάπας διὰ τοῦ ὀνόματος „Κλήμης Η'“.

Ἡ βασιλεία τοῦ Κλήμεντος Η', ὅστις ἐφάνη εὖνους εἰς τοὺς σοφοὺς ἀρχιερεῖς, εἶναι περίφημος ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν τεχνῶν διὰ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν Ἀλδοβρανδινικῶν γάμων (Nozze Aldobrandine), οἵτινες εὗρεθέντες εἰς τοὺς κήπους τοῦ Μαικηνῶν ἐφέρθησαν εἰς τὴν ἔπαυλιν τοῦ πρίγκηπος Ἀλδοβρανδίνη.

Ἡ περίφημος τοιχογραφία αὕτη ἔμεινεν ἐκεῖ δύο αἰῶνας, μέχρι τῆς ἡμέρας κατ' ἣν ἡ ἔπαυλις μετέβη κληρονομικῶς εἰς τὸν Βοργεσικὸν οἶκον.

Εἰς τῶν ἀνεψιῶν τοῦ Κλήμεντος Η', ὁ Πέτρος, ἔλαβε μέγα μέρος εἰς τὰ πράγματα· ὁ ἕτερος, Κίγτσιος Πάσσερος, υἱὸς τῆς ἀδελφῆς τοῦ πάπα, εἰς ὃν ἐπετράπη νὰ λάβῃ τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς του, ἦτο φίλος τοῦ Γάσσου.

Ἡ γενεὰ τοῦ Ἰακώβου διηρέσθη εἰς δύο κλάδους κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ΙΖ' αἰῶνος· Ὁ πρῶτος ἐσβέσθη τὸν ΙΗ' αἰῶνα, ὁ δεύτερος εὐνοούμενος ὑπὸ τοῦ Κλήμεντος Η', τελευταῖον ἀντιπρόσωπον ἔσχε τὸν καρδινάλιον Ἰππόλυτον, ὅστις ἀφῆκε κληρονόμον, τῷ 1638, τὴν ἀνεψιάν του Ὀλυμπίαν.

Οἱ Βοργέσαι ἔχουσι τὴν σήμερον τὰ πράγματα καὶ

τὸν τίτλον τοῦ κλάδου τούτου τῶν Ἀλδοβρανδίνων, διότι ὁ Καρδινάλιος Ἰππόλυτος ἔλαβε μέτρα ὥστε τὸ ὄνομα τοῦτο νὰ μὴ ἐξαλειφθῇ μετὰ τὸν θάνατόν του ἐκ τοῦ χρυσοῦ βιβλίου τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀριστοκρατίας.

Ὁ δὸν Κάμιλλος, ἀδελφὸς τοῦ πρίγκηπος Μάρκου Ἀντωνίου Βοργέζου, φέρει τὴν σήμερον τὸν τίτλον τοῦ πρίγκηπος Ἀλδοβρανδίνου.

Ὁ τρίτος κλάδος καταγόμενος ἐκ τοῦ Βρυνέττου οὐδέποτε ἐξῆλθε τῆς Φλωρεντίας καὶ ἔμεινεν ἀλλότριος εἰς τὸ μέρος ὅπερ ἔσχον οἱ δύο ἄλλοι εἰς τὴν παπικὴν αὐλήν.

Μεταξὺ τῶν ἐπισήμων ἀνδρῶν, οὓς προήγαγεν ὁ κλάδος οὗτος, εἷς μόνος, ὁ καρδινάλιος Ἀλέξανδρος, γεννηθεὶς ἐν Φλωρεντίᾳ, τῷ 1667, συμμετέσχε τῶν πραγμάτων τῆς ποντιφικῆς πολιτείας, γενόμενος νούντσιος ἐν Βενετίᾳ καὶ παραδιαφόροις αὐλαῖς.

Δυνάμεθα νὰ ἀναφέρωμεν πλείστας μεγάλας Ἰταλικὰς οἰκογενείας, αἵτινες χρεωστοῦσι τὴν ἐπισημότητά των εἰς τὴν μάθησιν. Καὶ αἱ ὀφείλουσαι δέ τὸ μεγαλεῖόν των εἰς τὸν πόλεμον ἢ εἰς τὴν πολιτικὴν δὲν ἔβλεπον, ὡς ἀλλαχοῦ, τὴν ἄγνοιαν ὡς ἴδιον προνόμιον τῆς ἀριστοκρατίας.

Ἐν Βενετίᾳ, παραδείγματος χάριν, οἱ εὐγενεῖς ἐνηβρύνοντο ὅτι ἔλαμπον διὰ τῆς εὐγλωττίας των καὶ διὰ τῶν φώτων των εἰς τὰ συμβούλια τῆς Δημοκρατίας, καὶ τὰ ἔγγραφα τῶν Βενετῶν πρέσβων μαρτυροῦσι τὴν τε παιδείαν καὶ τὸ θαυμασίως ἀγχίνουν πνεῦμά των.

Ἡ Βενετία εἰς αὐτοὺς χρεωστεῖ τοὺς καλλιτέρους της ἱστορικοὺς, τὸν Ἀνδρέαν Δάνδολον, τὸν Βερνάνδον Ἰουστινιανόν, τὸν Ἀνδρέαν Μορενίγον, τὸν Πέτρον Ἰουστινιανόν καὶ τοὺς ὑψηλόφρονας πατρικίους, οἵτινες οὐχ ἤττον νοήμονες

καὶ ἐνεργητικοὶ ἤθελον ὀλιγωρήσει τὸν χωρικὸν εὐγενίσκον, ὅστις ἤθελε τολμήσει νὰ διακηρύξῃ ὅτι εὐγενὴς δῆθεν ὢν δὲν ἠδυνήθη νὰ ὑπογράψῃ.

Ἡ τελευταία τρίτη τοῦ καρναβαλίου ἀφιερώθη εἰς τὴν λεγομένην *rigate*.

Ἡ λέξις *rigate* εἶναι βενετική. Ἐπειδὴ αἱ λέμβοι ἐτίθεντο εἰς τὴν *riga* (γραμμὴν), τὸ εἶδος τοῦτο τῆς θαλασσίας ἐορτῆς (*festi maritima*) ἔλαβε τὸ ὄνομα *rigata*, ὅπερ σημαίνει γραμμική.

Τοσοῦτον δὲ προώδευσε τὸ θέαμα τοῦτο, ὅπερ ἐγεννήθη ἐκ τῆς μεταξὺ κωπηλατῶν ἀμίλλης φρονίμως ἐνταρρυνομένης ὑπὸ κυβερνήσεως ἐχούσης χρεῖαν θαλασσιῶν ἐπιτηδείων καὶ εὐρώστων, ὥστε ἐπὶ τέλους κατέστη λίαν ἐθνικόν. Εἶχε δὲ καὶ τι ἰδιαίτερον, ὅτε αἱ γυναῖκες τῆς Παλαιστρίνης φέρουσαι τὰ μικρὰ αὐτῶν ψάδινα σκιαδία καὶ τὸ ρωμαντικὸν αὐτῶν φόρεμα ἐπαρουσιάζοντο ζητοῦσαι τὸ βραβεῖον. Συνειδισμέναι οὔσαι νὰ φέρωσι τὰ γεννήματά των εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς Βενετίας, ἐκυβέρνην τὴν κώπην μετὰ σπανίας ἐπιδεδξιότητος.

Ἡ Ἰουστίνα Ρενιέρου Μικαὲλ ὀνομάζει ὑπερηφάνως τὰς *rigata* ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας τῆς βενετικῆς δημοκρατίας.

Ἡ μεγάλη διώρυξ ἦτο ἀξιόλογον στάδιον διὰ τοιούτους ἀγῶνας.

Περίφημος ἱστορικὸς τῆς ἀναγεννήσεως, ὁ Φίλιππος Κομμίνης, ἐξεπλάγη τὰ μέγιστα ἐκ τῆς ὠραιότητος τῆς διώρυγος, ἥτις διαιρεῖ εἰς δύο τὴν „θριαμβεύουσαν πόλιν!“

„Ἡ ὠραιότερα ὁδὸς τοῦ κόσμου, λέγει ὁ εὐνοούμενος τοῦ Λουδοβίκου ΙΑ΄, καὶ ἡ μᾶλλον ὀρθῶς προεσχεδιασμένη Οἱ κῆποί της εἶναι πολλὰ μεγάλοι καὶ ὑψηλοὶ καὶ

λιθόκτιστοι, καὶ οἱ ἀρχαῖοι καταχρωματισμένοι· οἱ ἄλλοι δὲ πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν κατεσκευασμένοι, ἔχουσιν ὅλον τὸ ἔμπροσθεν ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, πρὸς τούτοις δὲ κατὰ τὸ ἔμπροσθεν μέρος ὑπάρχουσι πολλὰ τεμάχια πορφυρίτου καὶ ὀφείτου λίθου. Εἶναι δὲ ἡ μᾶλλον πομπώδης πόλις τῶν ὅσας ποτὲ εἶδον.“ (Ὑπομνημονεύματα, βιβλ. Ζ'. κεφ. 15.)

Ἡ Ἑνετικὴ ἀριστοκρατία συμμετεῖχε τῆς εὐθυμίας καὶ οὐδεν' εἰς ἐφείδετο ἵνα καταστήσῃ τὰς πολυτελεῖς λέμβους νὰ ἀναφαίνωνται ἐπὶ ὁμοίου θεάτρου.

Αἱ λέμβοι, ὧν τὰ σχήματα διέφερον, ὡς καὶ τὰ ὀνόματα *peote*, *bissone* κτλ. καὶ τετορνευμένοι ὑπὸ ἐπιτηδείων τεχνιτῶν ἦσαν καταστόλιστοι διὰ βελουδίνων καὶ μεταξίνων ὑφασμάτων, διὰ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, δι' ἀνθέων, διὰ καρπῶν, δένδρων, κατόπτρων, μηλωτῶν καὶ διὰ πτερῶν σπανίων πτηνῶν.

Ὁ θελὼν νὰ λάβῃ ἰδέαν τῆς μεγαλοπρεπείας τῆς ἐποχῆς ταύτης ὀφείλει νὰ ἀναγνώσῃ μετὰ προσοχῆς τὰ ἀξιόθαύμαστα συγγράματα τῆς Ἑνετικῆς σχολῆς.

Οἱ νέοι πατρίκιοι, οἵτινες καὶ ἡμιλλῶντο κατὰ φαντασίαν προκειμένου λόγου νὰ κοσμήσωσι τὴν *bissona* των (λέμβος μὲ ὀκτὼ κώπας) μέγαν οὐχ ἥττον ἐδείκνυνον ζῆλον νὰ διαβῶσι μεταξὺ τοῦ πλήθους τῶν ἀκατίων. Γονυπετεῖς ἐπὶ λαμπρῶν προσκεφαλαίων κατὰ τὴν πῶραν τῆς *Bissona*, ἣν κατὰ τε τὸ σχῆμα καὶ τὴν ταχύτητα παρέβαλλον πρὸς μέγαν ὄφιν (*grosso serpente*) ἔρριπτον διὰ βέλους σφαιρίδια ἐκ κεχρυσωμένου γύψου εἰς τὰς κωλυούσας τὴν πορείαν αὐτῶν λέμβους. Ἐκ τούτου πιθανῶς ἡ συνήθεια νὰ ῥίπτωσιν εἰς τὰς πλησίον λέμβους ζαχαρωτὰ (κουφέττα) καὶ ἄνθη.

Περὶ τὸν νῆα προσΐέσωμεν ὅτι ἡ μουσικὴ ἐνεψύχωνε τὰς εἰρηνικὰς ταύτας μάχας.

Ὁ δούξ Ἀόστης ἐνδυμηθεὶς τὰς ἀρχαίας rigate, ἐχρωμάτισε διὰ λευκῶν καὶ κυανῶν χρωμάτων καὶ κατεστόλισε μεγαλοπρεπῶς διὰ παραπετασμάτων καὶ σημαίων κομφόν τι trabacolo (εἶδος πλοίου τοῦ ἀδριατικοῦ πελάγους). Εἰς τὴν πώραν αὐτοῦ ὑπῆρχε banda (θίασος μουσικῶν).

Ἐπειδὴ δὲ τὸ πλοῖον εἶχε τὰ Ἑλληνικὰ χρώματα, ὁ δὲ πρίγκηψ καὶ οἱ ὑπασπισταί του ἔφερον τὸ σαρδικὸν φόρεμα, ὅπερ κατὰ τι ὁμοιάζει τὸ ἐλληνικόν, δὲν ἐβράδυνον νὰ εἴπωσιν ὅτι ὁ δούξ Ἀόστης ἦτο μετημφισμένος ὡς Μανιάτης, εἰς δὲ τὰς παρεξηγηθεῖσας ταύτας παρατηρήσεις ἀνεμίχθησαν πολιτικοὶ σκοποὶ πρὸς ἰδέας ἥττον σπουδαίας, ὑπαινισσόμενοι τὸ περίφημον ζήτημα τῆς Ἀνατολῆς.

Τὰ Ἰταλικά ὅμως σύμβολα καὶ ἡ σημαία ἐφ' ἧς ἐπεγράφετο ἡ λέξις Σαρδηνία ἐδείκνυν ὅτι ἤθελον νὰ παραστήσωσι τὸ ἀρχαῖον βασίλειον τῆς Σαρδηνίας, ὅπερ ἤρχετο νὰ κυριεύσῃ τὴν Βενετίαν.

Ἀμα τὸ trabacolo τοῦ πρίγκηπος περὶ τὰς δύο ὥρας ἀφῆκε τὴν κλίμακα τοῦ Giardinetto, καὶ ἔλαβε τὴν διεύθυνσιν τοῦ δημοσίου κήπου, καὶ ἅπας ὁ στολίσκος saette, gondole, schiffi, scole, bissoni, ἐρρίφθη μετ' ὁρμῆς εἰς τὰ ἕχνη αὐτοῦ.

Ὁ πρίγκηψ ἦτον εἰς τὴν πώραν περιστοιχούμενος ὑπὸ τῶν ὑπασπιστῶν του, οἵτινες ἐπροθυμοῦντο νὰ ρίπτωσιν εἰς τὰς πλησίον λέμβους βροχὴν ζαχαρωτῶν καὶ γλυκυσμάτων. Οὕτω δὲ τὰ chiecc (κονφέττα), τὰ κομφὰ cartocci (τὰ κοινῶς λεγόμενα κορνέ), αἱ ὠραῖαι παστίλιαι, μεμιγμένα μετ'

ἀνδροδεσμῶν ἐπιπιπτον ὡς εὐεργετικὸν μάννα ἐπὶ τῶν πλοιαρίων.

Μεταξὺ τοῦ πλήθους τῶν μαύρων γανδολῶν ἐπὶ τῶν ὁποίων διεχύνετο τὸ εὐεργέτημα τοῦτο, παρατηροῦντο κομφαί peote φέρουσαι τὴν συνοδίαν τοῦ Πανταλονίου, τὴν ἐταιρίαν τῶν Pulirnelli καὶ τὴν τῶν Πιερότων, ἐξαιρουμένου σωροῦ τινος χονδρῶν καὶ μεγάλων κεφαλῶν, αἵτινες ἐφαίνοντο ὡς πρὸς τὸ εἶδος ἡμῶν ὅτι εἶναι αἱ γιγαντώδεις ζωϊκαὶ οἰκογένειαι, ἐνταφιασμέναι εἰς τὰς στιβάδας τῆς γηϊνῆς σφαίρας, ἀλλ' ἀναστηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ μεγάλου πνεύματος τοῦ Κυβιέρου.

Τὸ πρῶτον βραβεῖον, ἦτοι ἡ παρεχομένη κατὰ τὰς ἀρχαίας ριγέτας σημαία εἰς τοὺς νικητὰς, προσεφέρθη εἰς τὸν πρίγκηπα, οὗτινος ἡ συνοδία ἐκρίθη ἀνωτέρα τῆς τῶν ἄλλων.

Λυπηρὸν τῶντι ὅτι ἡ βραδέως εἰς πρᾶξιν τεθεῖσα ἰδέα ὑπὸ τοῦ δουκὸς Ἀόστης ἐλαχίστην ἔσχεν ἐπιρροήν εἰς τὸ καρναβάλιον. Ἄν ἀπεικονίζοντο καὶ αὖτις τὰ παράδοξα ἢ ἀλλόκοτα φορέματα, ἅτινα διατηροῦνται εἰς τὰς ἰταλικὰς χώρας, τὰς ὀλιγώτερον συχνάζομένας, ἢ καλλίτερον ἂν παριστῶντο καὶ ἐπὶ τῆς σκηνῆς των, τοῦτο ἤθελεν ἔχει χαρακτηριστικώτερον καὶ ἤθελε θελῇ πολὺ περισσότερον παρὰ τοὺς πολισινέλλους (μίμους) καὶ τοὺς jockeys (γελωτοποιούς). Περὶ τούτου ἡδύνατό τις νὰ πεισθῇ ἐφέτος μάλιστα ἐν Λειψία, ἐνθα οἱ Σάξωνες εἶδον μεγαλοπρεπῆ ἱστορικὴν παράταξιν, εὐρισκομένην ἐν τῇ *Illustrirte zeitung*.

Ἄν ἡ πορία τῶν λεμβῶν (*corso mascherato di barche*) ἐφάνη εἰς τοὺς ξένους ὅτι ἐπέτυχεν ἀξιόλογα, εἶναι διότι

ἐνόμισαν ὅτι περιεῖχεν ἰδέαν τῶν λαμπρῶν καὶ ἐπισήμων πράξεων τῆς Δημοκρατίας.

Τὸ κεκοσμημένον τοῦτο πλῆθος τῶν Ἰταλῶν καὶ τῶν ξένων, ὅπερ ἐκ τῆς γεφύρας (Cadi Dio) μέχρι τοῦ βασιλικοῦ παλατίου ἐπλήρου τὴν προκυμαίαν τῶν Σηλαβόνων, τὰς γεφύρας τῆς προκυμαίας καὶ τὸ giardinetto, ἡ μεγάλη πλῆθος τῶν λέμβων, τῶν γονδολῶν, τῶν bissoni, αἱ ποικιλόχρωοι σημαῖαι, οἱ γονδολιάροι, ὧν τὸ ἀρχέτυπον φόρεμα ἐνεπύμιζε τὴν ἀρχαίαν Βενετικὴν πολυτέλειαν, ὁ ἥλιος λάμπων ὡς ἥλιος θέρους, ταῦτα πάντα ἀκουσίως ἀνεπόλουν τὰς καθιερωθεῖσας ἐορτάς διὰ τὴν τελετὴν τῶν γάμων τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Βενετικῆς δημοκρατίας μετὰ τῆς ταραχώδους Ἀδριατικῆς θαλάσσης, ἐορτάς, ὧν ὅμοιοι δὲν εὑρίσκονται καὶ αἵτινες οὐχ ἦττον ἔδειχον τοὺς πατριώτας καὶ τοὺς καλλιτέχνας.

Τοσοῦτον δὲ ζωηρῶς διηγέρθη ἡ περιέργεια πάντων, ὥστε ἔβλεπον ἄνδρας σπουδαίους (uomini seri) νὰ ἀναρρίχωνται ἐπὶ τῶν τραπεζῶν τῶν καφενείων, καὶ μάλιστα γυναῖκας νὰ ἐκτελῶσιν ἀναβάσεις δυσκολωτέρας διὰ τὸ ὡραῖον φύλον, καίτοι ὀλιγώτερον ἐπικινδύνους παρὰ τὰς ὁποίας διηγεῖται ὁ Ῥιχάρδος Κορταμβέρτιος εἰς τὰς „περιφήμους περιηγητρίας“ του. Λαλῶ περὶ τοῦ ὡραίου Λατινικοῦ φύλου, διότι πᾶσα miss (δеспосύνη) Ἀγγλοσαξωνίς κοντὰ ἐνδεδυμένη, ἔχουσα δ' ἰδιοτρόπους χαρακτῆρας, μακροὺς καὶ ἐξέχοντας ὀδόντας, ξηρὰς κνήμας, καὶ κρατοῦσα τὸν Murray τῆς (ὁδηγόν) πάντοτε εἰς ἐρυθρὸν δεδεμένον, ἐφαίνετο ἄριστα κατεσκευασμένη νὰ ἀναρρίχῃται ὡς αἱ αἶγες, αἵτινες πηδῶσι τοσοῦτον ἐλαφρῶς ἐπὶ τῶν τραχυτέρων κορυφῶν τῶν Ἀπεννίνων. Οὐδὲν εἶναι τοσοῦτον διασκεδαστικὸν ὅσον ἡ θέσις Ἑνετικοῦ poro-lano (ιδιώτου) ἐνώπιον μιᾶς τῶν παραδόξων τούτων θυγατέρων

τῆς Εὔας. Ἡ κοσμιότης τῆς τὴν ἀναγκάζει βεβαίως νὰ περιστέλλῃ τὸ εὖδυμον μειδίαμα τὸ ὁποῖον εἶναι ἕτοιμον νὰ ἀναφανῇ ἐπὶ τῶν μελαγχροινῶν χειλέων τῆς, ἀλλὰ σπανίως δύναται νὰ κρατήσῃ τὴν σοβαρότητά τῆς, ὅταν ἀκούῃ τὰ δύσμορφα ἐκεῖνα χεῖλη νὰ ἐκδέρωσιν οὕτως εἰπεῖν τὴν ἀξιοπαύμαστον γλῶσσαν τοῦ Οὔγου Φωσκόλου καὶ τοῦ Λεοπάρδου.

Ἐπειδὴ οἱ δύο κλάδοι τῆς Ἀγγλοσαξωνικῆς φυλῆς ἀντεπροσωπεύοντο ὑπὸ πλείστων ὑποκειμένων (ὄντες δὲ φιλόπονοι, ἐνεργητικοὶ καὶ πλούσιοι περιηγοῦνται περισσότερον τῶν ἄλλων λαῶν), δύναται τις νὰ ἴδῃ ἐπὶ τοῦ προσώπου τῶν δημοκρατικῶν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τὴν βραδεῖαν μὲν ἀλλ' ἐπιμονον φιλοπονίαν δι' ἧς κατσομοιοῦται ἡ φυσιογνωμία των πρὸς τὸ ὁστῶδες πρόσωπον τῶν αὐτοχθόνων, ὧν ἐπιδιώκουσι τὴν ἐξόντωσιν μετὰ τῆς ἀκαμάτου ἐπιμονῆς τῆς φυλῆς των.

Ἐξετάζουσα τὰς δυσαρέστους μεταμορφώσεις, ἃς ἡ ἀνάμιξις τῶν λαῶν προετοιμάζει εἰς τὸ εἶδός μας (οἱ Κινέζοι διαχύνονται τὴν σήμερον μέχρι τῆς Αὐστραλίας), ἐσυλλογίζομένη μελαγχολικῶς τὰς ὥραίαις παρθεύουσ τοῦ Παρνασσοῦ, ζῶντας πάντοτε τύπους τῆς πελασγικῆς φυλῆς μας, αἵτινες ἤρχοντο νὰ μοὶ προσφέρωσιν εὐώδη ἄνθη, γεννηθέντα ἐκ τῶν ἀκτίνων τοῦ Φοίβου Ἀπόλλωνος καὶ τῶν δακρύων τῆς Αὐγῆς. Ἀλλὰ ποία ἡ ἀρχαία ἱστορία! Σήμερον αἱ θυγατέρες τῶν Μογγόλων εἶναι, ὡς λέγουσι, „πρότυπα κομψότητος“ καὶ μεταξὺ τῶν ἀρχαίων ὑπηκόων τῆς Α. Μ. τοῦ Φαυστίνου Α' εὐρίσκεται καὶ τις ἀρχαία „δούκισσα Κασσανάδου.“ Γνωστὸν δ' ὅτι ἡ Σουλάκη ὠρέγετο νὰ κάμνῃ δούκας καὶ πρίγκηπας,

καὶ ὅτι λευκοτάτη οὖσα, ἔδειλγε τοὺς ἐπισκεπτομένους τὴν δημοκρατίαν ξένους περιηγητάς.

Τὸ „volo“ (πτῆσις) ὅπερ ἠκολούθησε περὶ τὰς τέσσαρας ὥρας τὴν πορείαν τῶν λέμβων ἐλήφθη ὁμοίως ἐκ τῶν ἀρχαίων Βενετικῶν ἐορτῶν, ἀλλὰ κατὰ τοῦτο δὲν ἐπέτυχον. Ἦκουσα νὰ λαλῶσιν ἐν Τοσκάνῃ περὶ τοῦ „volo dell' asino“ (πτῆσις τοῦ ὄνου). Παράδοξος τελετὴ, γιγνομένη εἰς μίαν τῶν πόλεων τῆς χώρας ταύτης. Ἐν Βενετίᾳ γίνεται λόγος περὶ πτήσεως ἀγγέλου (volo dell' angelo). Ἀλλοτε, τὴν κρεατερινὴν πέμπτην, μετὰ τὴν ἀποτομὴν τοῦ ταύρου, περὶ οὗ ἐλάλησα, ἔβαλλον νὰ πετᾷ ἄνθρωπος, ὅστις ἔχων πτέρυγας διὰ τινων κρίκων τροχαλίας, σχοινίου μετρίου καὶ ἐτέρου μεγάλου, ὅπερ ἰσχυρῶς δεδεμένον εἰς λέμβον καὶ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ κωδωνοστασίου τῆς πλατείας ἀγίου Μάρκου (gran campanile di S. Marco) ἀνυψοῦτο ἐκ τῆς ὄχθης τῆς „riaz-zetta“ μέχρι τοῦ θαλάμου (camera) τοῦ πύργου. Ἀφοῦ δ' οὕτως ἔφθανεν ἐκεῖ ὁ πετῶν ἐγλύστρα τρόπον τινὰ εἰς τὸ ὕψος τοῦ δουκικοῦ παλατίου, ἐνθα προσέφερεν εἰς τὸν γαληνότατον πρίγκηπα μικρὰν ἀνθοδέσμην μετὰ ἁσματίων, εἶτα δ' ἀνέβαινεν εἰς τὸ ὕψωμα τοῦ Πύργου, ἐνθεν κατέβαινεν εἰς τὴν λέμβον. Ἐνόσω δὲ διήρκει ἡ ἐναέριος αὕτη ὁδοιπορία, ἔρριπτεν ἁσμάτια εἰς τὸ πλῆθος.

Τὸ ἄσμα, δημοφιλέστατον ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν τοσαύτῃ χρήσει εἶναι εἰς τὴν Ἑνετικὴν ζωὴν, ὥστε ἂν ὑποψήφιός τις εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν τῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἐπιστημῶν λαμβάνῃ τὴν δάφνην, ἂν κληρικὸς τις διορίζεται ἐφημέριος ὑπὸ τῆς Α. Ε. τοῦ καρδινάλιου πατριάρχου, ἀμέσως φαίνονται εἰς τὰ ἐργαστήρια τῆς συνοικίας των ἁσμάτια πρὸς τιμὴν

των τεθειμένων ὀπισθεν τῶν ὑελίων. Φρονοῦσι δὲ πιθανῶς μετὰ „τοῦ νομοθέτου τοῦ Παρνασσοῦ“ ὅτι·

„Ἀσμάτιον ἄνευ ἐλλείψεως εἶναι προτιμότερον μεγάλου ποιήματος.“

Πρὸς ἀναπόλησιν ἀναμφιβόλως τῆς ἀρχαίας συνηθείας τοῦ νὰ ρίπτωσιν ἄσματα ἔρριψαν καὶ ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ κωδωνοστασίου πρὸ τῆς ἀρχῆς τῆς πτήσεως ποιήσεις ἀναφερομένας εἰς τὴν περίστασιν ταύτην. Αἱ ποιήσεις αὗται ἀπλήστως συναγόμεναι ὑπὸ τῶν παίδων ἐπωλοῦντο εἰς τοὺς θεατάς. „Ἠγόρασα μίαν διὰ δύο σολδία, ἔλεγέ τις ἐξ αὐτῶν, εἰς ὃν ἀφίνω ἅπασαν τὴν εὐδύνην τῆς ιδέας του, „καὶ τὴν ἠγόρασα ἀκριβά.“ Ὁ Βουαλὼς λοιπὸν ὁρῶς ἔλεγεν ὅτι, ἂν καλὸν ἄσμα ἔχῃ ἐξαιρετικὴν ἀξίαν, αἱ δυσκολίαι εἶναι τοιαύτης φύσεως, ὥστε νὰ ἀποθαρρύνωσι τοὺς αὐθάδεις τούτους συγγραφεῖς εἰς οὓς ἀπηύθυνε τὰς πατρικὰς συμβουλὰς του, αἵτινες οὐδέποτε ἐμόρφωσαν ποιητὴν.

Οἱ ἀγράμματοι γλουσσάροι τῶν σερβικῶν πεδιάδων, οἱ ἀπαίδευτοι κλέπται τοῦ ὄρους Ὀλύμπου, οἱ ἥρωϊκοὶ ὄρεινοὶ τῆς Ἀλβανίας εἶχον χρεῖαν μαθημάτων, ἵνα ἀνυμνήσωσι διὰ θαυμασίων ἁσμάτων τὸ τραγικὸν τέλος τοῦ τζάρ Λαζάρου, τοὺς ἀγῶνας τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος καὶ τὰς γιγαντωδεις μάχας τοῦ Σκενδέρβει κατὰ τοῦ μουσουλμανικοῦ κόσμου.

Τὸ νοιο (πτῆσις) ὀλιγώτερον περιπεπλεγμένον καὶ περιοριζόμενον εἰς τὸ δεύτερον μέρος τοῦ ἀρχαίου προγράμματος, δὲν περιελάμβανεν εἰμὴ τὸ μεταξὺ τοῦ πύργου καὶ μιᾶς τῶν „loggie“ τοῦ δουκικοῦ παλατίου διάστημα. Καίτοι δ' ἡ δημαρχία ἐφρόντισε νὰ κάμῃ τὴν ἀπόπειραν ταύτην ὀλιγώτερον κινδυνώδη, οἱ θεαταὶ ἠκολούθουν μετὰ συμπαθείας

τὴν πτωχὴν νέαν (fanciulla), ἣτις ἀνέλαβε νὰ ἐκτελέσῃ τὸ δυσάρεστον τοῦτο ἐπεισόδιον τῶν ἐορτῶν. Βεβαίως τὰ ἀληθῶς φιλάνθρωπα αἰσθήματα προοδεύουσι τὰ μέγιστα, καὶ σκηνὴ ἣτις ἄλλοτε διήγειρε τὸν θαυμασμόν, τὴν προθυμίαν καὶ τὴν παραφορὰν (ammirazione, premura, trasporto), λέγει ἄνευ ἀπορίας ὁ Ἰουστινιανὸς Ῥενιέρου, τῷ 1829, διεγείρει λίαν διαφόρους ἐντυπώσεις τὴν σήμερον. Καὶ ὅμως ὁ πόλεμος, ὁλέθριον λείψανον ἀγρίου καὶ εἰδεχθῶς κόσμου, ἀντίσταται πλειότερον ἢ ἄλλαι παραδόσεις τῶν βαρβάρων χρόνων, εἰς τὴν πρόοδον τῆς φρονήσεως, τῶν φώτων καὶ τῆς φιλάνθρωπίας.

Ἀλλὰ θέλει ἔχει καὶ οὗτος τέλος κατ' ἣν ἡμέραν ἡ ἐπιστήμη θέλει δυνηθῇ νὰ κεραυνοβολήσῃ σύνταγμα στρατοῦ ἐν ὀλίγαις στιγμαῖς. Ἡ μαιφόνος λύσσα, ἣτις ἐκάλυψε τὸν κόσμον διὰ τοῦ αἵματος καὶ τῶν καταστροφῶν, θέλει τελειώσει δι' ἐτέρας ὑπερβολῆς. Ὁ πόλεμος θέλει παύσει δι' ἔλλειψεν πολεμιστῶν. Τὸ πυροτέχνημα ὅπερ καλεῖται πυρκαϊὰ τῆς λιμνοθαλάσσης (incendio della laguna) ἐπεκρίθη ὥς καὶ τὸ „volo“. Δέν ἐμέμφθησαν δὲ τὴν ιδέαν, ἀλλ' εἶπον ὅτι ἡ ἐκτέλεσις αὐτῶν δέν ἔγεινε κατὰ τὸ δέον. Τὰ λίαν διεσκορπισμένα καὶ λίαν ἐκτεταμένα πυρὰ ἐφαίνοντο ὅτι ἐξήρχοντο ἐξ ἀπομεμονωμένων λέμβων μᾶλλον ἢ ἐκ κοινῆς τινος ἐστίας.

Ἡ κηδεῖα τοῦ βασιλέως Καρναβαλίου ἐφάνη ὅτι διεσκέδασε τὸ πλῆθος πλειότερον ἢ τὰ πυροτεχνήματα. Τὸ ἀνδρείκελον ὅπερ παρίστα τὴν Α. Μεγαλειότητα ψυχρῶραγοῦσαν ἔτοιμον νὰ ὑποχωρήσῃ τὴν θέσιν εἰς τὸ ὠχρὸν φάντασμα τῆς νηστείας ἐξηπλώθη ἐπὶ πυρᾶς τεθειμένης κατὰ τὸ μέσον τῆς „piazzetta“. Τὰ λείψανα τοῦ πτώματος ἀπέπτησαν εἰς

τον αέρα μεταξὺ τῶν ποικιλοχρόων πυρῶν. Ἀφοῦ ἔζησεν ὡς Σαρδανάπαλος ὁ Καρναβάλιος βασιλεὺς ἀπέθνησκεν ὡς τὸ πρότυπόν του.

Ἡ „cavalchina“ τοῦ Fenice ἐτελείωσε τὴν ἡμέραν. Καλοῦσι δ' οὕτω τὸ „veglione“ τοῦτο, διότι ὅμοιον μὲ τοὺς ἵπποκόμους, οἵτινες σύρουν διὰ μιᾶς δύο ἵππους εἰς τὰ ἵπποδρόμια, ἔχει τὸν ἓνα μὲν πόδα εἰς τὸ καρναβάλιον, τὸν δ' ἕτερον εἰς τὴν τεσσαρακοστήν. Ἄμα δὲ δημιουργηθεῖσα ἡ λέξις „cavalchina“ ἐδόθη εἰς μετεμφισμένους χοροὺς οἵτινες οὐδένα χαρακτήρα μεταβάσεως μεταξὺ δύο διαφορῶν ἐποχῶν ἔχουσι. Cavalchina παραδείγματος χάριν ἐγένετο κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ βασιλέως τῆς Ἰταλίας εἰς Βενετίαν.

Οὕτως ἐτελείωσε τὸ Καρναβάλιον κατὰ τὸ 1867, περὶ οὗ ζωηραὶ ἐγένοντο συζητήσεις εἰς τὸν εὐρωπαϊκὸν τύπον ἀπὸ τοῦ Χρόνου μέχρι τῆς ἐφημερίδος τῆς Γενεύης. Οἱ μὲν ἐθεώρησαν αὐτὸ ὑπὸ οἰκονομικὴν ἔποψιν, οἱ δὲ ὑπὸ πολιτικὴν.

Ἐγὼ δὲ περιωρίσθην ἵνα δώσω ἀκριβῆ αὐτοῦ ἰδέαν, μὴ ἀναμιγνυομένη εἰς οὐδεμίαν τῶν παρατηρήσεων τούτων. Ἀρκεῖ δὲ μόνον νὰ εἶπω ὅτι αἱ μετὰ πολλῆς ζήσεως περὶ τοῦ καρναβαλίου τῆς Βενετίας λαλήσασαι ἐφημερίδες δὲν ἐπρόσεξαν εἰς τὰς περιστάσεις, αἵτινες ὅμως δὲν ἔπρεπε νὰ μένωσιν ἐν ἀποκρύφῳ. Εὐκόλον εἶναι βεβαίως εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς τοῦ Χρόνου, οἵτινες ἀπὸ τῶν τρομερῶν Νορμανδῶν τοῦ Χάστιγγος δὲν εἶδον καπνὸν ξένου στρατοπέδου, εὐκόλον, λέγω, νὰ λησμονήσωσιν ὅποια ἦτον ἡ ἐδῶ θέσις τῶν πνευμάτων, προκειμένου λόγου νὰ δώσωσιν ἐξαιρετικὴν ἐπισημότητα εἰς τὸ καρναβάλιον.

Ἡ Βενετία, ἥτις κατὰ τοσοῦτους αἰῶνας τοσοῦτον ἐπιτυχῶς ἐπροστάτευσε τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς, κατὰ τοὺς

τελευταίους τούτους χρόνους ὑπέστη ἐντὸς ὀλιγώτερον τῶν ἑκατὸν ἐτῶν τρεῖς ἐκδρομάς περὶ τὰ τέλη τοῦ τελευταίου αἰῶνος, κατὰ τὴν πτῶσιν τοῦ Ναπολεόντος καὶ τῷ 1848. Καθ' ἣν ἐποχὴν τὰ πολεμικώτερα ἔθνη στρέφουσι πρὸς τὸ μέλλον βλέμμα παρεμφαῖνον ἀνησυχίαν, δὲν εἶναι φυσικώτατον λαὸς ἀποφυγὼν ὡς ἐκ θαύματος τὸν ὄλεθρον καὶ τὴν καταστροφὴν, νὰ δίδηται εἰς ἐνδείξεις χαρᾶς, ἥτις εἶναι ὑπερβολικὴ μόνον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν εὐδαιμόνων ἑθνητῶν, οἵτινες φαίνονται διὰ σπανίου προνομίου ὅτι δὲν ὑπόκεινται εἰς τοιοῦτους κινδύνους; Προὑπολογισμὸς, οἰκονομία, φροντίς τῆς ἐπιούσης, πρόβλεψις κακῶν ἡμερῶν, τὸ πᾶν φυσικῶς τῷ λόγῳ γίνεται δευτερεῦον ὅταν πρόκηται νὰ δείξῃ τις ὅτι εἶναι εὐτυχὴς ἐν τῷ ζῆν καὶ ἀνήκει εἰς ἑαυτόν.

Πολὺ δ' ἀπέχω — συμμετέχουσα νομίμως τοῦ τοσοῦτον περισταλέντος ἐθνικοῦ αἰσθήματος — νὰ συμβουλεύσω τὴν καταφρόνησιν πρὸς τὰ μαθήματα τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, ἅτινα ἐδόθησαν εἰς τὰ ἡπειρωτικὰ ἔθνη ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν! Οἱ Ἀγγλοσάξωνες τῶν δύο κόσμων συνάγουσι τοσαῦτα πλούτη, καὶ τὰ μεγάλα ταῦτα πλούτη, καρπὸς πρακτικοῦ πνεύματος, ἐργασίας ἐπιμόνου καὶ θαυμασίας τάξεως, παρέχουσιν εἰς αὐτοὺς τοσαύτην μεγάλην ἐπιβρόχην, ἐπὶ τῆς τύχης τῆς ἀνδρωπότητος, ὥστε ἡμεῖς οἱ λαοὶ τῆς ἡπείρου μένοντες εἰς τὴν πτωχίαν τοῦ μεσαιῶνος, ὀφείλομεν ἴσχυτον ἢ βράδιον, ἂν θέλωμεν νὰ παραστήσωμεν σπουδαῖον πολιτικὸν πρόσωπον, νὰ μελετήσωμεν τὰς θεωρίας των καὶ νὰ ὠφεληθῶμεν ἐκ τῶν παραδειγμάτων ἐκείνων.